

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
PRÁVNICKÁ FAKULTA
KATEDRA TRESTNÍHO PRÁVA

DIPLOMOVÁ PRÁCE

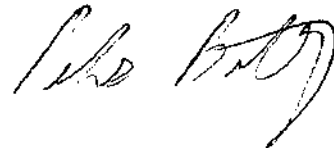
TRESTNÍ PŘÍKAZ

Vedoucí diplomové práce: Doc. JUDr. Jiří Jelínek, CSc.

Autor: Petr Bílý
Grégrova 398
280 02 Kolin

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci zpracoval samostatně a že jsem vyznačil prameny, z nichž jsem pro svou práci čerpal, způsobem pro svou vědeckou práci obvyklým.

V Kolíně 31. března 2008

Handwritten signature of Petr Bílý in black ink, consisting of a stylized first name and a last name with a large flourish.

OBSAH:

1. Trestní příkaz – základní charakteristika pojmu	4
2. Historický exkurz trestního příkazu	6
2.1. Možnost vydání trestního příkazu dle zákona č. 31/1929 Sb. z. a n.	6
2.2. Návrat trestního příkazu do právního řádu zákonem č. 48/1973 Sb.	8
2.3. Znovuzavedení institutu trestního příkazu do právního řádu v roce 1993	11
3. Platná právní úprava institut trestního příkazu	13
3.1. Základní charakteristika platné právní úpravy a porovnání s předchozí právní úpravou	13
3.2. Trestní příkaz jako výjimka ze základních zásad trestního řízení	17
3.3. Možnost a podmínky vydání trestního příkazu	22
3.3.1. Možnost vydání trestního příkazu	22
3.3.2. Podmínky vydání trestního příkazu	23
3.4. Druhy trestů ukládaných trestním příkazem	35
3.5. Obsahové náležitosti trestního příkazu	44
3.6. Nepřípustnost vydání trestního příkazu	47
3.7. Doručování trestního příkazu a s tím spojené následky	49
3.8. Právní moc trestního příkazu	54
4. Odpor	56
4.1. Okruh oprávněných osob k podání odporu proti trestnímu příkazu	57
4.2. Lhůta pro podání odporu, vzdání se práva podat odpor a způsob podání odporu	59
4.3. Postup samosoudce po podání odporu	62
5. Zákaz reformationis in peius	64
6. Postavení poškozeného v souvislosti s trestním příkazem	68
7. Srovnání právní úpravy trestního příkazu v zahraničí	72
8. Trestní příkaz v aplikační praxi	73
9. Závěrečné hodnocení právní úpravy trestního a to i ve vztahu k Doporučení Rady Evropy a návrhům de lege ferenda	75
10. Seznam použité literatury	79
Příloha č. 1	81
Příloha č. 2	82
Příloha č. 3	83

1. Trestní příkaz – základní charakteristika pojmu

Trestní příkaz je spolu s podmíněným zastavením trestního stíhání, narovnáním a odstoupením od trestního stíhání mladistvého tzv. **formou odklonu v trestním řízení**. V České republice je forem odklonu používáno především v rámci trestního řízení a v tomto smyslu se též můžeme setkat s pojmem „alternativní druh trestního řízení“ nebo „odklon v užším slova smyslu“ zaměřený pouze jako alternativa od standardního průběhu trestního řízení a nikoli jako odklonění mimo trestní řízení. Nejstarší a v Evropě tradiční formou odklonu je právě trestní příkaz, který je jako institut trestního práva procesního střídavě označován jako významný přínos nebo naopak za přežitek minulosti.¹

Trestní příkaz je druhem rozhodnutí ve věci samé, kterým se rozhoduje o vině, trestu a náhradě škody, nikoliv však o ochranném opatření.

Trestní příkaz není možné vydat v jiném než samosoudcovském řízení, tj. v řízení o trestných činech, na které trestní zákon (dále též jako „zákon“ nebo „TrZ“) stanoví trest odnětí svobody, jehož horní hranice nepřevyšuje 5 let. Rozhodující jsou trestní sazby uvedené ve zvláštní části zákona bez modifikací stanovených v ustanoveních § 42 nebo § 44 TrZ a § 31 odst. 1 zákona o soudnictví ve věcech mládeže (dále jen jako „ZSM“).

Samosoudce může bez projednání věci v hlavním líčení vydat trestní příkaz, jestliže je **skutkový stav spolehlivě prokázán opatřenými důkazy**, a to i ve zjednodušeném řízení konaném po zkráceném přípravném řízení.

Trestní příkaz má povahu odsuzujícího rozsudku, trestním příkazem nelze obviněného zprostit obžaloby (návrhu na potrestání) ani upustit od jeho potrestání.²

Povahou odsuzujícího rozsudku se rozumí, že pravomocný trestní příkaz je nezměnitelný, závazný a vykonatelný, vytváří překážku věci rozsouzené (tj. nepřípustnost nového trestního stíhání pro týž skutek v souladu s procesní zásadou ne bis in idem, byť zákonodárce opomenul výslovně promítnout tuto skutečnost do díkce ustanovení § 11 trestního řádu (dále též jako „TrŘ“).³

---

¹ čerpáno in: Musil/Kratochvíl/Šámal a kolektiv; Trestní právo procesní; 3. přepracované a doplněné vydání; C.H.BECK; str. 752

² Jiří Jelínek, Zdeněk Sovák; Rozhodnutí ve věcech trestních; Eurolex Bohemia; 1999; str. 43 a dále též Šámal/Král/Baxa/Půry; Trestní řád – komentář – díl II; 3. vydání; C.H.BECK; str. 1621, kde je uvedeno, že trestní příkaz nelze vydat ani v případě, kdy jsou splněny podmínky pro upuštění od potrestání, neboť takové rozhodnutí předpokládá výchovné působení projednání věci před soudem [srov. ustanovení § 24 odst. 1 písm. a), b)] TrZ

³ Dagmar Císařová, Jaroslav Fenyk a kolektiv; Trestní právo procesní; 2004; str. 701

Následky odsouzení se zapisují do rejstříku trestů, o možnosti podat proti trestnímu příkazu mimořádné opravné prostředky v případě, že vůči němu nebyl podán odpor, platí totéž co pro odsuzující rozsudek. To znamená, že stejně jako pravomocný rozsudek je i pravomocný trestní příkaz odsouzením nezměnitelným, závazným a vykonatelným a jeho změny lze zpravidla dosáhnout jen cestou mimořádného opravného prostředku (stížnost pro porušení zákona nebo obnova řízení).

Obviněný je povinen nahradit náklady trestního řízení a trestní příkaz obsahující výrok o náhradě škody může posléze být exekučním titulem.

Povahou odsuzujícího rozsudku se dále rozumí, že pokud je v době rozhodování civilního soudu v právní moci trestní příkaz, kterým bylo rozhodnuto, že byl spáchán trestní čin, je civilní soud vázán výrokem, že byl trestní čin spáchán (srov. ustanovení § 135 odst. 1 občanského soudního řádu).

Trestní příkaz je rozhodnutím fakultativním, jehož aplikace záleží na úvaze samosoudce, který jediný je k jeho vydání oprávněn. Neuplatňuje se tedy jako institut obligatorní, neboť samosoudce má možnost se rozhodnout, zda se zřetelem ke všem konkrétním okolnostem případu nebude pro zabezpečení účelu trestního řízení účelnější projednat věc v hlavním líčení. V této souvislosti je třeba zdůraznit, že při použití trestního příkazu se neuplatní některé základní zásady trestního řízení a to zejména zásada obžalovací, zásada bezprostřednosti a ústnosti, zásada veřejnosti a neposlední řadě je i oslabeno právo obviněného na obhajobu.

Účinky spojené s vyhlášením rozsudku nastávají doručením trestního příkazu obviněnému. Trestní příkaz se doručuje obviněnému, státnímu zástupci a poškozenému, který řádně uplatnil nárok na náhradu škody. Obviněnému se doručuje do vlastních rukou a má-li obhájce, doručí se trestní příkaz též jemu. To znamená, že po doručení trestního příkazu obviněnému, resp. dalším oprávněným osobám, již nemůže státní zástupce vzít obžalobu (návrh na potrestání) zpět.

U trestných činů uvedených v ustanovení § 163 odst. 1 TrŘ, jejichž stíhání je možné jen se souhlasem poškozeného, má poškozený právo vzít uvedený souhlas zpět až do doby, než se odvolací soud odebere k poradě. U trestního příkazu je toto právo přiměřeně omezeno na okamžik prvního doručení trestního příkazu některé z oprávněných osob. Poškozený pak již nemůže svůj souhlas s trestním stíháním vzít zpět.

Doručení trestního příkazu obviněnému má také další závažné důsledky – jde o významný okamžik pro rozlišení mezi souběhem a recidivou.

Po doručení trestního příkazu mohou obviněný, osoby, které jsou oprávněny podat v jeho prospěch odvolání, a státní zástupce využít svého práva a podat proti trestnímu příkazu odpor a to do osmi dnů od jeho doručení. Odpor je specifickým opravným prostředkem proti trestnímu příkazu. Jeho zvláštnost spočívá v tom, že v případě podání odporu není o něm rozhodováno, nemá devolutivní účinek jako odvolání, tzn. přezkoumávání trestního příkazu se nepřenáší na soud druhého stupně, nýbrž včas podaným odporem se trestní příkaz ze zákona automaticky ruší a samosoudce nařídí ve věci hlavní líčení.

Při následném projednání věci ve hlavním líčení není samosoudce vázán právní kvalifikací ani druhem a výměrou trestu obsaženými v trestním příkazu tzn., že neplatí zákaz reformationis in peius (tj. následný výrok rozsudku může být pro odsouzeného přísnější, než byl výrok trestního příkazu).

Podání odporu se může oprávněná osoba vzdát. Naproti tomu již jednou podaný odpor nelze vzít účinně zpět.

2. Historický exkurz trestního příkazu

2.1. Možnost vydání trestní příkazu dle zákona č. 31/1929 Sb. z. a n.

Institut trestního příkazu není v našem právním řádu žádnou novinkou. Úpravu tohoto institutu můžeme již najít v ustanoveních § 10 až § 14 zákona č. 31/1929 Sb. z. a n. účinném od 1. dubna 1929.

Podle výše zmíněné právní úpravy bylo možno vydat trestní příkaz proti obviněnému, učiní-li veřejný úřad, veřejný úředník nebo orgán na podkladě vlastního služebního postřehu nebo výslovného doznání před ním učiněného trestní oznámení pro takový přestupek nebo přečin náležející k příslušnosti okresního soudu, na který je stanoven v zákoně trest na svobodě nejvýše šesti měsíců nebo trest peněžitý nebo oba tyto tresty, může soud, nemá-li pochybnosti o pravdivosti oznámení proti obviněnému, vydat trestní příkaz, kterým mu uloží trest bez předcházejícího řízení.

Trestní příkaz bylo možno vydat, pokud obviněný na svobodě a v době spáchání činu již dovršil 18 let. A naopak na druhou stranu trestní příkaz nebylo možno vydat, jestliže veřejný žalobce nesouhlasil s výší trestu, jakou soudce zamýšlel uložit nebo s tím, aby odsouzení bylo podmíněné.

Doznání obviněného k činu nebylo třeba resp. nebylo nutnou podmínkou, aby mohl být vydán trestní příkaz.

Trestním příkazem mohl soud uložit obviněnému trest na svobodě nejvýše do sedmi dnů nebo peněžitý trest nejvýše 500,- Kč nebo oba tyto tresty současně. Dále soud mohl vyslovit propadnutí (zabavení) věci, nicméně ztráta volebního práva nemohla být trestním příkazem vyslovena.⁴

V případě, že uložený peněžitý trest se stal nedobytným, tak doba náhradního trestu nesměla převyšovat sedm dnů a byl-li zároveň uložen trest na svobodě, spolu s ním tuto míru.

Soud byl dále oprávněn odsoudit obviněného podmíněně, jestliže byly v trestním oznámení nebo jinak zjištěny nebo soudu úředně známy okolnosti, které by odůvodňovaly podmíněně odsouzení i v hlavním líčení.

Trestní příkaz musel obsahovat tyto nezbytné náležitosti:

- a) jméno obviněného, jeho věk, bydliště a zaměstnání;
- b) trestný čin, jímž byl obviněný uznán vinným a to včetně uvedení jeho zákonného pojmenování, tak i skutečností, zejména místa, času a předmětu, pokud bylo toho potřeba k jeho přesnému určení, a zákonných znaků, pokud nebyly nahrazeny skutečnostmi;
- c) výše trestu, jaký byl uložen a byl-li uložen podmíněně, tak také výrok o tom, kterých ustanovení zákona bylo užito při výrocích dle tohoto bodu a bodu uvedeného výše;
- d) v případě, že byl uložen peněžitý trest, tak jaký náhradní trest se má nastoupit, pokud se peněžitý trest stane nedobytným;
- e) jméno úřadu nebo úřední osoby, které učinily trestní oznámení;
- f) poučení o právu podat do osmi dnů od jeho doručení.

Trestní příkaz musel být obviněnému doručen do vlastních rukou.

Obviněný nebo osoby, které měli právo podat v jeho prospěch odvolání, tak mohli podat proti trestnímu příkazu u soudu do osmi dnů od jeho doručení písemně nebo ústně do protokolu odpor a zároveň mohli oznámit skutečnosti nebo důkazy k obhájení obviněného. Veřejný žalobce neměl právo podat odpor.

Pokud byl odpor podán včas a oprávněnou osobou, tak se trestní příkaz zrušil a bylo posléze zavedeno řádné řízení. Soud, který rozhodoval v hlavním líčení po zrušení trestního příkazu,

---

⁴ *Rozhodnutí Nejvyššího soudu; Zm I 654/29, ze dne 11. prosince 1929; Porušení zákona (§ 33 TrŘ) v ustanovení § 11 odst. (1) zák. ze dne 21. března 1929, čís. 31 Sb. z. a n., byla-li v trestním příkazu vyslovena ztráta práva volebního. Trestním příkazem jest možno uložit pouze takový druh trestu, který zákon výslovně umožňuje.*

nesměl uložit přísnější trest na svobodě nebo peněžitý trest, než jaký uložil v trestním příkazu, ledaže by se skutkový podklad pro jeho nové rozhodnutí podstatně změnil.⁵

V případě nepodání včasného odporu oprávněnou osobou, tak trestní příkaz nabyl právní moc a měl účinnost rozsudku.

Takto platná právní úprava trestního příkazu byla zrušena zákonem č. 86/1950 Sb. s účinností ke dni 1. srpna 1950.

2.2. Návrat trestního příkazu do právního řádu zákonem č. 48/1973 Sb.

Trestní příkaz byl opětovně včleněn do právního řádu novelou trestního řádu a to konkrétně jeho novelou z roku 1973 (zákon č. 48/1973 Sb.) do ustanovení § 314e, § 314f a § 314g TrŘ, čímž se stal trestní příkaz v užším slova smyslu jedinou možnou formou odklonu v tehdy platném právním řádu.⁶ Institut trestního příkazu byl původně koncipován jako způsob rozhodnutí v řízení o skutkově i právně zcela jednoduchých věcech, kde obviněný dozná svou vinu. Podle záměru zákonodárce takovými kauzami měly být skutky označované jako přečiny a těch bylo dle zákona č. 150/1969 Sb., O přečinech celkem 11 (delikty – jejichž stupeň nebezpečnosti nedosahoval stupně nebezpečnosti trestného činu a za které mohl být uložen trest odnětí svobody nejvýše jeden rok a trestním příkazem nejvýše trest odnětí svobody do dvou měsíců).

„Zavedení institutu trestního příkazu je součástí opatření sledujících zjednodušení, zhospodárnění a urychlení trestního řízení.“⁷

Trestním příkazem měli být potrestáni pachatelé dosud netrestaní, na které dostatečně výchovně měla působit již skutečnost, že proti nim bylo vedeno trestní stíhání. K dokreslení této skutečnosti, že trestní příkaz by měl být využíván především v řízení o trestné činnosti dosud netrestaných, sloužila především omezená škála trestů, které bylo možno za přečiny uložit.

---

⁵ Rozhodnutí Nejvyššího soudu; Zm II 383/30 ze dne 7. listopadu 1930; Ustanovení § 14 odst. 4 zákona z 21. března 1929, čís. 31 sb. z. a n. pro trestní řízení v případě odporu proti trestnímu příkazu, že soud, rozhoduje v hlavním přelíčení, nesmí uložit přísnější trest na svobodu nebo na peněžitých, než uložil v trestním příkazu, vztahuje se nejen na hlavní přelíčení před soudem první stolice, nýbrž i na přelíčení odvolací, jež se konalo k odvolání veřejného obžalobce proti osvobozujícímu rozsudku soudu první stolice.

⁶ Mgr. Silvia Byzovová; Poškozený a odklony v trestním řízení 2

⁷ Růžek, A. kol.; Trestní řád – komentář; Orbis; Praha; 1975 str. 719

Trestní příkaz mohl samosoudce v řízení o přečinech bez projednání věci v hlavním líčení vydat v případě splnění dvou kumulativně daných podmínek:

- a) jestliže se obviněný v průběhu objasňování **doznal**⁸ a samosoudce vzhledem k výsledkům objasňování nemá důvod pochybovat o pravdivosti tohoto doznání anebo jestliže rozhodné skutečnosti jsou zjištěny vlastním pozorováním veřejného orgánu⁹ a **současně**
- b) prokurátor **navrhl**¹⁰ vydání trestního příkazu nebo **souhlasil**, aby trestní příkaz byl vydán; návrh nebo souhlas prokurátora se musel též vztahovat na druh a výměru trestu, který se měl trestním příkazem uložit.¹¹

Jak již bylo uvedeno výše, tyto podmínky pod písmeny a) a b) musely být dány současně. Trestní příkaz byl vydán na základě vlastního návrhu prokurátora nebo s jeho souhlasem. Samosoudce nemohl vydat trestní příkaz jinak než v intencích prokurátora. Nemohl uložit jiný druh, výměru nebo způsob výkonu trestu než ten, který navrhoval prokurátor resp. s ním souhlasil. Prokurátor mohl dosáhnout nápravy pouze prostřednictvím mimořádných opravných prostředků (např. tehdy, jestliže vydal samosoudce trestní příkaz, který by nebyl v úplné shodě s návrhem prokurátora).

Trestním příkazem bylo možno uložit:

- trest odnětí svobody do dvou měsíců;
- nápravné opatření do čtyř měsíců;
- zákaz činnosti do dvou let;

---

⁸ *Rozsudek Nejvyššího soudu ČSR*; sp. zn. I Tz 29/77; ze dne 13. června 1977; Doznání obviněného jako podmínka pro vydání trestního příkazu musí být takové, že samosoudce při zhodnocení výsledků předsoudního řízení nebude mít důvod pochybovat o jeho pravdivosti. Po obsahové stránce se musí doznání vztahovat na celý skutek. Jsou-li rozpory mezi výpovědí obviněného a dalšími důkazy, i když jen v otázce rozsahu způsobené škody, lze tyto rozpory odstranit jen projednáním věci v hlavním líčení.

⁹ *Rozsudek Nejvyššího soudu ČSR*; sp. zn. 11 Tz 46/83; ze dne 25. listopadu 1983; Pracovník prodejny podniku státního obchodu Potravinový podnik při prodeji zboží není veřejným orgánem ve smyslu ustanovení § 314e odst. 1 písm. a) tr. ř. Jestliže se obviněný doznal ke spáchání přečinu, nelze vydat trestní příkaz na tom základě, že skutečnosti zakládající vinu obviněného byly zjištěny vlastním pozorováním takového pracovníka. V tom případě je třeba nařídit hlavní líčení.

¹⁰ *Rozsudek Nejvyššího soudu ČSR*; sp. zn. 7 Tz 47/79; ze dne 5. listopadu 1979; Omezení uvedené v ustanovení § 314e odst. 2 tr. ř. má procesně právní povahu, tj. brání jen vydání trestního příkazu, je-li na místě uložit přísnější trest, než jaký je podle tohoto zákonného ustanovení přípustno uložit trestním příkazem. Nemůže tedy vést k tomu, že se trestním příkazem neuloží náhradní trest odnětí svobody za trest peněžitý, navrhuje-li prokurátor uložení trestu odnětí svobody v trvání dvou měsíců a vedle toho uložení peněžitého trestu. V takovém případě nemůže samosoudce vydat trestní příkaz, ale musí nařídit hlavní líčení a uložit trest podle zákona.

¹¹ *Rozsudek Nejvyššího soudu SSR*; ze dne 30. května 1974; 4 Tz 69/74; Podmínku na vydání trestního rozkazu, že sa návrh prokurátora na vydanie trestného rozkazu alebo súhlas prokurátora s jeho vydaním musí vztahovať aj na druh a výmeru trestu, ktorý sa má trestným rozkazom uložiť (§ 314e odst. 1 písm. b/ Tr. por.), treba v prípade peňažitého trestu vykladať tak, že sa návrh alebo súhlas prokurátora musí týkať nielen výmery peňažitého trestu, ale aj výmery náhradného trestu odňatia slobody, stanovené podľa § 54 odst. 3 Tr. zák.

- peněžitý trest do 5000 Kčs;
- propadnutí věci.

Náhradní trest odnětí svobody za peněžitý trest nesměl ani spolu s uloženým trestem odnětí svobody přesahovat dva měsíce.

Trestní příkaz nebylo možno vydat:

- v řízení proti mladistvému;
- v řízení proti osobě, která byla zbavena způsobilosti k právním úkonům nebo jejíž způsobilost k právním úkonům byla omezena;
- jestliže mělo být rozhodováno o ochranném opatření;
- jestliže měl být uložen souhrnný trest a předchozí trest byl uložen rozsudkem.

Trestní příkaz měl povahu odsuzujícího rozsudku. Účinky spojené s vyhlášením odsuzujícího rozsudku nastávaly jeho doručením obviněnému.¹²

Trestní příkaz musel obsahovat:

- a) označení soudu, který trestní příkaz vydal;
- b) den a místo vydání trestního příkazu;
- c) označení obviněného;
- d) výrok o vině a ukládaném trestu;
- e) byl-li uplatněn nárok na náhradu škody, výrok o odkázání poškozeného na řízení ve věcech občanskoprávních, popřípadě na řízení před jiným příslušným orgánem;
- f) poučení o právu podat odpor.

Vydáním trestního příkazu bylo zhoršeno postavení poškozeného, neboť nebylo možné uložit povinnost k náhradě škody trestním příkazem, třebaže byl nárok poškozeného řádně uplatněn

¹² *Rozsudek Nejvyššího soudu ČSR*, sp. zn. 7 Tz 5/75; ze dne 17. března 1975; Při pokračování v trestné činnosti, při trestných činech a přečinech hromadných, trvajících a takových, jejichž znakem je soustavnost páčání, se nich nemění na totožnosti skutku, jestliže na rozdíl od jejich časového vymezení v obžalobě (návrhu na potrestání) se stíhané protiprávní jednání zkrátí, prodlouží nebo posune. Trvání trestných činů a přečinů tohoto druhu končí vyhlášením odsuzujícího rozsudku a u trestního příkazu dnem doručení trestního příkazu, pokud trestná činnost neskončila dříve. Tak je tomu i v případech, že odsuzující rozsudek byl cestou řádného nebo mimořádného opravného prostředku později zrušen. Stejná zásada platí v případě zrušení trestního příkazu, přičemž rozhodným dnem je den doručení trestního příkazu, protože tímto dnem nastávají účinky vyhlášení odsuzujícího rozsudku. Není-li v době návrhu na potrestání a na vydání trestního příkazu jisté, zda trestná činnost ještě netrvá, nelze vydat trestní příkaz a je nutné věc projednat v hlavním líčení.

a dostatečně prokázán, tak vždy bylo poškozený odkázán na občanskoprávní řízení resp. řízení před jiným orgánem.

Obviněný a osoby, které byly oprávněny podat v jeho prospěch odvolání, s výjimkou prokurátora, mohly podat proti trestnímu příkazu odpor a to do osmi dnů od doručení. Byl-li podán proti trestnímu příkazu oprávněnou osobou ve lhůtě odpor, tak se trestní příkaz zrušil a samosoudce nařídil ve věci hlavní líčení, jinak se trestní příkaz stal pravomocným a vykonatelným.

Samosoudce v hlavním líčení konaném po zrušení trestního příkazu **nesměl uložit obviněnému přísnější trest**, než jaký mu byl uložen již zrušeným trestním příkazem, ledaže by se skutkový stav na základě dokazování provedeném v hlavním líčení podstatně změnil.¹³ Zásada zákazu reformationis in peius ve smyslu ustanovení § 314g odst. 2 TrŘ platila i pro odvolací soud při rozhodování o odvolání prokurátora proti rozsudku samosoudce v neprospěch obviněného.¹⁴

Takto koncipovaný institut trestního příkazu vydržel v právním řádu do 30. června 1990, kdy byl zrušen novelou trestní řádu (zákonem č. 178/1990 Sb.) s tím, že odporuje některým zásadám trestního řízení. Poslanci Federálního shromáždění po bezmála dvaceti letech účinnosti tohoto institutu označili trestní příkaz jako „protiprávní institut popírající právo obviněného na obhajobu“ a současně se zrušením zákona č. 150/1969 Sb., O přečinech, zrušili i institut trestního příkazu.¹⁵

2.3. Znovuzavedení institutu trestního příkazu do právního řádu v roce 1993

Jak již samotný název kapitoly naznačuje, tak doba, kdy v českém právním řádu nebyl přítomen institut trestního příkazu, neměla dlouhého trvání. Prudký nárůst objemu trestné činnosti po roce 1989, problémy s nedostatkem přísedících u okresních soudů a snahy po zjednodušení a urychlení trestního řízení vedly postupně jednotlivými novelami trestního řádu

---

¹³ Rozsudok Najvyššieho súdu SSR zo 16. 12. 1976 sp. zn. 4 Tz 205/76; Zákazu reformácie in peius v zmysle § 314g odst. 2 Tr. por. platí aj pre odvolací súd pri rozhodovaní o odvolaní prokurátora proti rozsudku samosudcu v neprospěch obviněného

¹⁴ Rozsudok Najvyššieho súdu SSR; sp. zn. 4 Tz 205/76; ze dne 16. prosince 1976

¹⁵ Doc. JUDr. Pavel Vantuch, CSc.; K významu a opodstatněnosti trestního příkazu v trestním řádu; Právní rozhledy; č. 1/1996

ke stále většímu rozšiřování řízení před samosoudcem a důsledkem této snahy bylo také opětovné zavedení institutu trestního příkazu do právního řádu.

Důvodová zpráva k novele trestního řádu z roku 1993 (zákon č. 292/1993 Sb.) uvádí, že institut trestního příkazu by měl výrazněji odlehčit soudu a umožnit tak: „aby soud v hlavním líčení projednával především věci, které si takové pozornosti skutečně zaslouží“.¹⁶ Nicméně je předem velmi těžké, ne-li nemožné, předem určit, která věc si zaslouží projednávání v hlavním líčení a která nikoliv.

Z důvodové zprávy k novele trestního řádu je možno učinit dva závěry. Jednak je zde snaha zákonodárce o preferování rychlosti trestního řízení nad „zjištěním skutkového stavu věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti (§ 2 odst. 5 TrŘ) a dále snaha odlehčit soudům od ohromného náporu trestních věcí v důsledku společenských, sociálních a ekonomických změn po roce 1989 opětovným vytvořením možnosti rozhodnout ve věci bez projednávání v hlavním líčení trestním příkazem, což především směřuje k naplnění cíle trestního soudnictví tj. k rychlému a důraznému postihu pachatelů trestné činnosti nízké společenské nebezpečnosti v oblasti drobné kriminality za podmínky, že účelu trestního řízení lze v těchto případech dosáhnout i bez nařízení hlavního líčení .

Formulace v důvodové zprávě nicméně není vhodná. Dělení trestních věcí na ty, které si projednání v hlavním líčení zaslouží a které nikoliv, není přijatelné, neboť neexistuje kritérium pro takovéto odlišení. Ještě závažnější se zdá být, že formulace užitá v důvodové zprávě nevychází z § 314e odst. 1 TrŘ. Tam je zcela jasně uvedeno, že samosoudce může vydat trestní příkaz, jestliže skutkový stav je spolehlivě prokázán opatřenými důkazy. Není tam uvedeno, že samosoudce může vydat trestní příkaz ve věci, která si projednání v hlavním líčení nezaslouží.¹⁷

Výrazná novela trestního řádu provedená zákonem č. 265/2000 Sb. přinesla několik podstatných změn do ustanovení týkajících se trestního příkazu. Především byla doplněna možnost vydání trestního příkazu ve zjednodušeném řízení po provedeném zkráceném přípravném řízení, čímž posléze vznikla otázka oprávněnosti vydání trestního příkazu, když v podstatě byl vydáván na základě jen úředních záznamů, jež mají osvědčit, že skutkový stav je spolehlivě prokázán opatřenými důkazy. Této problematice bude věnována pozornost později v kapitole 3.3. Možnost a podmínky vydání trestního příkazu.

---

¹⁶ *Důvodová zpráva k zákonu č. 292/1993 Sb.*, str. 39 - 40

¹⁷ *Doc. JUDr. Pavel Vantuch, CSc.*; K významu a opodstatněnosti trestního příkazu v trestním řádu; *Právní rozhledy*; č. 1/1996

Další podstatnou změnou, která zřejmě reagovala na do té doby kritické hlasy, bylo zamezení možnosti uložit i nepodmíněný trest odnětí svobody, takže od 1. ledna 2002 je možno trestním příkazem uložit pouze trest odnětí svobody s podmíněným odkladem jeho výkonu.

Dále bylo rozšířeno spektrum možných ukládaných trestů o vyhoštění a zákaz pobytu a to oboje maximálně na pět let. Došlo i zpřesnění formulace týkající se poučení o právu odporu a to v tom smyslu, že obviněný musí být upozorněn na následky, že pokud by po doručení trestního příkazu nepodal odpor, tak se vzdává práva na projednání jeho věci v hlavním líčení. A v neposlední řadě byla do zákona inkorporována tehdejší praxe soudů, že oprávněná osoba se po doručení trestního příkazu může výslovně vzdát práva na podání odporu.

3. Platná právní úprava institutu trestního příkazu

3.1. Základní charakteristika platné právní úpravy a porovnání s předchozí právní úpravou

Jak již bylo zmíněno výše, trestní příkaz se vrátil do trestního řádu zákonem č. 292/1993 Sb., přičemž právní úprava trestního příkazu je obsažena v hlavě dvacáté trestního řádu, označené jako „Zvláštní způsoby řízení“, konkrétně v oddílu pátém „Řízení před samosoudcem“ a v ustanoveních § 314e, § 314f a § 314g TrŘ.

Zvláštním způsobem trestního řízení označujeme zákonodárcem předvídaný a upravený procesní postup, ve kterém se otázka trestního postihu řeší způsobem zvláštním, podstatně odlišným od řízení typického pro daný trestněprocesní systém.

Tou zvláštností je v daném případě okolnost, že soud nerozhoduje na základě důkazů před ním provedených v hlavním líčení, ale pouze na základě spisu.

Trestní příkaz lze pouze vydat v řízení před samosoudcem, tj. v řízení o trestných činech, na které zákon stanoví trest odnětí svobody, jehož horní hranice nepřevyšuje pět let (srov. ustanovení § 314a odst. 1 TrŘ), přičemž rozhodující jsou trestní sazby uvedené ve zvláštní části zákona bez modifikací stanovených v ustanoveních § 42 nebo § 44 TrZ a § 31 odst. 1 ZSM, nicméně toto ustanovení trestního řádu se neužije, jestliže má být uložen souhrnný trest a dřívější trest byl uložen v řízení před senátem. V těchto případech musí věc projednat a rozhodnout senát.

V řízení před samosoudcem jsou projednávány trestné činy menší typové závažnosti dané příslušnou trestní sazbou uvedenou u jednotlivých ustanovení zvláštní části zákona. K tomu je však nutné poznamenat, že právní úprava po novele trestního řádu zákonem č. 292/1993 Sb. v podstatě jen z pragmatických důvodů rozšířila okruh trestných činů projednávaných

samosoudcem do té míry, že znamenala podstatné omezení zásady senátního rozhodování v prvním stupni, což nelze v tomto rozsahu považovat za žádoucí¹⁸, třebaže tento záměr byl veden snahou po zjednodušení a urychlení trestního řízení a dále snahou řešit problém s nedostatkem přísedících u okresních a městských soudů.

Samosoudce může vydat bez projednání věci v hlavním líčení vydat trestní příkaz, jestliže je skutkový stav spolehlivě prokázán opatřenými důkazy, a to i ve zjednodušeném řízení konaném po zkráceném přípravném řízení.

Trestním příkazem lze uložit:

- a) trest odnětí svobody do jednoho roku s podmíněným odkladem jeho výkonu;
- b) trest obecně prospěšných prací;
- c) trest zákazu činnosti do pěti let;
- d) peněžitý trest;
- e) trest propadnutí věci;
- f) trest vyhoštění do pěti let;
- g) zákaz pobytu do pěti let.

Přitom náhradní trest odnětí svobody za peněžitý trest nesmí ani s uloženým trestem odnětí svobody přesáhnout jeden rok.

Trestní příkaz nelze vydat:

- a) v řízení proti osobě, která je zbavena způsobilosti k právním úkonům nebo jejíž způsobilost k právním úkonům je omezena;
- b) jestliže má být rozhodováno o ochranném opatření¹⁹;
- c) jestliže má být uložen souhrnný trest a předchozí trest byl uložen rozsudkem;
- d) v řízení ve věci mladistvého podle ustanovení § 63 ZSM, nicméně je potřeba zdůraznit, že jeho použití je však vyloučeno v případech uvedených v ustanovení § 73 odst. 1 ZSM, tj. a) v řízeních o proviněních, která obviněný spáchal jednak před dovršením osmnáctého roku, jednak po jeho dovršení, jestliže zákon na čin spáchaný

---

¹⁸ Musil/Kratochvíl/Šámal a kolektiv; Trestní právo procesní; 3. přepracované a doplněné vydání; C.H.BECK; str. 727

¹⁹ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky; sp. zn. 6 Tdo 1191/2004; ze dne 27. října 2004 (a Usnesení Ústavního soudu; sp. zn. I. ÚS 46/05; ze dne 27. října 2005), kde je konstatováno, že byl-li součástí podané obžaloby také návrh státního zástupce na uložení ochranného léčení obviněnému, není vyloučeno, aby soud ve věci obviněného o vině a trestu rozhodl trestním příkazem a následně, pokud rozhodnutí nabylo právní moci, rozhodl o uložení ochranného léčení obviněnému na základě návrhu učiněného v obžalobě

po dovršení osmnáctého roku stanoví trest stejný nebo přísnější nebo b) bylo-li zahájeno trestní stíhání až po dovršení devatenáctého roku mladistvého.

Nové ustanovení § 314e odst. 1 je pojato výrazně šířeji než v předchozí právní úprava. Užití trestního příkazu je od 1. ledna 1994 možné za splnění relativně mírných zákonných podmínek a dá se říci, že okresní soudy využívají trestního příkazu relativně hojně.²⁰ Trestní příkaz je možno nyní uložit asi u 85 procent základních skutkových podstat uvedených v zákoně.²¹ Velmi často se můžeme setkat s námitkou, že okruh trestních věcí, v nichž je možno vydat trestní příkaz, je příliš široký a měl by být zúžen.

Ze zmíněného procentního srovnání jednoznačně plyne extenzivní pojetí institutu trestního příkazu v současném trestním řádu. V případě důsledného využívání tohoto institutu v současnosti by soudy mohly v případě zachování zákonných podmínek projednávat teoreticky pouze 15 procent trestních věcí v hlavním líčení a zbytek tj. 85 procent by mohly vyřizovat trestním příkazem. V praxi je však procento vyřizovaných trestních věcí samosoudci nižší, jak to dokládá „Ročenka 2007“ Ministerstva spravedlnosti. Je to dáno především tím, že zákonná úprava dává samosoudci pouze možnost a nikoliv povinnost vyřídit věc při splnění zákonných podmínek trestním příkazem. Proto v každém případě záleží na individuální úvaze konkrétního samosoudce, zda-li se rozhodne nařídit hlavní líčení nebo vydat trestní příkaz.

Tím se ovšem dostáváme k situaci, že jsou-li v praxi důsledně využívány trestní příkazy samosoudci vždy, když to trestní řád umožňuje, tak není těžiště trestního řízení v rozhodování před soudem v hlavním líčení. Je tak pouze na obviněném resp. dalších oprávněných osobách, zda-li podají odpor a bude se následně konat hlavní líčení, v kterém mohou dosáhnout provedení důkazů, které nebyly provedeny v přípravném řízení. „Usuzujeme, že nelze přijmout názor, že těžiště dokazování je v hlavním líčení i tehdy, když se koná pouze v důsledku odporu podaného obviněným. Bez iniciativy obviněného by se hlavní líčení nekonalo.“²² V takových případech se dokazování, byť v omezeném rozsahu, konalo pouze

---

²⁰ Pokud budeme vycházet z údajů Ministerstva spravedlnosti „Ročenka 2007“, tak z celkové trestní agendy 96 258 trestních věcí za rok 2006 bylo 55 213 trestních věcí vyřízeno trestním příkazem, tj. 57,35 %; str. 95

²¹ Musil/Kratochvíl/Šámal a kolektiv; Trestní právo procesní; 3. přepracované a doplněné vydání; C-H-BECK; str. 838

²² Srovnej - Musil/Kratochvíl/Šámal a kolektiv; Trestní právo procesní; 3. přepracované a doplněné vydání; C-H-BECK; Na str. 838 autoři uvádějí, že pokud obviněný musí projevit svou vlastní aktivitu tím, že podá proti trestnímu příkazu odpor, aby soud nařídil hlavní líčení, tak k tomu lze uvést, že se jedná o charakteristický rys odklonů, které zapojují aktivně obviněného do projednávání věci, a obviněný se z pasivního subjektu trestního řízení stává aktivní stranou trestního řízení.

v přípravném řízení. To považujeme za zpochybnění obecně proklamované teze, že těžiště dokazování je v současnosti v hlavním líčení²³.

V porovnání s předchozí právní úpravou, zrušenou v roce 1990 novelou trestního řádu, nacházíme v úpravě účinné od roku 1994 několik významných rozdílů:

- a) Výrazně se rozšířil okruh trestních věcí, které je možno vyřídit trestním příkazem. Stávající právní úprava umožňuje, aby se formou trestního příkazu vyřizovaly i trestné činy, na které zákon stanoví trest odnětí svobody v sazbě do pěti let. V předchozí právní úpravě nebylo možné vydat trestní příkaz v jiném než samosoudcovském řízení, a to pouze v řízení o přečinech (srov. zrušený zákon č. 150/1969 Sb., O přečinech) tj. o deliktech – jejichž stupeň nebezpečnosti nedosahoval stupně nebezpečnosti trestného činu, a za které mohl být uložen trest odnětí svobody nejvýše jeden rok a trestním příkazem nejvýše trest odnětí svobody do dvou měsíců;
- b) Vydání trestního příkazu není oproti předchozí právní úpravě podmíněno doznáním obviněného, nýbrž spolehlivým prokázáním skutkového stavu opatřenými důkazy. Samosoudce musí hodnotit předložené důkazy v tom směru, zda je jimi prokázán skutkový stav, o němž nejsou důvodné pochybnosti, v rozsahu potřebném pro vydání trestního příkazu. Samosoudce je ve svém hodnocení omezen tím, že důkazy nebyly provedeny v řízení před soudem při zachování zásad trestního řízení;
- c) Výrazně se zpřísnily sankce, které lze trestním příkazem uložit, včetně šestinásobného zvýšení horní hranice trestu odnětí svobody ze dvou měsíců na jeden rok;²⁴
- d) Vydání trestního příkazu již není podmíněno souhlasem státního zástupce, nicméně naopak státní zástupce může podat proti trestnímu příkazu odpor a na další řízení po podání odporu se nevztahuje zákaz reformationis in peius;
- e) Současná právní úprava dovoluje rozhodnout o náhradě škody trestním příkazem. Trestní příkaz obsahuje výrok o náhradě škody, jestliže byl nárok na její náhradu řádně uplatněn. V porovnání s předchozím právním stavem, který neumožňoval o náhradě škody trestním příkazem rozhodnout, a to ani tehdy, jestliže byl nárok poškozeného řádně uplatněn a dostatečně prokázán, tak jde jisté míry o zlepšení postavení poškozeného. Platná právní úprava však neumožňuje poškozenému podat

---

²³ Doc. JUDr. Pavel Vantuch, CSc.; K významu a opodstatněnosti trestního příkazu v trestním řádu, Právní rozhledy, č. 1/1996

²⁴ Po novele trestního řádu provedené zákonem č. 265/2001 Sb. s účinností od 1. ledna 2002 již nelze uložit nepodmíněný trest odnětí svobody

proti trestnímu příkazu řádný opravný prostředek – odpor a v tomto ohledu bývá někdy tato právní úprava kritizována jako nedostatečná.

3.2. Trestní příkaz jako výjimka ze základních zásad trestního řízení

Trestní řízení je ovládáno mnoha zásadami, které tvoří základ pro uplatňování trestního práva procesního a jsou zárukou správné interpretace všech právních institutů a aplikace trestního řádu. Jejich uplatňování v trestním řízení je nezbytným předpokladem, nejdůležitější zárukou skutečně účinného splnění úkolů trestního řízení, vodítkem pro výklad.

Skutečnost, že na základních zásadách našeho trestního řízení jsou vybudovány všechny právní instituty a stadia trestního řízení, neznamená ovšem, že v každém z nich se všechny základní zásady uplatňují ve stejné míře. Stupeň jejich uplatnění závisí na zvláštностech toho či onoho procesního institutu či stádia.

Určitou výjimku z uplatňování základních zásad v trestním řízení představuje možnost samosoudce vydat po splnění zákonných podmínek trestní příkaz. Při použití trestního příkazu se totiž neuplatní některé základní zásady trestního řízení a to zejména a) zásada obžalovací, b) zásada bezprostřednosti a ústnosti, c) zásada veřejnosti a dále je též oslabeno právo obviněného na obhajobu.²⁵

Ad a) Zásada obžalovací významně ovlivňuje celkové uspořádání trestního procesu v řízení před soudem, v přípravném řízení se nicméně přímo neuplatňuje, neboť jejím důsledkem je rozdělení procesních funkcí mezi různé procesní subjekty. To znamená, že obžalobu nebo návrh na potrestání podává a před soudem ji zastupuje státní zástupce a proti němu stojí obžalovaný, který může být případně zastoupen obhájcem a jejich spor rozhoduje nezávislý a nestranný soud. Toto rozdělení je naprosto nezbytné pro kontradiktorní proces, ve kterém musí být zajištěno rovnoprávné postavení procesních stran.

Podkladem soudního řízení v obžalovacím procesu je obžaloba (srov. ustanovení § 176, § 177 a § 180 TrŘ) nebo návrh na potrestání (srov. ustanovení § 179c odst. 2 písm. a), § 179d a § 314b TrŘ) podaný státním zástupcem. Bez nich by nemohlo být soudní řízení zavedeno a tato zásada platí v českém trestním řízení bezvýjimečně.

Jak již bylo zmíněno výše, tak procesní postavení stran v řízení před soudem je zásadně rovné, čímž dochází k vyjádření principu kontradiktornosti vyplývajícího ze

---

²⁵ čerpáno in; Jiří Jelínek, Zdeněk Sovák; Rozhodnutí ve věcech trestních; Eurolex Bohemia; 1999

zásady obžalovací a to hlavně v oblasti dokazování, když byl posílen sporný charakter hlavního líčení a to skutečností, že důkaz nevyžádaný orgánem činným v trestním řízení, ale naopak předložený druhou procesní stranou, není důvodem pro jeho odmítnutí jako důkazu.

Obě strany tj. státní zástupce a obžalovaný případně zastoupený obhájcem mají stejná práva podávat návrhy, vyjadřovat se k návrhům a tvrzením druhé strany, nabízet a provádět důkazy prokazující svá tvrzení, klást vyslychaným osobám otázky, vyjadřovat se k předneseným důkazům a přednést závěrečnou řeč. Pouze takové uspořádání trestního procesu zaručuje spravedlivý proces (fair trial) – všestranné a úplné objasnění věci.²⁶

Nicméně v případě trestního příkazu tuto možnost obviněný nemá. Nemůže zde naplno uplatnit a využít výše uvedených výhod sporného řízení. Může sice navrhoprovedení důkazů svědčících v jeho prospěch, ale ty často zůstávají částečně nebo dokonce zcela neprovedeny. Proto dochází k tomu, že není neobvyklé, když policejní orgán nepřezkoumává dostatečně důkladně všechny procesní návrhy obviněného a zpravidla provede jen část jím navrhovaných důkazů a tento postup je posléze odůvodněn bezvýznamností neprovedených důkazů ve smyslu ustanovení § 164 odst. 3 TrŘ nebo zdůrazní, že těžiště trestního řízení je především před soudem v rámci hlavního líčení. Následkem této situace je, že samosoudce posléze v rámci rozhodování o vydání trestního příkazu fakticky hodnotí jen důkazy předloženému státním zástupcem tj. pouze jednou procesní stranou trestního řízení, což z pohledu obviněného není ideální situace, neboť se takto stírá kontradiktorní princip trestního řízení vycházející z obžalovací zásady.

Ad b) Zásady bezprostřednosti a ústnosti spolu úzce souvisí a vzájemně se doplňují. Obsahem zásady bezprostřednosti (§ 2 odst. 12 TrŘ) jsou dva základní požadavky a to že: 1) soud má rozhodovat na základě před ním provedených důkazů, tedy na základě svého bezprostředního dojmu z právě provedeného řízení a dále, že za 2) soud má čerpat důkazy z pramene pokud možno, co nejbližší zjišťované skutečnosti.

Bezprostřední dojem z provedeného řízení umožňuje, aby se soud osobně seznámil s důkazy, aby byla stanoviska procesních stran přednesena přímo před soudem (přisedícími) a odstraněny nebo vysvětleny případné nejasnosti, které by mohly

---

²⁶ Musil/Kratochvíl/Šámal a kolektiv; Trestní právo procesní; 2. přepracované vydání; C-H-BECK; str. 124 a n.

vzniknout v rámci přípravného řízení. Soud prostě má možnost vytvořit si celkový obraz o té konkrétní kauze. Právě v důsledku a na základě jen těchto skutečností před ním provedených soudce může utvořit své rozhodnutí.

Co se týče druhého uvedeného požadavku, tak zde se jedná o to, že rozhodné skutečnosti se mají zjišťovat z pramene těmto skutečnostem nejbližším, aby se předešlo případnému nebezpečí např. nepřesnosti nebo zkomolení.

Základní a zásadní výjimka ze zásady bezprostřednosti je spatřována v tom, že samosoudce je oprávněn vydat trestní příkaz, když je skutkový stav spolehlivě prokázán opatřenými důkazy, jenže ke zhodnocení situace, zda skutkový stav je opravdu spolehlivě prokázán, samosoudce dochází nikoliv na základě bezprostředně provedeného řízení ale jen na základě jemu předloženého spisového materiálu a v něm předložených důkazů.

Zásada ústnosti (§ 2 odst. 11 TrŘ) záleží v tom, že soud rozhoduje na základě ústně provedených důkazů a ústních přednesů stran [srov. k tomu i čl. 6 odst. 3 písm. d) Evropské Úmluvy o Lidských Právech (dále jen jako „EÚLP“)]. Ze zásady ústnosti se dovozuje pravidlo, že osoba, proti které se vede trestní řízení, má právo, být slyšena, vyjádřit se ke všem důkazům (srov. čl. 38 odst. 2 Listiny). Obviněný nemá být jen pouhým objektem trestního řízení, ale naopak má být jeho regulární stranou (subjektem).

Z těchto důvodů všechny moderní trestní řízení jsou v podstatě založeny na zásadě ústnosti dle pravidla „*co neni před soudem, neni na světě*“ („*quod non est in foro, non est in mundo*“) a nikoliv na pravidle uplatňovaném ve středověkém inkvizičním procesu, kde se přihlíželo pouze k tomu, co bylo ve spisech – „*co neni ve spisech, neni na světě*“ („*quod non est in actis, non est in mundo*“).

Výjimka z této základní zásady spočívá, jak již bylo dříve několikrát zmíněno, že trestní příkaz je vydáván bez projednání věci v hlavním líčení. Oprávněnost této výjimky je odůvodňována procesní rychlostí trestního řízení a též pozitivními ekonomickými dopady na nákladnost trestního řízení.

Ad c) Zásada veřejnosti (§ 2 odst. 10 TrŘ) slouží k naplňování důvěry ve spravedlivý proces a to nikoliv cestou tajné ale otevřené justice. Mezi součásti otevřené justice se tradičně řadí kontrola činnosti soudu ze strany veřejnosti, dodržení procesních pravidel a především výchovné působení na veřejnost i pachatele a prevence trestné činnosti.

Někteří autoři prisuzují veřejnému projednávání velký význam s odůvodněním, že mnohdy působí více výchovně než samotný trest.²⁷ Tyto základní součásti v případech, kdy je ukládán trestní příkaz, se neuplatní a samosoudce by měl velmi pečlivě zvažovat, zda i bez nařízení hlavního líčení může dojít ke splnění účelu trestního řízení.

Vzhledem k výše uvedenému lze i nyní považovat za aktuální argument prof. Růžka týkající se dřívějšího vyřizování přečinů trestním příkazem: „Vyřizování přečinů...trestním příkazem může znamenat značnou úsporu času, práce i nákladů. Není tomu však v případech, kdy obviněný podá odpor. Vyřizování věci trestním příkazem je vždy v rozporu se základními zásadami trestního řízení. Zavádí v rozporu se zásadou ústnosti písemný proces, porušuje zásadu bezprostřednosti, zásadu zajištění obviněnému práva na obhajobu, zásadu veřejnosti, je v rozporu se zásadou objektivní pravdy“.²⁸

„S autorem uvedených názorů se ztotožňujeme“.²⁹ Není pochyb o tom, že pro soudy je možnost vyřizování trestních věcí trestním příkazem mimořádným odlehčením. Ostatně tento cíl byl prezentován i ve výše citované novele trestního řádu, účinné od 1. ledna 1994. V době růstu počtu trestních věcí projednávaných soudy lze chápat úvahy zákonodárce. Žádná právní úprava však nemůže popírat práva obviněného, vůči němuž dochází k porušení všech zásad trestního řízení citovaných prof. Růžkem bez ohledu na fakt, že § 2 odst. 5 TrŘ již není výslovně uvedena zásada objektivní pravdy, nýbrž zásada materiální pravdy.

Je-li vydán samosoudcem trestní příkaz, jak již bylo výše zmíněno, může si obviněný vynutit dodržení uvedených zásad trestního řízení výlučně vlastním aktivním postupem, tj. podáním odporu.

Jeví se mi nepochopitelné, že v zájmu rychlého vyřizování trestních věcí soudy byl zákonodárce ochoten akceptovat i v novelizovaném trestním řádu porušování základních zásad trestního řízení a jejich dodržení váže pouze k možnosti podání opravného prostředku – odporu. Tento stav je v rozporu s čl. 38 odst. 2 Listiny základních práv a svobod (dále jen jako „Listina“), kde se uvádí: „Každý má právo, aby jeho věc byla projednána veřejně, bez zbytečných průtahů a v jeho přítomnosti a aby se mohl vyjádřit ke všem prováděným

---

²⁷ Viktorie Valová; Samosoudce a trestní příkaz v Československém trestním řízení; AUC Iuridica; 2/1985, str. 125

²⁸ Růžek, A.; K problémům diferenciacie trestní odpovědnosti a jejího odrazu v trestním řízení; In: sborník z kolokvia AIDP, UK, Praha 1983, str. 55

²⁹ Doc. JUDr. Pavel Vantuch, CSc.; K významu a opodstatněnosti trestního příkazu v trestním řádu; Právní rozhledy; č. 1/1996

důkazům. Veřejnost může být vyloučena jen v případech stanovených zákonem.“ Dále také existuje rozpor s čl. 40 odst. 3 Listiny, dle něhož: „Obviněný má právo, aby se mohl hájit sám nebo prostřednictvím obhájce“.

Zákonodárce je povinen vytvořit předpoklady pro dodržení základních zásad trestního řízení za všech okolností, tj. bez ohledu na to, zda bude či nebude využit obviněným či jinou oprávněnou osobou opravný prostředek. Není oprávněn vázat dodržování základních zásad trestního řízení na určitou okolnost či procesní úkon, který je pouze jeho právem a **nikoliv povinností** obviněného a dalších procesních stran, a tudíž k jeho využití může dojít, ale i nemusí.³⁰

V praxi bohužel často dohází k tomu, že obžalovaní jsou zkráceni na svém právu na řádný proces faktickou neznalostí důsledků nečinnosti po obdržení trestního příkazu. Po uplynutí osmidenní lhůty není možnost dožadovat se hlavního líčení, kde by mohli uplatnit své plné právo na obhajobu. Děje se tak zejména v případech drobnější kriminality, nezřídka páchané prvopachateli často ze sociálně znevýhodněného prostředí a tedy bez přístupu k právní pomoci. Navíc od podání odporu často odrazuje také neexistence záruky, že v hlavním líčení nebude pro odsouzeného rozhodnuto ještě nepříznivěji.³¹

V odborné právní literatuře týkající se trestního příkazu se můžeme setkat i s opačnými názory resp. s názory, které k platné právní úpravě trestního příkazu nejsou tak kritické a spíše se snaží prokázat, že úprava trestního příkazu je v souladu s Listinou a s právním řádem jako celkem.

Pokud jde o údajný rozpor s čl. 38 odst. 2 Listiny, který stanoví, že každý má právo, aby jeho věc byla projednána veřejně, bez zbytečných průtahů a v jeho přítomnosti a aby se mohl vyjádřit ke všem prováděným důkazům, nelze s touto námitkou souhlasit. Obviněnému je zachováno právo domoci se projednávání případu v řádném procesu před soudem podáním odporu, který není třeba zdůvodňovat, a trestní příkaz se jím bez dalšího ruší. Jestliže je namítáno, že v jiných případech soud nařizuje hlavní líčení vždy z vlastní iniciativy, aniž by se obviněný musel domáhat svého práva, je třeba k tomu uvést, že jde právě o charakteristický rys odklonů, které zapojují aktivně obviněného do projednávání věci a obviněný se z pasivního subjektu trestního řízení stává aktivní stranou trestního řízení. Nakonec i EÚLP ve svém čl. 6 odst. 1 obsahuje obdobné ustanovení jako je čl. 38 odst. 2

---

³⁰ Doc. JUDr. Pavel Vantuch, CSc.: K významu a opodstatněnosti trestního příkazu v trestním řádu; Právní rozhledy; č. 1/1996

³¹ JUDr. Jan Langmann, Štěpán Kotrba; Analýza novely trestního řádu; Spravedlnost? Jak kdy a pro koho...

Listiny a v důsledku jeho podobného výkladu většina evropských států má ve své úpravě institut trestního příkazu založený na podobných zásadách jako je u nás.

Závažnou je i námitka směřující proti neexistenci zákazu reformationis in peius v případě, jestliže podá odpor obviněný. Podle současné právní úpravy není potřebný předběžný návrh nebo souhlas státního zástupce s vydáním trestního příkazu vzhledem k tomu, že je třeba zajistit rovnost stran ve smyslu čl. 37 odst. 3 Listiny. Rovnost stran je pak zajišťována i úpravou podmínek podávání odporu jako zcela zvláštního opravného prostředku, který vede bez dalšího ke zrušení trestního příkazu a nařízení hlavního líčení, kde je teprve zjišťován skutkový stav ve smyslu § 2 odst. 5 TrŘ. Trestný příkaz je totiž vydáván jen na podkladě spisu, tedy s přihlédnutím k důkazům opatřeným v přípravném řízení, které soud, aniž by je provedl, posuzuje jen z hlediska, zda je jimi skutkový stav spolehlivě prokázán. Proto nemůže být tímto závěrem, který nebyl učiněn na základě provedeného dokazování, v dalším řízení vázán, a to ani z hlediska zákazu reformationis in peius. Obdobná úprava je i v některých dalších evropských státech. Současně je třeba zdůraznit i to, že trestním příkazem je v praxi zpravidla ukládán nižší trest, než by byl ukládán po provedeném dokazování v hlavním líčení, jako určitá „odměna“ za to, že věc nebude projednávána v hlavním líčení. Další jinou otázkou ovšem je, zda by neměl být soudce, který vydal trestní příkaz, z dalšího projednávání ve věci po případném podání odporu vyloučen pro svou možnou podjatost.³²

3.3. Možnost a podmínky vydání trestního příkazu

3.3.1. Možnost vydání trestního příkazu

Trestní příkaz může být vydán, jak již bylo výše uvedeno, pouze v řízení konaném před samosoudcem tj. v řízení o trestních činech, na které zákon stanoví trest odnětí svobody v maximální délce pěti let.

Z časového hlediska lze k vydání trestního příkazu přistoupit teprve ve fázi, když nepřichází v úvahu postup podle ustanovení § 314c odst. 1 písm. a) až c) TrŘ tj. pokud samosoudce neučiní některé z rozhodnutí uvedených v ustanovení § 188 odst. 1 písm. a) až f) TrŘ (např. o zastavení nebo přerušení trestního stíhání anebo o vrácení věci státnímu zástupci k došetření), nezastaví trestní stíhání za podmínek uvedených v ustanovení § 172 odst. 2 (např., že účelu trestního řízení již bylo dosaženo), a pokud neodmítne návrh na potrestání konané ve

---

³² čerpáno in: *Musil/Kratochvíl/Šámal a kolektiv*; Trestní právo procesní; 3. přepracované a doplněné vydání; C-H-BECK; str. 838 a 839

zjednodušeném řízení. Po vydání trestního příkazu a případném podání odporu už nelze obžalobu nebo návrh na potrestání takto přezkoumávat a samosoudce je povinen nařídít hlavní líčení.

Vydání trestního příkazu je možné výlučně bez projednání věci v hlavním líčení tj. bez jednání³³ resp. i po nařízení hlavního líčení ale nejpozději však do jeho zahájení (srov. ustanovení § 205 odst. 1 TrŘ).³⁴

Trestní příkaz nelze naopak vydat, pokud ve věci již bylo konáno hlavní líčení, jež bylo posléze odročeno nebo když odvolací soud zrušil před tím vydaný rozsudek soudu prvního stupně a přikázal samosoudci, aby věc znovu projednal. A dále též nelze vydat trestní příkaz, pokud původní rozhodnutí bylo zrušeno v řízení o mimořádném opravném prostředku (stížnost pro porušení zákona nebo obnova řízení) a státní zástupce poté nepodal novou obžalobu nebo návrh na potrestání.

V případě, že byla obžaloba podána na více obviněných, je možné vydat trestní příkaz jen proti některému z nich za splnění podmínek ustanovení § 23 odst. 1 TrŘ tzn., je-li to vhodné především k urychlení trestního řízení nebo z jiných důležitých důvodů, lze řízení o některém trestném činu vyloučit ze společného řízení. Takový postup bude vhodný v případech, kdy jednotlivé skutky jsou oddělitelné a nevzniknou v dalším řízení o zbylých trestných činech v hlavním líčení potíže v důkazním řízení.

3.3.2. Podmínky vydání trestního příkazu

K tomu, aby mohl být vydán trestní příkaz ve smyslu ustanovení § 314e odst. 1 TrŘ je nezbytné, aby byl splněn základní presumovaný předpoklad tj., že *skutkový stav je spolehlivě prokázán opatřenými důkazy*.

Samosoudce musí hodnotit předložené důkazy spolu s podanou obžalobou nebo návrhem na potrestání v tom směru, zda jimi je prokázán skutkový stav, o němž nejsou důvodné pochybnosti, v rozsahu nezbytném pro vydání trestního příkazu. Samosoudce je omezen ve svých úvahách tím, že důkazy nebyly před soudem provedeny při zachování základních zásad trestního řízení, a proto musí zvláště pečlivě zvažovat tj. hodnotit důkazy podle svého vnitřního přesvědčení založeného na pečlivém uvážení všech okolností případu jednotlivě a i

---

³³ R 50/1971

³⁴ R 4/75; Vydanie trestného rozkazu neprichádza do úvahy po začatí hlavného pojednávania (205 odst. 1 Tr. por.)

v jejich souhrnu, zda opatřené důkazy skutečně spolehlivě prokazují skutkový stav a zda bez projednání věci v hlavním líčení může vydat trestní příkaz, jenž má povahu a účinky odsuzujícího rozsudku.

Jestliže nedojde v tomto smyslu k pozitivnímu závěru o vině obviněného, trestní příkaz vydat nesmí, i když by jinak byly dány formální podmínky a tudíž je povinen, pokud neučiní některé z rozhodnutí uvedených v ustanovení § 314c odst. 1 TrŘ, projednat věc v hlavním líčení. Pokud jde o zjištění skutkového stavu, o němž nejsou důvodné pochybnosti, tak teorie a praxe trestního práva vychází z principu, že takto je skutkový stav zjištěn tehdy, když z provedených důkazů tvořících uzavřený řetězec lze vyvodit na základě jejich hodnocení jednoznačné skutkové závěry, o nichž nelze racionálně pochybovat.³⁵

Nabízí se ovšem otázka, co je důkaz resp., co vše je možno považovat za důkaz? Odpověď nám dává ustanovení § 89 odst. 2 TrŘ, kde je řečeno, že za důkaz může sloužit vše, co může přispět k objasnění, zejména výpovědi obviněného a svědků, znalecké posudky, věci a listiny důležité pro trestní řízení a ohledání. A dále též i právní teorie shodně dodává, že důkaz v procesním smyslu je poznatek získaný na základě a v souladu s trestním řádem. Pokud tato podmínka není splněna, tak důkaz nelze v trestním řízení použít.³⁶

Podle ustanovení § 158 odst. 5 TrŘ, nestaví-li tento zákon jinak, úřední záznam nelze v řízení před soudem použít jako důkaz. Tím prvním případem, kdy stanoví *jinak*, je situace, kdy v hlavním líčení vedeném ve zjednodušeném řízení před samosoudcem je možno za souhlasu stran číst úřední záznamy o vysvětlení osob a o provedení dalších úkonů (viz. ustanovení § 314d odst. 2 TrŘ)³⁷ a druhým případem, kdy zákon stanoví *jinak*, je připuštění vydání trestního příkazu po zkráceném přípravném řízení ve zjednodušeném řízení před samosoudcem dle ustanovení § 314e odst. 1 TrŘ.³⁸

Zákonodárce zde vzhledem k tomu, že se s vlastním procesním dokazováním počítá ve zjednodušeném řízení až v hlavním líčení a trestní příkaz se naopak vydává bez projednání věci v hlavním líčení, chtěl zcela jasně předejít možnému výkladu, že ve zkráceném řízení, které je vlastně celé prováděno v rámci postupu před zahájením trestního stíhání, nejsou důkazy opatřeny v procesní podobě a že tedy skutkový stav není či nemůže být spolehlivě

³⁵ *Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. září 2007; sp. zn. 4 Tz 73/2007*

³⁶ *Kolektiv autorů; Trestní právo procesní (Obecná část); Brno; MÚ; 2000; str. 271*

³⁷ *JUDr. Petr Vrtěl; Ztížené řízení před samosoudcem; Trestněprávní revue; 4/2002, str. 108 n.*

³⁸ *Musil, J.; Schémata k novele trestního řádu; Trestní právo; 1/2002; str. 15 n.*

prokázán. To především souvisí i se zcela jiným pojetím dokazování provedeným novelou trestního řádu zákonem č. 265/2001 Sb., kdy za důkazy jsou za určitých podmínek považovány i protokoly sepsané před zahájením trestního stíhání (viz. ustanovení § 158 odst. 8, § 158a TrŘ) a ve zkráceném řízení zejména i protokol o výsledku podezřelého podle ustanovení § 179b odst. 3 TrŘ³⁹ a již výše zmíněná vysvětlení osob zachycená ve formě úředního záznamu, což vyplývá z ustanovení § 314d odst. 2 TrŘ⁴⁰ a především z praxe jednotlivých okresních soudů. Tudíž je možno uzavřít tento odstavec s konstatováním, že úřední záznam je používán a akceptován jako procesně použitelný důkaz pro vydání trestního příkazu ve zjednodušeném řízení konaném po zkráceném přípravném řízení.

Relativně jiného názoru je JUDr. Petr Vrtěl, který ve svém článku poukazuje a zároveň se ptá, co vlastně státní zástupce předkládá ve spisu připojeném k návrhu na potrestání, který ani nemusí obsahovat odůvodnění, za opatřené důkazy. Jsou tam především ony úřední záznamy o vysvětlení osob, záznam o výsledku podezřelého a maximálně nějaká listina a zpráva o pověsti od obecního úřadu a případně od zaměstnavatele spolu s opisem rejstříku trestů. Autor se dále ptá, zda lze toto považovat za skutkový stav spolehlivě prokázaný opatřenými důkazy a zároveň odpovídá, že *stěží*.

Autor nabízí dvě možná řešení z této šlamastiky. A to buď za prvé mlčky dovodíme tvůrci zákona, které zavedla tento institut, nevyřčený úmysl považovat i úřední záznamy za použitelný procesní důkaz pro případ vydání trestního příkazu ve spojení s první částí třetí věty ustanovení § 158 odst. 5 TrŘ jako další případ, kdy jak již bylo uvedeno výše, zákon stanoví jinak a to připuštěním vydání trestního příkazu po zkráceném přípravném řízení ve zjednodušeném řízení před samosoudcem dle ustanovení § 314e odst. 1 TrŘ. Takový názor je například zastáván J. Musilem.⁴¹ Druhým dle autora možným řešením je jaksi nejasně formulován postup po podání návrhu na potrestání, který není zadržen a který má být podle ustanovení § 314b odst. 3 TrŘ po posouzení protokolu o výsledku podezřelého nejprve vyslechnut, pokud není ve věci ihned nařízeno hlavní líčení. Tato představa dle autora není nijak lákavá tj., že by si měl před každým vydáním trestního příkazu k prokázání skutkového stavu opatřovat výslech obviněného, třebaže je již některými soudy praktikována. Podle

---

³⁹ Stejného názoru je i Doc. JUDr. Jiří Jelínek, CSc., který uvádí, že protokol o výsledku podezřelého lze použít k vydání trestního příkazu; in: *Jiří Jelínek a kolektiv: Trestní zákon a Trestní řád*; 23. aktualizované vydání podle stavu k 1. listopadu 2005; Linde Praha, a.s.; str. 571

⁴⁰ JUDr. Pavel Šámal, Ph.D., JUDr. Alexander Sotolář; *Zjednodušené řízení*; *Trestněprávní revue*; 3/2002; str. 65 n.

⁴¹ *Musil, J.*; *Schémata k novele trestního řádu*; *Trestní právo*; 1/2002; str. 15 n.

autora by se tím popíel cíl novely trestního řádu (zjednodušit trestní řízení) provedená zákonem č. 265/2001 Sb. a to především z hlediska rychlosti a ekonomiky řízení.

Autor se dále věnuje problému, který se týká potíží s totožností skutku. V ustanovení § 179c odst. 1 TrŘ je sice stanoveno, že ve zprávě o výsledku řízení předkládá policejní orgán, jaký trestný čin je ve skutku spatřován, pro který je sděleno podezření, ale výslovné zakotvení totožnosti skutku ve sdělení podezření a v návrhu na potrestání nenalezneme. Může se tedy lehce stát, že skutkové okolnosti popsané ve sdělení podezření budou v návrhu na potrestání rozšířeny na podkladě dalšího prověřování, aniž by byl podezřelý dále vyslechnut. Autor dále popisuje možnou situaci, že když přijme teorii o použitelnosti úředních záznamů jako procesních důkazů k vydání trestního příkazu takřikajíc od stolu, dozví se obviněný teprve ze soudního rozhodnutí – trestního příkazu, z jakého skutku je vlastně viněn, což dle autora není zrovna v souladu s EÚLP a jejím čl. 6 odst. 3 písm. c), zveřejněnou zákonem č. 209/1992 Sb., podle které má mít obviněný možnost být aspoň jednou vyslechnut k tomu, z čeho je viněn. A s ohledem na neformálnost zkráceného přípravného řízení a absenci dalších pravidel včetně ztížené možnosti vracet věc státnímu zástupci k došetření, je dle autora, taková situace lehce možná.⁴²

I jiní autoři⁴³ této problematice přisuzují velkou závažnost a zdůrazňují, že vymezení skutku a jeho právní kvalifikace má zásadní význam, neboť vzhledem k tomu, že celé zkrácené přípravné řízení probíhá v rámci postupu před zahájením trestního stíhání, sepisuje se na počátku řízení jen záznam o zahájení trestního řízení podle ustanovení § 158 odst. 3 TrŘ, kde však skutek není uveden, ale jen skutkové okolnosti, pro které se řízení zahajuje a způsob, jakým se policejní orgán o nich dověděl. Podezřelý, jak již bylo výše zdůrazněno, musí mít možnost vyjádřit se ke všem rozhodným skutečnostem, které se mu kladou za vinu a z tohoto důvodu by mělo sdělení skutku a jeho právní kvalifikace obsahovat i odůvodnění. Jednoznačným cílem je, aby obviněný, pokud se samosoudce rozhodne vydat trestní příkaz, věděl, co je mu kladeno za vinu, a na základě čeho byl trestní příkaz vydán, a aby nebyl překvapen po doručení trestního příkazu, z čeho byl vlastně zatím nepravomocně uznán vinným.

---

⁴² JUDr. Petr Vrtěl; Ztížené řízení před samosoudcem; Trestněprávní revue; 4/2002, str. 108 n.

⁴³ JUDr. Pavel Šámal, Ph.D.; Zkrácené přípravné řízení; Trestněprávní revue; 1/2002; str. 5 n.

V této souvislosti bych chtěl ještě zmínit jednu problematickou skutečnost, které se v odborné právní literatuře objevila v souvislosti s přijetím a následnou aplikací novely trestního řádu provedenou zákonem č. 265/2001 Sb., a to konkrétně se týkající provádění výslechu ve zkráceném přípravném řízení podle ustanovení § 179b odst. 3 TrŘ a následném použití tohoto výslechu a to buď podle jedněch názorů ve formě protokolu o výslechu podezřelého nebo podle druhých názorů jen ve formě úředního záznamu jako možného procesního důkazu použitelného při vydávání trestního příkazu.

Podle ustanovení § 179b odst. 3 TrŘ je třeba podezřelého ze spáchání trestného činu vyslechnout. Na postup při výslechu se podezřelého se přiměřeně užijí ustanovení o výslechu obviněného, tedy ustanovení § 91 až § 95 TrŘ, tedy zejména podezřelý musí být řádně poučen a to ve stejném rozsahu jako obviněný. O výpovědi podezřelého se sepisuje protokol podle diktátu vyslychajícího, což vyplývá nejen z odkazu na přiměřené použití o ustanovení o výslechu obviněného, konkrétně pak z ustanovení § 95 TrŘ, ale i z ustanovení § 179b odst. 3 TrŘ (arg. „učiní záznam do protokolu“) a podle ustanovení § 314d odst. 2 TrŘ (arg. „na přečtení protokolu o výslechu podezřelého“).⁴⁴ Tudíž nejsou správné názory, které se vyskytly v literatuře, že o výslechu podezřelého ve zkráceném přípravném řízení je třeba sepsat jen úřední záznam,⁴⁵ jak se domnívá JUDr. Ježek, podle jehož názoru žádný výslech podle ustanovení § 179b TrŘ neexistuje. Protože podle zmíněného ustanovení policejní orgán pouze pořídí záznam do protokolu „o tomto úkonu“, což ovšem není protokol o výslechu. Jde pouze o (úřední) záznam, obdobný jiným úředním záznamům, které zásadně nemají procesní hodnotu, ale hlavně vůbec neodpovídají obecnému ustanovení § 55 TrŘ o pořizování protokolu a ustanovení § 91 a n. TrŘ o výslechu obviněného.

Jak již bylo částečně naznačeno v článku JUDr. Petra Vrtěla, tak je v praxi též někdy namítáno, že trestní příkaz lze vydat jen po výslechu obviněného, což by mohlo činit potíže v případě, kdy podezřelý nebyl zadržen, a proto nebyl předán soudu podle § 314b odst. 2 TrŘ. Tento závěr je vyvozován z ustanovení § 314b odst. 3 TrŘ, kde se uvádí, že: „nebyl-li podezřelý zadržen, samosoudce podle protokolu o výslechu podezřelého posoudí, zda je třeba obviněného předvolat k výslechu nebo je ihned možno nařídit hlavní líčení“. Toto ustanovení, byť z hlediska pořadí předchází ustanovení § 314c TrŘ o přezkoumání návrhu na potrestání i

⁴⁴ JUDr. Pavel Šámal, Ph.D.; Zkrácené přípravné řízení; Trestněprávní revue; 1/2002; str. 5 n.

⁴⁵ JUDr. Vladimír Ježek; Zkrácené přípravné řízení a zjednodušené řízení před soudem; Bulletin advokacie; č. 11-12/2001; str. 78 n. nebo JUDr. Petr Vrtěl; Ztížené řízení před samosoudcem; Trestněprávní revue; 4/2002; str. 108 n., který na několika místech též uvádí „záznam o výslechu podezřelého“ a nikoliv „protokol o výslechu podezřelého“

ustanovení § 314 o trestním příkazu, tak z hlediska logiky řeší situaci až po těchto postupech, neboť samosoudce nejprve musí přezkoumat návrh na potrestání nejen z hlediska možných rozhodnutí podle § 314c odst. 1 TrŘ, ale i z hlediska vydání trestního příkazu, který se vydává bez projednání věci v hlavním líčení a teprve poté může zvažovat, zda ve věci ihned nařídí hlavní líčení nebo obviněného předvolá nejprve k výslechu, který by měl především směřovat zejména ke zjištění z jeho hlediska nesporných skutečností souhlasu obviněného k přečtení úředních záznamů ve smyslu § 314d odst. 2 TrŘ. Takový postup by nicméně neměl z hlediska vydání trestního příkazu přinést nic nového, jelikož samosoudce má již k dispozici výslech podezřelého sepsaný ve smyslu ustanovení § 179b odst. 3 TrŘ, kdy podezřelému muselo být sděleno, že spáchání jakého skutku je podezřelý a jaký trestný čin je v tomto skutku spatřován při použití ustanovení o výslechu a proto by měl být případný výslech obviněného z obsahového hlediska zásadně stejný s výslechem podezřelého. A právě z těchto důvodů se autoři⁴⁶ domnívají, že výslech obviněného před vydáním trestního příkazu není nutný, třebaže případné provedení výslechu samosoudcem před samotným zahájením hlavního líčení nebrání vydání trestního příkazu (viz. R 4/75), ale na druhou stranu by samosoudce již rovnou mohl nařídít ve věci hlavní líčení a to z hlediska ekonomiky řízení.

Jak jsem již dříve uvedl, že možno akceptovat použití úředního záznamu jako procesně použitelného důkazu sloužícího pro vydání trestní příkazu ve zjednodušeném řízení konaném po zkráceném přípravném řízení, nicméně trochu odlišná situace ovšem je, pokud před případným samotným řízením u samosoudce proběhlo standardní přípravné řízení. To především souvisí s přenesením těžiště dokazování z přípravného řízení do řízení před soudem. Stalo se již pravidlem, že v přípravném řízení jsou o skutečnostech významných pro posouzení skutkového stavu pořizovány obvykle pouze úřední záznamy, které ovšem nelze před soudem použít jako důkaz. V důsledku toho pak ve většině případů nelze naplnit základní požadavek pro vydání trestního příkazu uvedený v ustanovení § 314e odst. 1 TrŘ, podle něhož lze trestní příkaz vydat pouze tehdy, když je skutkový stav spolehlivě prokázán opatřenými důkazy, neboť spis z přípravného řízení takové důkazy neobsahuje. Nicméně je však třeba přiznat, že dosavadní praxe soudů je přesto taková, že při posuzování, zda je prokázán skutkový stav pro účely vydání trestního příkazu, z úředních záznamů vycházejí a berou je za podklad pro své rozhodnutí. S ohledem na znění ustanovení § 314e odst. 1 TrŘ a §

---

⁴⁶ *JUDr. Pavel Šámal, Ph.D., JUDr. Alexander Sotolář, Zjednodušené řízení; Trestněprávní revue; 3/2002; str. 65 n.*

158 odst. 5 TrŘ je nutno dospět k závěru, že trestní příkaz je v uvedených případech vydáván v rozporu se zákonem.⁴⁷

Závěrem k této problematice bych ještě rád poukázal na Zprávu o analýze a vyhodnocení účinnosti novely trestního řádu provedené zákonem č. 265/2001 Sb. ve vztahu k soudnímu řízení, která byla vypracována Trestním kolegiem Nejvyššího soudu České republiky,⁴⁸ jenž fakticky akceptuje stav, kdy jsou samosoudci úřední záznamy brány jako základ pro rozhodnutí o vydání trestního příkazu, čímž vlastně Trestní kolegium dospívá k opačnému názoru než Jiří Pácal a Jiří Handlar ve svém článku. Podle zprávy Trestního kolegia dosavadní praxe soudů je taková, že při posuzování, zda je prokázán skutkový stav pro účely vydání trestního příkazu, z úředních záznamů vycházejí a berou je za podklad pro své rozhodnutí. Podle názoru Trestního kolegia Nejvyššího soudu lze s ohledem na skutečnost, že nové znění ustanovení § 314e odst. 1 TrŘ předpokládá vydání trestního příkazu i ve zjednodušeném řízení konaném po zkráceném přípravném řízení, *tuto praxi akceptovat*. Podkladem pro skutková zjištění samosoudce v případech zjednodušeného řízení může být totiž pouze postup podle ustanovení § 179a až § 179f TrŘ tj. výslech podezřelého a další důkazy opatřené způsobem uvedeným v ustanovení § 158 TrŘ. Umožňuje-li tedy zákon vycházet při posuzování podmínek pro vydání trestního příkazu z takovýchto podkladů v případě zjednodušeného řízení, *je třeba dovodit* přípustnost uvedeného postupu i v řízení navazujícím na standardní přípravné řízení.

Pro úplnost je třeba uvést, že podstatnou roli v užívání úředního záznamu hraje i snaha policejního orgánu provádět výslechy svědků podle ustanovení § 164 odst. 1 TrŘ resp. vykládat vymezení jednotlivých případů nutného výslechu restriktivním způsobem a tím si jaksi „ušetřit práci“. Z poznatků soudů lze konstatovat, že v současné době se přípravné řízení prakticky omezuje pouze na to, že orgány přípravného řízení shromáždí formou úředního záznamu podaná vysvětlení osob podle ustanovení § 158 odst. 3 TrŘ a na jejich základě pak dochází k podání obžaloby. V této souvislosti je nutno uvést, že pokud jde o formu úředního záznamu, tak rozsah podávaných informací v podstatě zcela odpovídá rozsahu svědecké výpovědi, úřední záznam má prakticky pouze jiný nadpis, z čehož vyplývá, že časová úspora

⁴⁷ Jiří Pácal, Jiří Handlar; Prvé zkušenosti s aplikací novely trestního řádu provedené zákonem č. 265/2001 Sb.; Právní zpravodaj; 12/2003; str. 14 - 17

⁴⁸ Trestní kolegium Nejvyššího soudu České republiky; sp. zn. Ts 42/2003; ze dne 29. září 2004; Zpráva o analýze a vyhodnocení účinnosti novely trestního řádu provedené zákonem č. 265/2001 Sb. ve vztahu k soudnímu řízení; Sbírka soudních rozhodnutí a stanovisek; 36/2004/21 SbRt.; 9 – 10/2004

takového postupu je v podstatě nulová, jelikož pořízené úřední záznamy nemají pro vydání trestního příkazu žádnou procesně použitelnou důkazní hodnotu.

Policejní orgán však přitom postupuje v souladu s důvodovou zprávou k novele trestního řádu provedenou zákonem č. 292/1993 Sb., v níž je uvedeno, že „rozsah skutečností, které je třeba v přípravném řízení objasnit, se omezuje na základní skutečnosti podstatné pro rozhodnutí o vině“ a dále je potřeba též zmínit novelu trestního řádu provedenou zákonem č. 265/2001 Sb., která přenesla a zdůraznila, že těžiště dokazování musí být v hlavním líčení, protože opatření důkazů a procesní zajištění jejich obsahu mimo hlavní líčení může mít jediné předběžnou a přípravnou povahu, ale nikdy nemůže být, pokud chceme zajistit řádné objasnění věci a zaručit práva obviněného, poškozeného a i dalších zúčastněných osob, rozhodující a konečné.⁴⁹ A tím právě v kontextu těchto slov může dojít k tomu, že si policejní orgán leckdy v přípravném řízení snaží „ušetřit práci“ tím, že nepřezkoumává dostatečně důsledně všechny procesní návrhy obviněného a provádí zpravidla jen část jím navrhovaných důkazů s odkazem na bezvýznamnost důkazu (srov. ustanovení § 164 odst. 3 TrŘ) bez toho, že by poskytl konkrétní zdůvodnění, z jakých skutečností toto přesvědčení a závěry dovodil.

Mnozí obvinění jsou ubezpečeni obhájcem a nejednou i policejním orgánem, že důkazy neprovedené v přípravném řízení budou provedeny před soudem. Za této situace je pro každého obviněného neobeznámeného s institutem trestního příkazu přinejmenším překvapením, když místo předvolání k hlavnímu líčení obdrží od samosoudce obžalobu a trestní příkaz, který je vydán bez projednání v hlavním líčení.

Ještě větší překvapení, ne-li šok, vzbuzuje u obviněných zdůvodnění vycházející z citace ustanovení § 314e odst. 1 TrŘ říkající, že „skutkový stav je spolehlivě prokázán opatřenými důkazy“. Pro obviněného opakovaně navrhuje provedení několika důkazů, o nichž je přesvědčen, že budou svědčit v jeho prospěch a které nebyly provedeny mimo jiné se zdůvodněním, že těžiště trestního řízení resp. dokazování se přesunuje před soud, je to naprosto nepochopitelné. Poté, co si přečte odůvodnění a seznámí se se zákonnou úpravou trestního příkazu, je přinejmenším na rozpacích. Je zcela přirozené, že si nedokáže představit, zda samosoudce, který rozhodl trestním příkazem o vině a trestu, je schopen, v případě podání

---

⁴⁹ *JUDr. Pavel Šámal, Ph.D.*; Ke vztahu přípravného řízení a hlavního líčení po novele trestního řádu

odporu a provedení jím opakovaně navrhovaných důkazů, rozhodnout v jeho prospěch⁵⁰ a to nemluvě o neexistenci zákazu reformationis in peius.

K tomu, co lze považovat za zákonný předpoklad k vydání trestního příkazu podle ustanovení § 314e odst. 1 TrŘ (tj. aby byl skutkový stav spolehlivě zjištěn opatřenými důkazy) a co nikoliv, se mnohokrát vyjádřila judikatura ve svých rozhodnutích.

- pojem - skutkový stav je spolehlivě prokázán opatřenými důkazy, se týká všech výroků trestního příkazu, které přicházejí v úvahu. Pod pojem spolehlivého zjištění skutkového stavu je proto nutno zahrnout i objasnění okolností, jež mají vzhledem k osobě pachatele význam z hlediska stanovení adekvátního druhu trestu a jeho výměry;⁵¹
- přesné zjištění a označení všech příčin, jež se podílely na vzniku dopravní nehody, z níž vzešlo ublížení na zdraví, má stěžejní význam pro posouzení stupně nebezpečnosti činu pro společnost, jakož i pro posouzení míry zavinění a rozsahu řidičské nekázně obviněného, což by v konečné podobě mělo nalézt odraz i v rámci úvah o druhu a výměře trestu. Neposkytují-li dosud shromážděné důkazy dostatečný podklad pro uvedené zjištění, nelze o podané obžalobě rozhodnout trestním příkazem, protože skutkový stav není spolehlivě prokázán;⁵²
- má-li znalecký posudek podaný v přípravném řízení zásadní význam pro zjištění skutkového stavu a obviněný proti němu uplatnil relevantní námitky, s nimiž se znalec dosud nevypořádal, není splněna podmínka ustanovení § 314e odst. 1 TrŘ, že „skutkový stav je spolehlivě prokázán opatřenými důkazy“, a o podané obžalobě proto nelze rozhodnout trestním příkazem;

Pokud jde o otázku viny, samosoudce může podle ustanovení § 314e odst. 1 TrŘ bez pro jednání vydat trestní příkaz, jestliže je skutkový stav spolehlivě prokázán opatřenými důkazy. Podle přesvědčení Nejvyššího soudu je důvodná námitka, že projednávaná věc (dopravní nehoda se smrtelnými následky) není toho druhu, neboť důkazní situace je v ní poměrně složitá a jedním z klíčových důkazů je posudek znalce z odvětví silničních motorových vozidel, proti němuž uplatnil obviněný při seznámení

---

⁵⁰ Doc. JUDr. Pavel Vantuch, CSc.; K významu a opodstatněnosti trestního příkazu v trestním řádu; Právní rozhledy; č. 1/1996

⁵¹ Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky; sp. zn. 4 Tz 113/2003; ze dne 12. srpna 2003; Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky; sp. zn. 4 Tz 5/2001; ze dne 13. února 2001

⁵² Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky; sp. zn. 4 Tz 86/2001; ze dne 22. května 2001

s vyšetřovacím spisem řadu výhrad, jež zůstaly nezodpovězeny. Již z tohoto důvodu nepřicházelo v úvahu rozhodnutí o věci trestním příkazem.⁵³

Nepřichází-li v takovém případě v úvahu žádné rozhodnutí podle ustanovení § 314d odst. 1 TrŘ, samosoudce nařídí o obžalobě hlavní líčení a v něm znalce k jeho písemnému posudku za účasti procesních stran vyslechne resp. tento znalec bude osobně vyslechnut s možností procesních stran klást mu k jeho posudku otázky;⁵⁴

- podmínka k vydání trestního příkazu podle ustanovení § 314e odst. 1 TrŘ není splněna, jestliže opatřenými důkazy nebyla prověřena obhajoba obviněného založená např. na tom, že v době, kdy měl spáchat trestný čin, byl pod vlivem léků a neuvědomoval si své jednání, nebo že způsobil škodu v podstatě jiném rozsahu, než mu je kladeno za vinu. V takovém případě je nezbytné provést hlavní líčení a v něm provést i důkazy k ověření obhajoby obviněného;⁵⁵

Samosoudce nerozhodoval na základě důkazů před ním provedených v hlavním líčení, jak bylo dokonce navrženo v obžalobě, ale jen na základě předloženého spisového materiálu. Pokud jde o výrok o vině trestního příkazu, tak samosoudce buď přehlédl nebo nevzal v úvahu námitky obviněného ohledně seznamu odcizených věcí a vyčíslení škody, takže tyto námitky nelze považovat za plně vyvrácené důkazy opatřenými v přípravném řízení a za této situace nebylo možné rozhodnout o vině trestním příkazem, třebaže skutková zjištění nebránila postavení obviněného před soud na základě podané obžaloby – bránila jen rozhodnutí formou trestního příkazu, což pak posléze vedlo Nejvyšší soud k vyslovení porušení zákona podle 268 odst. 2 TrŘ v neprospěch obviněného a zrušení trestního příkazu v celém rozsahu;

- trestním příkazem nelze rozhodnout o obžalobě podané na obviněného pro trestný čin ublížení na zdraví podle ustanovení § 224 odst. 1, 2 TrZ spáchaný při dopravní

⁵³ *Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky*; sp. zn. 3 Tz 291/2000; ze dne 10. ledna 2001

⁵⁴ *JUDr. Jindřich Fastner, Nejvyšší soud České republiky*; *Právní rozhledy*; 3/2001; Toto rozhodnutí navazuje na řadu judikátů, které byly v posledních letech k problematice vydání trestního příkazu publikovány. I když judikát je kasuisticky zaměřen na povahu a význam znaleckého posudku, o nějž má být výrok o vině trestního příkazu opřen, právní názor v něm zastávaný má širší dosah: trestní příkaz by neměl být vydáván ve věcech, v nichž důkazní situace není zcela jednoznačná a kdy důkazy opatřené v přípravném řízení sice dostatečně odůvodňují postavení obviněného před soud, tj. podání obžaloby státním zástupcem podle ustanovení § 176 TrŘ, avšak spolehlivé zjištění skutkového stavu ve věci lze učinit až po provedení důkazů v hlavním líčení před soudem.

Trestní příkaz je sice vedle podmíněného zastavení trestního stíhání, narovnání a odstoupením od trestního stíhání mladistvého považován za formu odklonu v trestním řízení, ovšem na rozdíl od nich má povahu podle ustanovení § 314e odst. 5 TrŘ povahu odsuzujícího rozsudku. Vina v něm tedy nemůže být proto založena jen na (byť sebevyšší) pravděpodobnosti, ale, stejně jako u odsuzujícího rozsudku, na zjištění skutkového stavu bez důvodných pochybností, jinými slovy – na praktické jistotě.

⁵⁵ *Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky*; sp. zn. 4 Tz 79/2002; ze dne 20. listopadu 2002

nehodě, jestliže není zejména znaleckým posudkem z oboru dopravy zjištěn způsob a rychlost jízdy obviněného před začátkem nehodového děje a v jeho průběhu, mechanismus vzniku poškození vozidel a dále především příčinná souvislost mezi porušením důležité povinnosti uložené podle zákona obviněnému a následkem trestného činu, jímž je smrtelné zranění poškozeného;⁵⁶

- skutkový stav není spolehlivě prokázán opatřenými důkazy z hlediska možnosti vydání trestního příkazu ve smyslu ustanovení § 314e odst. 1 TrŘ, jestliže v případě trestného činu proti majetku obsahuje výpověď obviněného na straně jedné a svědecké výpovědi poškozených na straně druhé rozdílné údaje o výši škody způsobené takovým trestným činem. Za této situace je povinností samosoudce nařídít hlavní líčení a v jeho rámci vyslechnout obviněného i svědky, kteří jsou poškozenými, a případně provést další důkazy tak, aby byla výše škody způsobené trestným činem spolehlivě zjištěna;⁵⁷
- jestliže obviněný pro duševní chorobu, která nastala až po spáchání činu, není schopen chápat smysl trestního stíhání, nemůže být v řízení před samosoudcem vydán trestní příkaz. V takovém případě je třeba trestní stíhání přerušit z důvodu uvedeného v ustanovení § 173 odst. 1 písm. c) TrŘ. Skutkový stav musí být proto spolehlivě prokázán také ve vztahu k okolnostem, které, pokud jsou přítomny, vyvolávají nutnost jiného rozhodnutí, než je rozhodnutí o vině a trestu, příp. též o náhradě škody, např. právě rozhodnutí o přerušování trestního stíhání;⁵⁸
- na rozdíl od právní úpravy platné do 30. června 1990 není podmínkou pro možnost rozhodnutí samosoudcem trestním příkazem, aby se obviněný ke spáchání trestného činu doznal. Trestní příkaz lze vydat i v případech, kdy obviněný ve své výpovědi líčí rozhodné skutkové okolnosti odlišně, než jak vyplývají z jiných důkazů, anebo když popírá své zavinění. Nezbytným předpokladem ovšem i v takových případech je, že skutkový stav je spolehlivě prokázán ostatními opatřenými důkazy, které umožňují rozhodnutí o vině a trestu trestním příkazem i bez konání hlavního líčení.

Jestliže způsobení větší škody na cizím majetku je vedle ublížení na zdraví jen alternativním znakem skutkové podstaty určitého trestného činu [např. podle ustanovení § 201 písm. d) TrZ], neznamená to, že orgány činné v trestním řízení se mohou omezit jen na zjišťování jednoho z těchto znaků, pokud nelze vyloučit, že

⁵⁶ *Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky*, sp. zn. 5 Tz 190/2001; ze dne 6. září 2001

⁵⁷ *Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky*, sp. zn. 5 Tz 74/2001; ze dne 24. května 2001

⁵⁸ *Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky*, sp. zn. 7 Tz 26/98; ze dne 17. března 1998

obviněný naplnil znak další. Řešení otázky, zda a které znaky skutkové podstaty obviněný naplnil, má totiž význam pro použití odpovídající právní kvalifikace jeho činu, ale i rovněž pro úvahy o stupni nebezpečnosti tohoto činu pro společnost, a to i v rámci jedné a téže skutkové podstaty např. v návaznosti na druh a rozsah způsobeného následku;⁵⁹

V této souvislosti je potřeba ještě uvést, že současný stav, kdy není k vydání trestního příkazu potřeba doznání obviněného, není právní veřejností přijímán vždy naprosto kladně. Někteří autoři (např. Doc. Vantuch) k tomu uvádějí, že obviněný může v průběhu celého přípravného řízení popírat svoji vinu, navrhopvat provedení důkazů, které orgány činném v přípravném řízení neprovedou a následně je může samosoudce uznat vinným. V důsledku takto koncipovaného trestního příkazu, umožňujícího neprovést navrhované důkazy, považuje autor za nezbytnou podmínku vydání trestního příkazu doznání obviněného.⁶⁰

Závěrem této kapitoly bych chtěl ještě jednou zdůraznit a vyzdvihnout nutnost, aby byl opravdu skutkový stav spolehlivě prokázán opatřenými důkazy, což považuji za zásadní a klíčový faktor institutu trestního příkazu a jeho následné aplikace v praxi. A zároveň to též považuji nejzásadnější nosnou část této diplomové práce.

Samosoudce musí před vydáním trestního příkazu pečlivě zvažovat, zda jemu předložené důkazy opravdu opravňují jeho vydání. Zcela rozhodně je třeba odmítnout snahu některých samosoudců vyřídit věc co nejrychlejším a nejjednodušším způsobem tj. vydáním trestního příkazu a doufáním, že obviněný toto rozhodnutí akceptuje a nepodá proti němu odpor, což ve svém důsledku může nakonec mít efekt zcela opačný a to, že dojde ke zbytečným komplikacím v trestním řízení a k jeho neúměrnému prodloužení.

A ta nejhorší varianta jest, pokud je trestní příkaz vydán v rozporu se zákonem a tuto procesní vadu je třeba odstranit podáním stížnosti pro porušení zákona, čímž dochází k naprostému popření proklamovaného cílu trestního řízení tj. zrychlení a zjednodušení.

---

⁵⁹ *Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky*; sp. zn. 2 Tzn 121/96; ze dne 24. července 1996; dále poznámka k tomuto rozsudku JUDr. Františka Púryho – publikované rozhodnutí je příkladem nesprávné praxe, kdy je snaha rozhodnout trestním příkazem i trestní věc, u níž nejsou splněny zákonné předpoklady pro takovýto způsob rozhodnutí. Porušení zákona často spočívá zejména v nedostatečně zjištěném skutkovém stavu. To má za následek buď zrušení trestního příkazu ze zákona na základě podaného odporu oprávněnou osobou nebo jsou nedostatky trestních příkazů nezřídka odstraňovány i v řízení o stížnosti pro porušení zákona. V konečném důsledku potom tato nesprávná praxe vede nikoli ke zjednodušení trestního řízení, což je smyslem rozhodování trestním příkazem, ale naopak dochází ke zbytečným komplikacím v řízení a k jeho prodloužování.

⁶⁰ *Doc. JUDr. Pavel Vantuch, CSc.*; K významu a opodstatněnosti trestního příkazu v trestním řádu; *Právní rozhledy*; č. 1/1996

3.4. Druhy trestů ukládaných trestním příkazem

Trestním příkazem je možno uložit pouze takový druh trestu, který trestní zákon umožňuje.⁶¹

Trestním příkazem lze podle ustanovení § 314e odst. 2 TrŘ uložit tyto tresty:

- a) trest odnětí svobody do jednoho roku s podmíněným odkladem jeho výkonu;
- b) trest obecně prospěšných prací;
- c) trest zákazu činnosti do pěti let;
- d) peněžitý trest;
- e) trest propadnutí věci;
- f) trest vyhoštění do pěti let;
- g) zákaz pobytu do pěti let.

Při stanovení druhu a výše trestu, které je možno trestním příkazem uložit, se vychází z toho, že vysoká hranice by mohla vést k častějšímu podávání odporu a zase naopak příliš nízká hranice by mohla vést k tomu, že trestní příkaz by se používal jen zřídka.

Ad a) Trest odnětí svobody do jednoho roku s podmíněným odkladem jeho výkonu

Až do přijetí novely trestního řádu provedené zákonem č. 265/2001 Sb. účinné od 1. ledna 2002 bylo možno uložit trestním příkazem podmíněně odložený ale i trest nepodmíněný, což bylo odbornou právní veřejností přijímáno nezřídka kriticky, přičemž si myslím, že stále bylo možno poukazovat na správnost tvrzení prof. Růžka, že: „trest odnětí svobody je vždy bez zřetele na jeho výměru trestem tak závažným, že o rozhodování o jeho uložení by mělo být svěřeno jen senátu. Vždyť jde o uvěznění člověka, které je spojeno s těžkými důsledky pro něho i pro jeho rodinu“.⁶² K tomuto názoru bylo ještě dodáváno, že tato situace obzvláště vyniká v případech, kdy samosoudce nepodmíněný trest odnětí svobody v trvání jednoho roku, který uložil trestním příkazem, v hlavním líčení konaném po podání odporu obviněným ještě zpřísní. Autor se domnívá, že bez konání hlavního líčení by neměl mít samosoudce

---

⁶¹ *Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR*; sp. zn. Rt 3698 Zm I 654/29; publikované in: Vážný; r 129. svazek XI.; str. 693

⁶² *Růžek, A.*; K problémům diferenciacie trestní odpovědnosti a jejího odrazu v trestním řízení; in: Sborník z kolokvia AIDP; UK; Praha 1983; str. 54

zákonem vytvořenou pravomoc uložit trestním příkazem nepodmíněný trest odnětí svobody.⁶³

Dále je nutno zmínit, že tehdy platná právní úprava nebyla plně v souladu s Doporučením Rady Evropy č. 87/18, jelikož sankce uložené trestním příkazem by měly být omezeny pouze na sankce peněžité a na ztrátu práv s vyloučením jakéhokoliv trestu odnětí svobody.⁶⁴

Přijetím výše zmíněné novely se zákonodárci snažili odstranit ten nejkritičtější bod tehdy platné právní úpravy, což je třeba hodnotit pozitivně, třebaže i tak zůstává současná platná právní úprava někde na půli v porovnání s Doporučením Rady Evropy.

Dnes, jak již bylo uvedeno, lze uložit jen trest odnětí svobody do jednoho roku a to pouze s podmíněným odkladem. Podstata podmíněného odsouzení spočívá v tom, že soud (samosoudce) vynese odsuzující rozsudek (trestní příkaz), ve kterém uloží trest odnětí svobody, ale jeho výkon odloží pod podmínkou, že se odsouzený bude během zkušební doby řádně chovat a vyhoví stanoveným podmínkám.⁶⁵ Nicméně délka zkušební doby zde není v porovnání s obecnou úpravou nijak omezena (srov. § 59 odst. 1 TrZ).

Jednou z podmínek, za kterých může samosoudce rozhodnout trestním příkazem, je též skutečnost, že náhradní trest odnětí svobody za peněžitý trest nepřesáhne spolu s uloženým trestem odnětí jeden rok.

Jestliže samosoudce při rozhodování o trestném činu, o kterém jinak lze rozhodnout trestním příkazem, dojde k závěru, že je důvodné uložit vedle trestu odnětí svobody i peněžitý trest, a jestliže náhradní trest odnětí svobody stanovený podle ustanovení § 54 odst. 3 TrŘ by spolu s uloženým trestem odnětí svobody přesáhl dobu jednoho roku, avšak nepřesáhl horní hranici trestní sazby stanovené zákonem, je v takové věci **vyloučeno** vydání trestního příkazu a samosoudce musí rozhodnout rozsudkem v hlavním líčení. Samosoudce nemůže v tomto případě trestním příkazem upustit od stanovení náhradního trestu s odkazem na ustanovení § 314e odst. 3 TrŘ.

---

⁶³ *Doc. JUDr. Pavel Vantuch, CSc.*; K významu a opodstatněnosti trestního příkazu v trestním řádu; *Právní rozhledy*; č. 1/1996

⁶⁴ *Jiří Jelínek, Zdeněk Sovák*; *Rozhodnutí ve věcech trestních*; Eurolex Bohemia; 1999; str. 51

⁶⁵ *Jiří Jelínek a kolektiv*; *Trestní právo hmotné – 1. vydání*; Linde Praha; a.s.; str. 350

Od toho se liší případ, kdy samosoudce uloží trestním příkazem trest odnětí svobody na jeden rok, přičemž horní hranice trestní sazby odnětí svobody stanovené zákonem je jeden rok. Pokud samosoudce vedle takto uloženého trestu odnětí svobody uloží trestním příkazem i peněžitý trest, nestanoví náhradní trest odnětí svobody. Důvod, pro který samosoudce v tomto případě upustí od stanovení náhradního trestu, však nespočívá v aplikaci ustanovení § 314e odst. 3 TrŘ, nýbrž v aplikaci ustanovení § 54 odst. 3 TrZ. Stanovením náhradního trestu by totiž byla porušena zásada, že náhradní trest nesmí spolu s uloženým trestem odnětí svobody přesahovat horní hranici trestní sazby. Ustanovení § 314e odst. 3 TrŘ se tu neuplatní z toho důvodu, že doba jednoho roku v něm uvedená nemá charakter trestní sazby, nýbrž jen procesní podmínky pro vydání trestního příkazu.⁶⁶

Toto stanovisko nezastává jen trestní kolegium Nejvyššího soudu České republiky ale i oslovené instituce činné v oblasti trestního práva jako např. Ministerstvo spravedlnosti ČR, Nejvyšší státní zastupitelství, Vrchní soudy v Praze a v Olomouci a v neposlední řadě i katedry trestního práva právnických fakult Univerzity Karlovy a Masarykovy univerzity.

K výměře trestu odnětí svobody, který lze uložit trestním příkazem je dále možno poznamenat, že horní hranice jednoho roku trestu odnětí svobody, který lze uložit trestním příkazem podle § 314e odst. 2 písm. a) TrŘ, je nepřekročitelná a platí bez ohledu na trestný čin, za nějž je trest ukládán, a to ve vztahu ke kterémukoli pachateli, jenž má být odsouzen trestním příkazem. Není přitom rozhodující ani skutečnost, zda se jedná o trest odnětí svobody nepodmíněný nebo o trest odnětí svobody, jehož výkon byl podle § 58 a n. TrŘ podmíněně odložen. Zákon v ustanovení § 314e odst. 2 písm. a) TrŘ v tomto směru nerozlišuje a omezení výměry trestu odnětí svobody, který lze uložit trestním příkazem, proto platí jak pro trest nepodmíněný, tak i pro případ podmíněného odsouzení, ať již jde o jeho podobu podle ustanovení § 58 až 60 TrZ, nebo o podmíněné odsouzení s dohledem podle § 60a a 60b TrZ. Pokud by samosoudce nerespektoval uvedený zákonný limit, tak by svým jednáním porušil trestní řád v ustanovení § 314e odst. 2 písm. a) TrŘ. Na tomto konstatování nemůže

---

⁶⁶ Stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu; Sm 1/96; ze dne 29. října 1996; Sběrka soudních rozhodnutí a stanovisek; 36/1996 SbRt

nic změnit ani skutečnost, že jinak by byl obviněnému vyměřen trest odnětí svobody v rámci zákonné trestní sazby uvedené za trestný čin.⁶⁷ Pokud samosoudce zamýšlel uložit trest odnětí svobody (podmíněně nebo nepodmíněně) ve výměře vyšší než je jeden rok, tak vůbec není oprávněn rozhodnout věc vydáním trestního příkazu ve smyslu ustanovení § 314e odst. 1 TrŘ a ve věci mělo být nařízeno hlavní líčení.

Okolnost, že byl trestním příkazem uložen trest odnětí svobody přesahující výměru, kterou připouští ustanovení § 314e odst. 2 písm. a) TrŘ, ale v rámci sazby stanovené zákonem za daný trestný čin, neznamená sice sama o sobě, že jde o trest, jenž je ve zřejmém nepoměru ke stupni nebezpečnosti pro společnost nebo k poměrům pachatele ve smyslu ustanovení § 266 odst. 2 TrŘ. Proti takovému trestnímu příkazu lze však pro uvedenou vadu podat stížnost pro porušení zákona vždy, neboť trestní příkaz v tomto případě nemůže být vydán, a jde tedy o vadný postup řízení ve smyslu ustanovení § 266 odst. 1 TrŘ.

V důsledku přijetí již několikrát zmíněné novely trestního řádu č. 265/2001 Sb. bylo publikováno i několik rozhodnutí věnujících se okolnostem časového působení již vydaného trestního příkazu ale zatím nedoručeného v kontextu novely po začátku její účinnosti, kdy bylo řečeno, že pokud byl vydán trestní příkaz a uložen obviněnému nepodmíněný trest odnětí svobody přede dnem 1. ledna 2002 tj. tedy před účinností novely trestního řádu provedené zákonem č. 265/2001 Sb., nicméně samotný trestní příkaz před tímto datem ještě nebyl obviněnému doručen, tak se s ohledem na ustanovení § 314e odst. 2 písm. a) TrŘ dál v doručování nepokračuje a ve věci je třeba nařídit hlavní líčení.⁶⁸ Od 1. ledna 2002 je možno nepodmíněný trest odnětí svobody s poukazem na ustanovení § 314e odst. 2 písm. a) TrŘ uložit pouze rozsudkem.

Jelikož trestní řád je procesněprávní předpis, tak je třeba si uvědomit, že samosoudce při úvahách o stanovení výše trestu je limitován hmotněprávními ustanoveními trestního zákona připadající na konkrétní trestný čin, který je obviněnému kladen za vinu. Tím se má na mysli to, že samosoudce se nejdříve musí vypořádat s hmotněprávními

---

⁶⁷ *Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky*; sp. zn. 5 Tz 116/2001; ze dne 18. července 2001; Soubor trestních rozhodnutí Nejvyššího soudu; RNs T 227

⁶⁸ *Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky*; sp. zn. 4 Tz 58/2002; ze dne 6. listopadu 2002; Soubor trestních rozhodnutí Nejvyššího soudu; RNs T 488

ustanoveními a posléze tato zjištění resp. výsledek jeho úvah je nutno porovnat s procesněprávními předpoklady stanovenými pro vydání trestního příkazu a možného trestu podle ustanovení § 314e odst. 2 písm. a) TrŘ. Opačný postup, při kterém jsou z určitého procesního postupu, tj. z vydání trestního příkazu, dovozovány hmotněprávní důsledky, tj. nemožnost např. stanovit náhradní trest, je nutno považovat za chybný (v rozporu se zákonem) a nemající oporu v platném právním řádu.

Podle stejných zásad je nutno postupovat i v případě, kdy samosoudce rozhoduje trestním příkazem o trestném činu (např. maření výkonu úředního rozhodnutí podle § 171 odst. 1 TrZ), na který zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí nižší než jeden rok tj. šest měsíců. Bez ohledu na ustanovení § 314e odst. 3 TrŘ nemůže samosoudce trestním příkazem vedle trestu odnětí svobody, který je uložen ve výměře na samé horní hranici sazby stanovené zákonem, uložit i peněžitý trest a zároveň stanovit náhradní trest odnětí svobody, a to z důvodu uvedeného v druhé větě ustanovení § 54 odst. 3 TrZ. Každý trest uložený ve vyšší výměře, než kolik činí horní hranice trestní sazby za příslušný trestný čin, je trestem, který je podle ustanovení § 266 odst. 2 TrŘ “ve zřejmém nepoměru k stupni nebezpečnosti činu pro společnost”⁶⁹, který opravňuje k podání stížnosti pro porušení zákona ohledně výroku o trestu.

Samosoudce, který rozhoduje trestním příkazem o uložení souhrnného trestu, může a v podstatě i musí samostatně posoudit, zda a kdy trestní příkaz o předchozím odsouzení obviněného, jehož výrok o trestu má být zrušen postupem podle ustanovení § 35 odst. 2 TrZ, nabyl právní moci a k jakým výrokům se právní moc vztahuje.⁷⁰

Na tomto místě bych chtěl ještě poznamenat, že se zde vyskytují dvě možné situace pro podání stížnosti pro porušení zákona ze strany samosoudce. Samotnou stížnost je možno za prvé podat podle ustanovení § 266 odst. 1 TrŘ, a to když byl uložen trest odnětí svobody v rozporu s ustanovením § 314e odst. 2 písm. a), nicméně výše uloženého trestu nepřesahuje maximální možnou výši trestu, kterou by bylo možno uložit dle sazby stanovené zákonem za ten který trestný čin tj. výše trestu není ve

---

⁶⁹ *Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky*; sp. zn. 3 Tz 262/2000; ze dne 10. ledna 2001; Soubor trestních rozhodnutí Nejvyššího soudu; RNs T 7

⁷⁰ *Rozsudek Vrchního soudu v Olomouci*; sp. zn. 1 To 129/99; ze dne 10. prosince 1999; *Právní rozhledy*; 12/1999; str. 659 - 662

zřejmém nepoměru ke stupni nebezpečnosti činu pro společnost nebo k poměrům pachatele, nicméně jeho uložení došlo procesně nesprávným (vadným) způsobem a tudíž je plně oprávněno podání stížnosti pro porušení zákona podle ustanovení § 266 odst. 1 TrŘ, jelikož trestní příkaz byl vydán na základě vadného postupu řízení.

Druhou situací, kdy přichází v úvahu podání stížnosti pro porušení zákona (konkrétně dle ustanovení § 266 odst. 2 TrŘ), je skutečnost, že byl trestním příkazem uložen trest odnětí svobody nad míru stanovenou trestním řádem tj. v rozporu s ustanovením § 314e odst. 2 písm. a) TrŘ, ale především z důvodu porušení hmotněprávních ustanovení týkajících se sazeb stanovených zákonem za ten který trestný čin. V tomto případě je plně oprávněný postup podle ustanovení § 266 odst. 2 TrŘ, neboť uložený trest je ve zřejmém nepoměru ke stupni nebezpečnosti činu pro společnost nebo k poměrům pachatele.

Ad b) Trest obecně prospěšných prací

Trest obecně prospěšných prací byl novelou zákona provedenou zákonem č. 152/1995 Sb. s účinností od 1. ledna 1996 zařazen mezi tresty, jež je možno ukládat za spáchané trestné činy.

Samosoudce může uložit tento trest u méně závažných trestných činů, jejichž horní hranice nepřevyšuje pět, nicméně ho nelze uložit vedle trestu odnětí svobody. Trest je možno uložit v zákonném rozpětí od 50 do 400 hodin, přičemž samosoudce je oprávněn zároveň uložit ještě i přiměřená omezení nebo povinnosti směřující k tomu, aby pachatel vedl řádný život. Při ukládání tohoto trestu by měl samosoudce resp. soudce přihlídnout ke stanovisku pachatele, k možnosti uložení tohoto trestu a k jeho zdravotní způsobilosti.

Nicméně v rámci procesu rozhodování o vydání trestního příkazu si lze jen těžko představit, jak dosáhnout toho, aby samosoudce měl již v rámci předloženého spisového materiálu i vyjádření ohledně trestu obecně prospěšných prací. Jisté možné řešení nabízí JUDr. Vrtěl, který říká, že na první pohled je prakticky zamezeno uložení takového druhu trestu, nicméně pokud se zorientujeme v „přetechnizovaném“ trestním řádu, tak zjistíme, že před vydáním trestního příkazu, pokud si tedy zrovna rovnou nechceme vyslechnout obviněného podle ustanovení § 314b odst. 3 TrŘ, můžeme využít služeb probačního úředníka, kterému lze podle ustanovení § 184 odst. 3 TrŘ a § 27b odst. 2 TrŘ uložit pokynem předsedy senátu (samosoudcem srov. ustanovení §

314a odst. 4 TrŘ) vyžádání a opatření potřebných podkladů, zejména k osobě obviněného pro účely uložení trestů nespojených s odnětím svobody spolu se stanoviskem obviněného. Druhou možností je vycházet z připojených spisů, které by obsahovaly v případném rozsudku odsouzení k tomuto trestu a případné další úkony o jeho vykonávání, čímž je ovšem presumován předpoklad kladného vztahu pachatele k tomuto trestu. Třetí možností je pak navrhnouti tohoto stanoviska do protokolu o výslechu již v přípravném řízení, což však není zrovna vhodné, neboť tak policejní orgán presumuje obviněnému resp. podezřelému, že s ním zachází jako s vinným, což je v rozporu s ustanovením § 2 odst. 2 TrŘ a ústavně zakotvenou zásadou presumpce nevinny.⁷¹

V této souvislosti je třeba zmínit, že vyloučení možnosti uložit trestním příkazem nepodmíněný trest odnětí svobody v podstatě nemělo nijak zásadní vliv na frekvenci vydávání trestního příkazu, zásadní vliv to ovšem mělo na volbu druhu ukládaného trestu. V případech, kdy soudy dříve ukládaly krátkodobý nepodmíněný trest odnětí svobody, nyní ukládají většinou trest obecně prospěšných prací. A tím se dostáváme k té problematické části takového postupu tj. že soudy resp. samosoudci nezkontrolují (často ani objektivně nemohou), zda takový druh trestu byl obviněnému již uložen resp., zda již byl vykonán. Pravidlem se potom stává ukládání trestu nad maximální výměru stanovenou trestním zákonem v rozporu se ustanovením § 36 TrZ a § 45a TrZ tj., že stejný druh trestu nově ukládaný nesmí spolu s trestem dříve uloženým a dosud nevykonaným převýšit nejvyšší výměru stanovenou trestním zákonem a to jest 400 hodin.⁷² Takové nezákonné trestní příkazy pak musí rušit Nejvyšší soud na základě stížností pro porušení zákona podle ustanovení § 266 odst. 2 TrŘ pro zjevný rozpor účelu trestu. Uvedený postup pak nejenže zatěžuje Nejvyšší soud, ale má s ohledem na zákaz reformationis in peius (srov. ustanovení § 273 TrŘ) za následek faktickou beztrestnost obviněných, neboť Nejvyšší soud vyslovil, že zákon byl porušen v neprospěch obviněného a proto nemůže v novém řízení dojít ke změně rozhodnutí v jeho neprospěch. A to vše za situace, kdy narůstá počet odsouzených k trestu obecně

---

⁷¹ JUDr. Petr Vrtěl; *Ztížené řízení před samosoudcem*; *Trestněprávní revue*; 4/2002; str. 108 n.

⁷² *Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky*; sp. zn. 4 Tz 113/2003, ze dne 12. srpna 2003

prospěšných prací, dochází také k potížím spojených s výkonem tohoto druhu trestu, neboť obce nejsou často schopny odsouzeným přidělit práci.⁷³

Ad c) Trest zákazu činnosti do pěti let

Smyslem trestu zákazu činnosti je přímo zabránit pachateli v páchání další trestné činnosti, tedy ve vytváření podmínek pro páchání určité trestné činnosti. Samosoudce může uložit tento trest v maximální délce pěti let, což je oproti ustanovení § 49 odst. 1 TrZ polovina. Trest dočasně vyřazuje pachatele z možnosti např. zastávat některá zaměstnání, povolání či vykonávat činnost, k níž je potřeba určitého povolení. Samosoudce může zakázat pouze tu činnost, v jejíž souvislosti se pachatel dopustil trestného činu. Trestním příkazem je velmi často ukládán trest zákazu řízení motorových vozidel nebo zákaz činnosti v důsledku spáchání trestného činu majetkového nebo hospodářského charakteru. Po vykonání trestu zákazu činnosti se na pachatele hledí jako by nebyl odsouzen.

Ad d) Peněžitý trest

Peněžitý trest je jednou z alternativ krátkodobých trestů odnětí svobody, kdy vlastně tento trest představuje výjimku ze zásady, že trest má představovat pouze osobní újmu obviněného a nikoliv jeho rodiny, což se v tomto případě mnohdy může stát. Výměra peněžitého trestu je stanovena v rozmezí od 2000 Kč do 5 000 000 Kč a tyto hranice jsou nepřekročitelné. Při stanovování výše peněžitého trestu by měl samosoudce přihlížet k reálným finančním možnostem obviněného, aby se uložený trest nemínil účinkem tj., aby třeba obviněného resp. jeho rodinu finančně nezruinoval, anebo se naopak nestal nedobytným. Samosoudce při uložení tohoto trestu zároveň stanoví náhradní trest odnětí svobody, pokud by peněžitý trest nebyl ve stanovené lhůtě vykonán, přičemž samosoudce musí respektovat ustanovení § 314e odst. 2 písm. a) TrŘ stanovující maximální výměru odnětí svobody, která nesmí ani spolu s případně uloženým trestem odnětí svobody podmíněně odloženým překročit jeden rok. Pokud byl pachateli uložen peněžitý trest za trestný čin spáchaný z nedbalosti, tak se na něj

---

⁷³ Jiří Pácal; Zkušenosti soudů ČR s aplikací novely trestního řádu provedené zákonem č. 265/2001 Sb.; Právní zpravodaj; 1/2005; str. 15 n.

po vykonání hledí jako by nebyl odsouzen. Nicméně pokud byl spáchán úmyslný trestný čin, tak se peněžitý trest zhlazuje postupem uvedeným v ustanovení § 69 odst. 1 písm. c) TrZ.

Ad e) Trest propadnutí věci

Hlavním smyslem trestu propadnutí věci je zneškodnit věc, která by mohla sloužit k dalšímu páčání trestné činnosti, ztížení podmínek pro páčání dalších trestných činů a samozřejmě odejmout pachateli prospěch z trestné činnosti. Trest spočívá v odnětí vlastnického práva k předmětné věci okamžikem nabytí právní moci trestního příkazu, čímž vlastnické právo přechází na stát.

Samosoudce může uložit tento trest za podmínky, že se jedná o věc:

- které bylo užito ke spáchání trestného činu – např. kasařské náčiní (tzv. *reálná instrumenta sceleris*);
- která byla ke spáchání trestného činu určena, ale dosud nebyla použita (tzv. *potencionální instrumenta sceleris*);
- kterou pachatel získal trestným činem – např. úplatek (tzv. *celere quaesita*) nebo jako odměnu za něj, věci vyrobené trestným činem – např. nelegálně vypálený líh (tzv. *producta sceleris*);
- kterou pachatel byl i jen z části nabyt za věc uvedenou v předchozím bodě, pokud hodnota věci uvedené v předchozím bodě není ve vztahu k hodnotě nově nabyté věci zanedbatelná.

Na pachatele se hledí jako by nebyl odsouzen okamžikem, když trestní příkaz nabyt právní moc, jímž byl tento trest uložen.

Ad f) Vyhoštění do pěti let

Tento trest nelze trestním příkazem uložit občanovi České republiky s ohledem na zásadu, že každý občan České republiky má právo na svobodný přístup na území a nemůže být nucen k opuštění republiky (srov. čl. 14 odst. 4 Listiny) a ještě osobě, které bylo přiznáno postavení uprchlíka. Tento trest spolu se zákazem pobytu byly do úpravy trestního příkazu zavedeny novelou trestního řádu provedenou zákonem č. 265/2001 Sb. Oproti ustanovení § 57 odst. 2 TrZ lze tento trest uložit maximálně na

pět let. Účelem trestu je snaha zabránit cizincům v páchání další trestné činnosti na území České republiky. Vyhoštěním se rozumí odnětí práva cizince k dalšímu pobytu na území našeho státu a jeho fyzické přemístění na území jiného státu. V případě nerespektování tohoto trestu se cizinec vystavuje možnosti, že bude posléze ještě stíhán za maření výkonu úředního rozhodnutí. Po vykonání trestu se na pachatele hledí jako by nebyl odsouzen.

Ad g) Zákaz pobytu do pěti let

Tento trest spolu s vyhoštěním představuje zásah do svobody pohybu a pobytu zaručeném ustavením čl. 14 Listiny a mezinárodními dokumenty. Jeho hlavní funkcí je především funkce zábranná. Trest spočívá v tom, po nabytí právní moci trestního příkazu se obviněný po celou stanovenou dobu tohoto trestu nesmí zdržovat na určitém místě nebo v určitém obvodu (např. Kolín, Praha). Po dobu výkonu trestu může obviněnému samosoudce ještě uložit přiměřené omezení směřující k tomu, aby obviněný vedl řádný život.

Jednotlivé druhy trestů lze uložit i kumulativně, pokud tomu nebrání jinak zákonné podmínky (srov. ustanovení § 28 TrZ), nicméně, jak již bylo výše zmíněno, je-li např. ukládán peněžitý trest vedle trestu odnětí svobody, nesmí délka náhradního trestu odnětí svobody (srov. ustanovení § 54 odst. 3 Trz) spolu s délkou trestu odnětí svobody přesáhnout jeden rok.

Naproti tomu, je-li týmž trestním příkazem ukládán zároveň trest souhrnný k trestu uloženému předchozím trestním příkazem a trest samostatný či úhrnný, může výměra obou trestů dohromady přesáhnout jeden rok, neboť jde o dva tresty, a u každého z nich je nutno zákonné podmínky pro ukládání trestů hodnotit odděleně.

3.5. Obsahové náležitosti trestního příkazu

Náležitosti trestního příkazu jsou upraveny v ustanovení § 314f odst. 1 písm. a) až f) TrŘ. Jelikož vydání trestního příkazu završuje celý postup trestního řízení, které má probíhat co nejrychleji a nejefektivněji, tak jistě není velkým překvapením, že po formální i obsahové stránce je trestní příkaz v porovnání s rozsudkem mnohem jednodušší formou rozhodnutí, třebaže mnohé náležitosti trestního příkazu vykazují shodné rysy s rozsudkem. Trestní řád

neobsahuje podrobnosti týkající se písemného vyhotovení trestního příkazu, tudíž proto platí obecná pravidla o soudních rozhodnutích.

Po obsahové stránce je možno trestní příkaz rozdělit do tří částí:

- a) úvodní část, která obsahuje označení soudu, den a místo vydání trestního příkazu a označení obviněného tak, aby nemohl být zaměněn s jinou osobou;
- b) výroková část, která obsahuje výrok o vině a uloženém trestu a výrok o náhradě škody, jestliže byl nárok na její náhradu řádně uplatněn;
- c) poučení o právu podat odpor.

Ad a) Ve srovnání s rozsudkem trestní příkaz neobsahuje slavnostní formuli „Jménem republiky“, jméno a příjmení samosoudce, nicméně tyto údaje jsou obsaženy v závěrečné části trestního příkazu spolu s kulatým razítkem a to většinou po vyznačení místa a času vyhotovení trestního příkazu. Dále ještě trestní příkaz neobsahuje odůvodnění.

Obžalovaný musí být v trestním příkaze označen údajem svého jména a příjmení, dne a místa narození, svého zaměstnání a bydliště, popřípadě ještě jinými identifikačními údaji potřebnými k tomu, aby nemohl být zaměněn s jinou osobou. Přesné označení osoby obviněného je významné především pro určení dosahu právní moci trestního příkazu ve smyslu zásady *ne bis in idem*, aby se zamezilo opětovnému stíhání pro týž skutek.

Ad b) Výrok trestního příkazu je výsledkem trestního řízení a vyjadřuje závěrečný názor samosoudce ohledně projednávané věci. Pouze výrok trestního příkazu nabývá právní moci a je vykonatelný (srov. ustanovení § 139 TrŘ).

Ve výroku o vině soud vyjadřuje stručně a výstižně žalovaný skutek, kterého se obviněný podle zjištění soudu dopustil (tzv. skutková věta), jenž nemusí být naprosto identický se skutkem vyjádřeným ve výroku obžaloby, postačí, pokud jsou zachována pravidla totožnosti skutku a samosoudce skutek vyčerpá v celé jeho šíři. Je třeba zde uvést konkrétní údaje místa, času a způsobu spáchaného skutku. Popis skutku a zejména jeho spáchání musí být uvedeno tak, aby jednotlivé části odpovídaly příslušným znakům skutkové podstaty trestného činu, jimž byl obviněný uznán vinným.

Další částí výroku je tzv. právní věta, což je zákonné pojmenování a uvedením příslušného zákonného ustanovení rozumí trestní řád nejen číselné označení a název některé ze skutkových podstat trestných činů zařazených ve zvláštní části zákona, nýbrž i citace odstavců, písmen nebo alinei.

Výrok o trestu musí obsahovat uvedení zákonných ustanovení, podle nichž byl trest vyměřen a byl-li uložen trest odnětí svobody s podmíněným odkladem jeho výkonu, tak musí být uvedeny podmínky, na které je tento odklad vázán a zároveň stanovena délka zkušební doby. Pro úplnost dodávám, že trestním příkazem není možno upustit od potrestání nebo dosáhnout zproštění obžaloby.

Výrok o náhradě škody může být v trestním příkazu obsažen ve stejném rozsahu jako v odsuzujícím rozsudku za předpokladu předchozího řádného připojení poškozeného s nárokem na náhradu škody. Poškozený musí tento nárok uplatnit nejpozději do okamžiku vydání trestního příkazu. Jelikož výrok o náhradě škody se posléze může stát exekučním titulem, tak je třeba, aby minimálně obsahoval tyto náležitosti:

- řádné označení oprávněné osoby nebo zákonného zástupce;
- zaplacení škody ve splátkách, pokud to samosoudce povolí;
- úroky z prodlení, pokud je poškozený požadoval;
- je-li škoda způsobena společně a nerozdílně, tak k povinnosti její náhrady samosoudce zaváže více obviněných.

Ad c) Novela trestního řádu provedená zákonem č. 265/2001 Sb. zpřesnila a doplnila poučení o právu podat odpor po doručení trestního příkazu. Do účinnosti této novely tj. do 31. prosince 2001 bylo v ustanovení § 314f odst. 1 písm. f) TrŘ pouze uvedeno, že trestní příkaz obsahuje poučení o právu podat odpor bez dalšího upozornění na závažné důsledky nepodání odporu. Judikatura tuto mezeru doplnila v tom smyslu, že účelu poučení o oprávněném prostředku – odporu je dosaženo, pokud byl v poučení trestního příkazu uveden obsah dvou prvních vět ustanovení § 314g odst. 1 TrŘ („obviněný a osoby oprávněné podávat v jeho prospěch odvolání, s výjimkou prokurátora, mohou podat proti trestnímu příkazu odpor adresovaný soudu, jenž jej vydal, ve lhůtě osmi dnů od doručení trestního příkazu obviněnému“) a též ustanovení § 314g odst. 2 věty před středníkem tj. o účincích podání resp. nepodání odporu.

Současné platné znění ustanovení § 314f odst. 1 písm. f) TrŘ, že poučení o právu podat odpor musí též obsahovat upozornění, že v případě nepodání odporu obviněným, se vzdává práva na projednání jeho věci v hlavním líčení.

Na závěr této kapitoly ještě doplňuji, že trestní příkaz se nevyhlašuje, ale jen vyhotovuje, tudíž autentickým zněním je tedy jeho vyhotovení, které je založeno do spisu a podepsané samosoudcem. Vyhotovení trestního příkazu, které je doručováno oprávněným osobám, je autentickým zněním trestního příkazu, proto nepřichází aplikace ustanovení § 131 TrŘ ani per analogiam a tím nepřichází ani v úvahu oprava vyhotovení trestního příkazu. Pochybení nastalé při vyhotovení trestního příkazu lze napravit pouze cestou podání odporu, v důsledku čehož trestní příkaz obsahující vadný výrok zaniká či cestou mimořádného opravného prostředku – stížnost pro porušení zákona.⁷⁴

3.6. Nepřípustnost vydání trestního příkazu

Ustanovení § 314e odst. 4 TrŘ představuje a stanoví taxativní výjimky z ustanovení § 314e odst. 1 TrŘ, kdy trestní příkaz nelze vůbec vydat.

Trestní příkaz nelze vydat v těchto případech:

- a) v řízení proti osobě, která je zbavena způsobilosti k právním úkonům nebo jejíž způsobilost k právním úkonům je omezena;
- b) jestliže má být rozhodováno o ochranném opatření;⁷⁵
- c) jestliže má být uložen souhmný trest a předchozí trest byl uložen rozsudkem;
- d) v řízení ve věci mladistvého podle § 63 ZSM, nicméně je potřeba zdůraznit, že jeho použití je však vyloučeno v případech uvedených v ustanovení § 73 odst. 1 ZSM, tj. a) v řízeních o proviněních, která obviněný spáchal jednak před dovršením osmnáctého roku, jednak po jeho dovršení, jestliže zákon na čin spáchaný po dovršení osmnáctého

---

⁷⁴ *Rozsudek Vrchního soudu v Olomouci*; sp. zn. 1 To 129/99; ze dne 23. září 1999; *Právní rozhledy*; 12/1999; str. 659 - 662

⁷⁵ *Usnesení Nejvyššího soudu České republiky*; sp. zn. 6 Tdo 1 191/2004; ze dne 27. října 2004 (a *Usnesení Ústavního soudu*; sp. zn. I. ÚS 46/05; ze dne 27. října 2005), kde je konstatováno, že byl-li součástí podané obžaloby také návrh státního zástupce na uložení ochranného léčení obviněnému, není vyloučeno, aby soud ve věci obviněného o vině a trestu rozhodl trestním příkazem a následně, pokud rozhodnutí nabylo právní moci, rozhodl o uložení ochranného léčení obviněnému na základě návrhu učiněného v obžalobě

roku stanoví trest stejný nebo přísnější nebo b) bylo-li zahájeno trestní stíhání až po dovršení devatenáctého roku mladistvého.

- Ad a) Tímto postupem poskytuje zákonodárce uvedenému okruhu osob zvýšenou ochranu jejich práv v trestním řízení – zejména práva na obhajobu, tím že nedovoluje vydání trestního příkazu i v relativně skutkově a právně jednoduchých věcech. Skutečnost, zda je obviněný osobou, která je zbavena způsobilosti k právním úkonům nebo jejíž způsobilost k právním úkonům je omezena, zjistí samosoudce jen tehdy, je-li taková okolnost uvedena ve spise. Předpokládá se zde předchozí rozhodnutí soudu v občanskoprávním nesporném řízení, pokud dosud není pravomocné, není vhodné trestní příkaz vydávat. Zjištěná skutečnost tu může být i podnětem k nařízení zkoumání duševního stavu obviněného, pokud se tak již dříve nestalo (srov. ustanovení § 116 TrŘ).
- Ad b) V tomto případě ochrannými opatřeními přicházejícími v úvahu jsou – ochranné léčení a zabránění věci. Jejich uložení předpokládá konání hlavního líčení, což z nich činí překážku pro vydání trestního příkazu, i když není vyloučeno, aby soud ve věci obviněného rozhodl o vině a trestu trestním příkazem a následně, pokud rozhodnutí nabylo právní moci, rozhodl o uložení ochranného léčení obviněnému na základě návrhu učiněného již v obžalobě.
- Ad c) Samosoudce může vydat trestní příkaz a uložit v něm obviněnému souhrnný trest jen, jestliže předchozí trest byl uložen trestním příkazem. Předcházel-li však trest uložený rozsudkem po provedeném hlavním líčení, nelze trestní příkaz vydat vůbec, a to ani tehdy, kdyby mělo být upuštěno od uložení souhrnného nebo dalšího trestu. Opačný případ, tzn. uložení souhrnného trestu rozsudkem k trestu uloženého před tím trestním příkazem, je ovšem přípustný. K této problematice je ještě nutno dodat že se může vyskytnout situace, kdy byl trestní příkaz sice správně vydán v době, kdy přicházelo v úvahu jen uložení trestu samostatného, neboť u obviněného nebyl ještě vyhlášen rozsudek za jiný jeho trestný čin, avšak trestní příkaz mu byl doručen (s účinky spojenými s vyhlášením rozsudku (srov. ustanovení § 314e odst. 5 TrŘ) až poté, co byl již vyhlášen odsuzující rozsudek, kterým mu byl uložen trest za jeho jiný sbíhající se trestný čin, tak objektivně nebyly splněny podmínky pro rozhodnutí trestním

příkazem. Má-li být uložen souhrnný trest a předchozí trest byl uložen rozsudkem, pak nelze trestní příkaz vůbec vydat (srov. § 314e odst. 4 písm. d) TrŘ).⁷⁶

Ad d) Novelizace trestního řádu provedená zákonem č. 218/2003 Sb. ZSM vyloučila aplikaci tohoto institutu v řízení proti mladistvému, pokud v době vydání trestního příkazu nedovršíl osmnáctý rok věku, do té doby uvedené v ustanovení § 314e odst. 4 písm. a) TrŘ a v podstatě jeho obdoba byla začleněna do textu zákona ZSM a to konkrétně do ustanovení § 63 ZSM.

V tomto ustanovení je bez dalšího stanoveno, že v řízení ve věcech mladistvého (tj. ten, kdo v době spáchání provinění dovrší patnáctý rok a nepřekročí osmnáctý rok svého věku – [srov. ustanovení § 2 písm. d) ZSM] nelze vydat trestní příkaz.

Výjimku z tohoto jinak nepřekročitelného zákazu představuje ustanovení § 73 odst. 1 písm. a) a b) ZSM, kde je stanoveno, kdy se zvláštní ustanovení o trestním řízení ve věcech mladistvých neužije:

- v řízení o proviněních, která obviněný spáchal jednak před dovršením osmnáctého roku, jednak po jeho dovršení, jestliže trestní zákon na čin spáchaný po dovršení osmnáctého roku stanoví trest stejný nebo přísnější, nebo
- bylo-li zahájeno trestní stíhání až po dovršení devatenáctého roku mladistvého.

Výše uvedený taxativní výčet není nicméně úplný – k němu lze doplnit ještě dva další případy, kdy vydání trestního příkazu nebude přicházet v úvahu:

- e) trestním příkazem nelze obviněného zprostit obžaloby podle ustanovení § 226 TrŘ;
- f) trestním příkazem též nelze upustit od potrestání podle ustanovení § 24 a n. TrZ.⁷⁷

3.7. Doručování trestního příkazu a s tím spojené právní účinky

Trestní příkaz má podle ustanovení § 314e odst. 5 věta první TrŘ sice povahu odsuzujícího rozsudku, ovšem účinky spojené ve standardním způsobu trestního řízení s vyhlášením rozsudku nastávají v souladu s ustanovením § 314e odst. 5 věta druhá TrŘ až doručením

⁷⁶ *Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky*; sp. zn. 11 Tz 293/2001; ze dne 19. února 2002; Soubor trestních rozhodnutí Nejvyššího soudu; RNs T 374

⁷⁷ *Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky*; sp. zn. 4 Tz 10/2003; ze dne 27. února 2003

trestního příkazu obviněnému, případně jeho obhájci,⁷⁸ nicméně zákonem presumované účinky se vážou pouze k osobě obviněného a nikoliv např. k osobě obhájce.⁷⁹

V judikatuře se můžeme setkat s opačným názorem, který se shodně domnívá, že účinky spojené s vyhlášením rozsudku nastávají doručením trestního příkazu obviněnému, nicméně v tomto smyslu je třeba považovat za doručení trestního příkazu obviněnému i doručení trestního příkazu jeho obhájci, a to především s ohledem na zásadu nezměnitelnosti trestního příkazu po jeho doručení a na skutečnost, že podle ustanovení § 314f odst. 2 TrŘ je třeba trestní příkaz doručit obviněnému i jeho obhájci, pokud obhájce má. Osmidenní lhůta pro podání uvedená v ustanovení § 314g odst. TrŘ je lhůtou nejzazší a končí obviněnému po uplynutí osmi dnů od pozdějšího doručení trestního příkazu obhájci nebo obviněnému. Žádné zákonné ustanovení nebrání tomu, aby odpor proti trestnímu příkazu byl podán dříve, než byl trestní příkaz doručen obviněnému, ale naopak již byl doručen jeho obhájci.⁸⁰ Obdobně jako nejzazší je koncipována lhůta pro podání odvolání v ustanovení § 248 odst. 1 TrŘ (osm dnů od doručení opisu rozsudku), přičemž jak vyplývá z ustanovení § 250 odst. 1 TrŘ, lze rozsudek napadnout odvoláním již po jeho vyhlášení, avšak rozsudek může být doručen obviněnému a dalším oprávněným osobám řadu dnů či týdnů po vyhlášení rozsudku.

Jen na okraj ještě považuji za důležité zmínit, že třebaže to trestní řád v žádném ustanovení výslovně nestanoví, tak je na místě, aby spolu s doručením trestního příkazu obdržel obviněný i opis obžaloby, aby vlastně věděl, na základě čeho a v jakém rozsahu na něj byla podána obžaloba resp., aby měl možnost využít zaručeného práva na obhajobu. Tento závěr lze dovozovat z rozsudku Nejvyššího soudu, který se v něm vyjadřoval, že pokud se samosoudce rozhodne ve věci, v níž mu byl doručen návrh na potrestání, vydat trestní příkaz, pak musí nejpozději současně s doručením trestního příkazu obviněnému doručit i opis návrhu na potrestání. Jestliže tak nepostupuje, pak v důsledku toho není obviněný seznámen ani s tím, co mu vlastně státní zástupce klade za vinu, což lze pokládat za porušení práva obviněného na obhajobu zaručeného v ustanovení § 2 odst. 13 TrŘ.⁸¹

---

⁷⁸ *Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky*; sp. zn. 7 Tz 167/2000; ze dne 29. srpna 2000

⁷⁹ *Mgr. Jan Matula*; Rigorózní práce – Trestní příkaz; Univerzita Karlova; Katedra trestního práva

⁸⁰ *Usnesení Nejvyššího soudu České republiky*; sp. zn. 4 Tz 209/99; ze dne 19. ledna 2000; *Právní rozhledy*; 4/2000; str. 181 n.

⁸¹ *Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky*; sp. zn. 4 Tz 152/2004; ze dne 14. září 2004; Soubor trestních rozhodnutí Nejvyššího soudu; RNs T 734/2004

Povahou odsuzujícího rozsudku se rozumí, že pravomocný trestní příkaz je nezměnitelný, závazný a vykonatelný, vytváří překážku věci rozsouzené (tj. nepřípustnost nového trestního stíhání pro týž skutek v souladu s procesní zásadou ne bis in idem, byť zákonodárce opomenul výslovně promítnout tuto skutečnost do dikce ustanovení § 11 trestního řádu.⁸²

V případě, že byl odpor podán stáním zástupcem, tak nelze ani gramatickým výkladem ustanovení § 314e odst. 5 TrŘ dojít k závěru, že je možno rozdílně posuzovat obviněnému doručený trestní příkaz, podle toho, zda proti němu v mezidobí státního zástupce již podal odpor či nikoli, zvláště když obviněnému tato skutečnost není známa. Z těchto důvodů doručený trestní příkaz obviněnému má vždy účinky spojené s vyhlášením odsuzujícího rozsudku a jeho další trestná činnost již není v souběhu, ale je recidivou, a proto již nebude možno za takovou trestnou činnost ukládat souhrnný trest podle ustanovení § 35 odst. 2 TrZ. Ve vztahu k otázce možného souběhu tedy platí, že se nejedná o souběh v případě, kdy byl trestný čin spáchán až po doručení trestního příkazu, byť před vyhlášením dalšího odsuzujícího rozsudku (doručením dalšího trestního příkazu), kterým byl výrok o trestu uložený prvním trestním příkazem zrušen a kterým byl uložen trest souhrnný. V tomto případě je třeba za trestný čin, spáchaný až po doručení prvního trestního příkazu, uložit samostatný trest.⁸³

V souladu s ustanovením § 314f odst. 2 TrŘ je nutno trestní příkaz, kromě výše zmíněných osob (obviněný a obhájce), také doručit státnímu zástupci a poškozenému, pokud řádně uplatnil nárok na náhradu škody. Obviněnému se trestní příkaz doručuje do vlastních rukou a náhradní doručení je vyloučeno (srov. ustanovení § 64 odst. 4 TrŘ). Doručuje-li soud trestní příkaz obviněnému do věznice, je zřejmé, že se obviněný nachází ve výkonu trestu odnětí svobody nebo ve vazbě, byť v jiné trestní věci. Jedná se tedy o případ nutné obhajoby podle ustanovení § 36 odst. 1 písm. a) TrŘ, proto musí mít obviněný obhájce, kterému je třeba trestní příkaz rovněž doručit.⁸⁴ Pokud se trestní příkaz doručuje zároveň obviněnému a obhájci, tak osmidenní lhůta pro podání odporu běží od toho doručení, které proběhlo později. Tímto postupem se snažil zákonodárce vyřešit situace, které se objevovala za právní úpravy platné do roku 1990, kdy žádné takovéto přesné časové ohraničení nebylo a to v praxi vyvolávalo problémy, od kdy se vlastně počínala běžet lhůta pro podání odporu.

⁸² Dagmar Císařová, Jaroslav Fenyk a kolektiv, 2004; Trestní právo procesní; str. 701

⁸³ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR; sp. zn. R1 50/78 5 Tz 44/77; Sběrka soudních rozhodnutí; 7-8/1978; str. 401

⁸⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky; sp. zn. 4 Tz 40/2002; ze dne 2. července 2002; Soubor trestních rozhodnutí Nejvyššího soudu; RNs T 428

Pokud při doručování trestního příkazu nastane skutečnost, na jejímž základě je tento trestní příkaz v rozporu s trestním zákonem nebo trestním řádem, je třeba i tak trestní příkaz doručit. Nabude-li trestní příkaz právní moci, lze předmětnou nezákonnost napravit pouze cestou mimořádných opravných prostředků.⁸⁵ Trochu jiná je situace je v případě, že po vydání trestního příkazu došlo, který dosud nebyl doručen obviněnému, ke změně zákonné úpravy, v jejímž důsledku se stal tento trestní příkaz nezákonným, pak se v jeho doručování obviněnému nepokračuje. V takovém případě lze ve věci bez dalšího nařídit hlavní líčení, neboť trestní příkaz nedoručený obviněnému nemá účinky vyhlášeného odsuzujícího rozsudku. Konkrétně se může jednat o to, že obviněnému byl dne 16. 7. 2002 doručen trestní příkaz vydaný Okresním soudem, kterým mu byl za spáchané trestné činy uložen zákonný druh trestu, a to včetně jeho výměry, ale pokud jde o stanovený způsob výkonu tohoto trestu (zařazení do věznice s ostrahou), byl v této části uložený trest v rozporu s tehdy platnou novelou trestního řádu provedenou zákonem č. 265/2001 Sb. Ode dne 1. 1. 2002 trestním příkazem nelze uložit nepodmíněný trest odnětí svobody, a i když byl předmětný trestní příkaz vydán ještě před tímto datem, k jeho doručení došlo až za účinnosti novelizovaného znění trestního řádu, což byl okresní soud povinen respektovat, neboť v zásadě je nutné aplikovat účinnou procesní normu. V daném případě konkrétní procesní ustanovení [§ 314e odst. 2 písm. a) TrŘ] v sobě zahrnuje i hmotněprávní důsledky ve vztahu k ukládanému trestu odnětí svobody trestním příkazem. Avšak s ohledem na ustanovení § 314e odst. 5 TrŘ do doby doručení trestního příkazu obviněnému tento neměl povahu obdobnou vyhlášenému odsuzujícímu rozsudku a tudíž jako by ve vztahu k obviněnému neexistoval.⁸⁶

Obviněnému musí být doručen do vlastních rukou opis trestního příkazu. Jednoznačně se dá říci, že faxová kopie nemá takový charakter, nenastávají jejím doručením účinky spojené s vyhlášením odsuzujícího rozsudku, a to ani v případě, že je obviněnému předána soudem a obviněný její přijetí stvrdí svým podpisem.⁸⁷ Vrchní soud v Olomouci, který takto rozhodl, při své argumentaci došel mimo jiné i k závěru, že otiskem kulatého razítka opatřuje soud zejména opisy (stejnopisy) vyhotovení soudních rozhodnutí atd. Z toho plyne, že bez rozdílu stran způsobu vyhotovení opisů (stejnopisů) soudních rozhodnutí - musí být opatřeny otiskem

⁸⁵ *Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky*; sp. zn. 4 Tz 45/2007; ze dne 31. července 2007; *Trestněprávní revue*; 9/2007; str. 265

⁸⁶ *Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky*; sp. zn. 4 Tz 99/2002; ze dne 15. ledna 2003; *Soubor trestních rozhodnutí Nejvyššího soudu*; RNs T 553

⁸⁷ *Vrchní soud v Olomouci*; sp. zn. 1 To 65/96, ze dne 31. května 1996; *Soudní rozhledy*; 6/1996

kulatého razítka tzn., že otisk razítka nemůže být na opise (stejnopise) obsažen jen ve formě fotokopie razítka na jednom vyhotovení (např. na originále). K náležitostem opisu rozhodnutí patří také vlastnoruční čitelný podpis osoby ručící za úplnou shodnost opisu s originálem. Bez významu není ani skutečnost, že opis rozhodnutí se musí svou formou i obsahem úplně shodovat s originálem, což může být při faxovém přenosu docela problém, neboť nezdědka dochází při přenosu v důsledku technických obtíží ke zkreslení obsahu faxového dokumentu, což z důvodu, že trestní příkaz a i jiná soudní rozhodnutí jsou veřejnými listinami a je důležitá jejich řádná a dlouhodobá čitelnost, není akceptovatelné.

Pokud v době vydání rozhodnutí prezidenta republiky o amnestii nenabyl již vydaný trestní příkaz dosud právní moci tj. ještě nebyl doručen trestní příkaz obviněnému nebo jeho obhájci, tak trestní řízení, vedené proti obviněnému, nadále probíhá a není pravomocně skončeno, proto je samosoudce tudíž povinen rozhodnout o účasti obviněného na této amnestii, přičemž v daném případě měl zcela jednoznačně aplikovat odpovídající aboliční ustanovení.⁸⁸

Dalším závažným důsledkem doručení trestního příkazu je, že po doručení obviněnému nebo osobám, které jsou oprávněny podat v jeho prospěch odvolání, tak již státní zástupce nemůže vzít obžalobu (návrh na potrestání) zpět. V případě zpětvzetí obžaloby se trestní příkaz ruší a věc se vrací přípravného řízení. U trestných činů uvedených v ustanovení § 163 TrŘ, jejichž trestní stíhání je možno pouze se souhlasem poškozeného, má poškozený právo vzít jednou daný souhlas zpět a to do doby, než je trestní příkaz doručen některé z osob uvedených v ustanovení § 314g odst. 1 TrŘ. Pokud byl daný souhlas vzat zpět, tak se trestní příkaz automaticky ruší ze zákona, což je obdobné v případě podání odporu proti trestnímu příkazu a dále navíc samosoudce trestní stíhání zastaví a to podle ustanovení § 314c odst. 1 písm. a) TrŘ ve spojitosti s ustanoveními § 172 odst. 1 písm. d) a § 188 odst. 1 písm. c) TrŘ.

Pokud není proti trestnímu příkazu v zákonné lhůtě podán odpor oprávněnými osobami uvedenými v ustanovení § 314g odst. 1 TrŘ (jde o případy, kdy oprávněná osoba odpor vůbec nepodala, nebo jej podala po lhůtě, anebo ve lhůtě byl odpor sice podán, ale osobou neoprávněnou), tak se trestní příkaz stane, jak již bylo výše zmíněno, nezměnitelným, vykonatelným a pravomocným tj. trestní příkaz marným uplynutím této zákonné lhůty je v právní moci.

---

⁸⁸ *Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky; sp. zn. 7 Tz 167/2000; ze dne 29. srpna 2000*

3.8. Právní moc trestního příkazu

Právní moc představuje určitou vlastnost rozhodnutí a její podstatou je, jak již bylo řečeno – nezměnitelnost a závaznost rozhodnutí. Nezměnitelnost rozhodnutí se označuje jako formální stránka právní moci tj. že nezměnitelnost rozhodnutí znamená, že v rámci procesu, ve kterém bylo rozhodnutí vydáno, nelze o věci, která byla předmětem procesu, již dále jednat a to tedy brání tomu, aby v témže procesu byla věc znovu řešena. Druhou stránkou právní moci rozhodnutí je jeho závaznost, což je označováno jako materiální stránka právní moci tj., že věc je rozhodnuta konečně, závazně, a nemůže již být řešena v jiném procesu resp. v téže věci nelze znovu jednat či dokonce rozhodnout (zásada ne bis in idem).

Aplikační praxi resp. odborná právní literatura se též věnovala problematice právní moci trestního příkazu s tím, že se zde vyskytly dva možné pohledy na případ, kdy obviněný v době vydání trestního příkazu nebo jeho následného doručování byl vzat do vazby (jedná se tedy podle ustanovení § 36 odst. 1 TrŘ o případ tzv. nutné obhajoby) v jiné trestní věci a samosoudce tuto okolnost, buď vůbec nezjistí, nebo na ni nereaguje zákonem předpokládaným způsobem. V důsledku vadného postupu samosoudce obviněný není o nutné obhajobě vůbec poučen nebo je poučen vadně, obhájce si nezvolí a ani mu není soudem ustanoven. Poté, co je obviněnému doručen trestní příkaz vzniká otázka, zda i za takovýchto okolností může trestní příkaz nabýt právní moci.⁸⁹

Jak jsem již zmínil výše, tak k této problematice zaujala stanovisko ne jen odborná právní literatura ale i judikatura Nejvyššího soudu České republiky, přičemž jejich publikované judikáty (názory) jsou dosti odlišné a v podstatě jdou proti sobě, což i velmi dobře ilustruje rozsudek trestního senátu Nejvyššího soudu,⁹⁰ kde byl vysloven názor, že je postačující, pokud byl trestní příkaz doručen všem osobám, o nichž to stanoví zákon a uplyne-li lhůta pro podání odporu. Skutečnost, že obviněný neměl obhájce, ačkoliv byl dán důvod nutné obhajoby, je sice závažná, ale na právní moci trestního příkazu to nemá žádný vliv. V podstatě ke stejnému názoru se přiklání ve svém článku JUDr. Rizman⁹¹, když k tomu uvádí, že trestní příkaz nabývá právní moci tím, že po jeho doručení oprávněným osobám proti němu není žádnou z těchto osob v zákonné lhůtě podán odpor. V případě nutné obhajoby je samosoudce povinen doručit trestní příkaz též obhájci, má-li jej obviněný. Jestliže však i přes existenci některého z důvodů nutné obhajoby není v trestním řízení obhájce obviněnému

⁸⁹ čerpáno in: Jiří Jelínek, Zdeněk Sovák; Rozhodnutí ve věcech trestních; Eurolex Bohemia; 1999; str. 74

⁹⁰ Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky; sp. zn. 2 Tzn 177/96

⁹¹ Rizman, S.; O právní moci trestního příkazu jinak; Trestní právo; 12/97; str. 13

ustanoven resp. si ho sám nezvolil, tak nelze absenci tohoto subjektu nahrazovat fikcí a dovozovat, že má-li obviněný mít obhájce, lhůta pro podání odporu obviněnému vůbec nezačne plynout, i když mu byl trestní příkaz řádně doručen, s odůvodněním, že trestní příkaz musí být také vlastně doručen neexistujícímu obhájci. Za této situace platí, že pokud obviněný obhájce nemá, trestní příkaz se obhájci nedoručuje a lhůta pro podání odporu začíná běžet obviněnému doručení trestního příkazu a po jejím marném uplynutí nabývá trestní příkaz právní moci. Případný chybný postup samosoudce ve smyslu vydání trestního příkazu v případě nutné obhajoby, která nebyla zajištěna, by neměl být dle autora sankcionován prohlášením, že trestní příkaz nenabude právní moc, ale správné řešení spíše vidí v tom, že se posléze podá stížnost pro porušení zákona oproti pravomocnému trestnímu příkazu.

Jiný trestní senát Nejvyššího soudu naproti tomu ale v usnesení⁹² vyslovil názor, že je-li ve věci dán důvod nutné obhajoby, tak nestačí doručení trestního příkazu pouze obviněnému, ale je nutno zajistit účast obhájce a teprve od doručení trestního příkazu tomuto obhájci může plynout osmidenní lhůta pro podání odporu. K velmi podobnému závěru ve svém článku dochází i JUDr. Crha⁹³, kde konstatuje, že je-li trestní příkaz doručen obviněnému ve vazbě a obviněný v rozporu s ustanovením § 36 odst. 1 TrŘ nemá zvoleného obhájce resp. ani mu nebyl soudem ustanoven, tak jemu doručovaný trestní příkaz nenabude právní moci, ani když proti němu obviněný v zákonné lhůtě nepodal odpor. Podle jeho názoru jde totiž o případ, kdy musí být trestní příkaz doručen obviněnému i obhájci a v souladu s ustanovením § 314g odst. 1 TrŘ běží osmidenní lhůta pro podání teprve od toho doručení, které bylo provedeno později. Nejdříve je nutno zajistit účast obhájce a teprve od okamžiku doručení trestního příkazu tomuto obhájci je možno začít počítat lhůtu k podání odporu. Je-li trestní příkaz doručen pouze obviněnému a obhájce nebyl zvolen nebo ustanoven, tak trestní příkaz nemohl nabýt právní moci, jelikož by jinak došlo k porušení významného práva obviněného na obhajobu.

Já se osobně domnívám, že prvně uvedené názory (JUDr. Rizman) sice zřejmě odrážejí platnou právní úpravu, nicméně jím navržený postup řešení procesního pochybení samosoudce skrze podání stížnosti pro porušení zákona mi přijde vcelku zdlouhavý a možná i nepraktický, ale hlavně obviněný, pokud mu nakonec nebude obhájce ustanoven, nemusí mít takové právní znalosti, aby věděl, jak případné pochybení samosoudce, pokud mu je vůbec

---

⁹² *Usnesení Nejvyššího soudu České republiky*; sp. zn. 2 Tzn 2/97

⁹³ *Crha, L.*: K právní moci trestního příkazu; *Trestní právo*; 10/1997; str. 2

známo, napravit resp. jakou cestou toho dosáhnout. A proto se spíše přikláním k názoru, že v takto nastíněném případě by raději trestní příkaz neměl vůbec nabýt právní moci.

4. Odpor – opravný prostředek sui generis

Odpor je vedle odvolání a stížnosti řazen mezi řádné opravné prostředky s tím, že je konstituován na zásadě kasačního principu. Odpor je specifickým opravným prostředkem, jenž je možno v trestním řízení použít jen proti vydanému trestnímu příkazu. Tou specifičností se má na mysli to, že pokud je odpor podán včas oprávněnou osobou, nemá účinky, které mají jiné řádné opravné prostředky - nemá devolutivní a suspenzivní účinek. Devolutivní účinek znamená, že odpor není přezkoumáván z hlediska věcné správnosti soudem druhé stupně, tudíž ani nemusí být odůvodněn. Podáním odporu se trestní příkaz ex lege automaticky ruší a tím pádem nemůže mít ani suspenzivní účinek, jelikož ten spočívá v tom, že podáním opravného prostředku se odkládá výkon rozhodnutí až do doby, než je příslušným orgánem rozhodnuto o opravném prostředku. Samotné napadené rozhodnutí zůstává nedotknutelné do té doby, než je opravným orgánem zrušeno. Pokud se tak nestane a opravný prostředek je zamítnut, tak rozhodnutí zůstává v platnosti a ještě se stává vykonatelným, což ovšem není možné, jestliže byl podán odpor, protože tím se trestní příkaz, jak již bylo řečeno, ruší ex lege.

K samotnému zrušení trestního příkazu v důsledku podaného odporu dochází již okamžikem samotného včasného podání odporu oprávněnou osobou, jak se již k tomu vícekrát vyslovila judikatura⁹⁴, za použití gramatického výkladu ustanovení § 314g odst. 2 TrŘ, přičemž fakt, že odpor byl doručen soudu až po uplynutí zákonné lhůty pro podání odporu proti trestnímu příkazu, nehraje žádnou zásadní roli.

Samosoudce je potom povinen ve věci nařídit hlavní líčení [takovou věc nemůže vrátit státnímu zástupci k došetření podle ustanovení § 314c odst. 1 písm. c) TrŘ]⁹⁵ a v něm učinit s poukazem na ustanovení § 290 TrŘ a § 314b TrŘ některé z rozhodnutí uvedených v ustanoveních § 221 TrŘ až § 225 TrŘ a přitom musí postupovat jako by trestní příkaz nebyl vůbec vydán. Samosoudce tedy nemůže po zrušení trestního příkazu podle ustanovení § 314g odst. 2 TrŘ v zákonné lhůtě podaným odporem oprávněnou osobou vydat v téže věci proti

---

⁹⁴ *Rozsudek Městského soudu v Praze*; sp. zn. 7 To 200/2000; ze dne 18. května 2000; Sbíрка soudních rozhodnutí a stanovisek; 32/2001 SbRt.

⁹⁵ *Usnesení Krajského soudu v Hradci Králové*; sp. zn. 8 Tz 79/94; ze dne 8. března 1994; Sbíрка soudních rozhodnutí a stanovisek; 34/1995 SbRt.

témuž obviněnému další trestní příkaz.⁹⁶ Nicméně to ovšem nevylučuje postup, aby samosoudce učinil meritorní rozhodnutí ve věci mimo hlavní líčení, a to i před jeho nařízením, vyvstanou-li v té době okolnosti předpokládané ustanovením § 231 TrŘ.⁹⁷

Další specifičností odporu proti trestnímu příkazu, který jej odlišuje od ostatních opravných prostředků je skutečnost, že v případě podání odporu se neuplatní zákaz reformationis in peius a obviněnému tedy může být v dalším projednávání jeho věci uložen přísnější trest nebo může být uznán vinným i těžším trestním činem (samosoudce však musí dodržet podmínky ustanovení § 190 odst. 2 TrŘ resp. § 225 odst. 2 TrŘ). (k této problematice blíže v níže uvedené kapitole 4.4. Zákaz reformationis in peius)

Je-li proti trestnímu příkazu podán odpor podle ustanovení § 314g TrŘ, nelze jím dosáhnout zrušení jen některého z výroků trestního příkazu, ani pokud by podaný odpor proti takovému výroku výlučně směřoval, neboť v důsledku uplatnění tohoto specifického opravného prostředku se, jak již bylo výše zmíněno, trestní příkaz ex lege ruší celý tj. ve všech výrociích. Nepřichází tedy v úvahu, aby se trestní příkaz stal částečně pravomocným a další řízení se vedlo např. jen o uložení trestu nebo náhradě škody.⁹⁸ Obdobně to platí i za situace, že stížnost pro porušení zákona směřuje jen proti výroku o trestu v napadeném trestním příkazu, tak se zruší v případě zjištěného porušení zákona trestní příkaz celý nikoliv jen výrok o trestu a výrok o vině by zůstal pravomocným.⁹⁹

4.1. Okruh oprávněných osob k podání odporu proti trestnímu příkazu

Odpor v souladu s ustanovením § 314g odst. 1 TrŘ může podat obviněný, v jeho neprospěch toliko státní zástupce a osoby, které jsou oprávněny podat v jeho prospěch odvolání podle

---

⁹⁶ *Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky*; sp. zn. 2 Tzn 19/96; ze dne 7. března 1996; Soudní rozhledy; 1/1997; str. 15 n.

⁹⁷ *Usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích*; sp. zn. 4 To 865/97; ze dne 14. října 1997; Sběrka soudních rozhodnutí a stanovisek; 5/1999 SbRt.; Redakční poznámka k tomuto usnesení ještě dále doplňuje: "Krajský soud v odůvodnění svého rozhodnutí řeší otázku přípustnosti rozhodnutí mimo hlavní líčení podle analogie § 231 TrŘ v situaci vyplývající z okolností průběhu posuzované věci, kdy soud již nařídil hlavní líčení a teprve po jeho odročení vyvstaly okolnosti předpokládané tímto ustanovením. Podle názoru redakce lze závěr o tom, že je možno po podání odporu proti trestnímu příkazu rozhodnout meritorně o věci mimo hlavní líčení, vztáhnout i na dobu bezprostředně po podání odporu, ještě předtím než samosoudce splnil příkaz ustanovení § 314g odst. 2 TrŘ o nařízení hlavního líčení. Vyvstanou-li okolnosti odůvodňující zastavení trestního stíhání nebo přerušování, popř. podmíněného zastavení trestního stíhání, anebo schválení narovnání hned po podání odporu proti trestnímu příkazu, bylo by v rozporu s procesní ekonomikou, aby samosoudce nařídil hlavní líčení".

⁹⁸ *Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky*; sp. zn. 4 Tz 10/2003, ze dne 27. února 2003

⁹⁹ *Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky*; sp. zn. 4Tz 112/2001; ze dne 12. června 2001; Soubor trestních rozhodnutí Nejvyššího soudu; RNs T 181

obecného ustanovení § 247 odst. 2 TrŘ tj. tedy příbuzní obviněného v pokolením přímém, jeho sourozenci, osvojitel, osvojenec, manžel, partner a druh s tím, že pokud by tyto osoby podaly skutečně odpor, tak nelze zkoumat, zda se tak stalo v souladu s vůlí obviněného, samosoudce pouze zjišťuje, zda jde o oprávněnou osobu, byl-li odpor podán včas a směřuje-li ve prospěch obviněného. V případě řízení proti uprchlému může odpor podat též jeho obhájce (srov. § 304 TrŘ).

Poškozený není k podání odporu vůbec aktivně legitimován, což je dle mého názoru možno považovat určitý nedostatek platné právní úpravy, i když podle názoru J. Baxy toto omezení poškozeného vyplývá z faktu, že pokud by odpor podal pouze on, nabyly by oddělitelné výroky o vině a trestu právní moci a další trestní řízení by bylo konáno pouze o náhradě škody, což není možno považovat v souladu s účelem trestního řízení.¹⁰⁰ Poškozený v tuto chvíli může buď spoléhat na to, že odpor podá některá z oprávněných osob a pokud ne, tak mu už jen zbývá cesta k domožení svých práv skrze mimořádné opravné prostředky, čímž jeho postavení jako strany v trestním řízení zůstává i přesto značně nerovné.

Státní zástupce je jedinou osobou oprávněnou podat odpor proti trestnímu příkazu v neprospěch obviněného, což je rozdíl oproti právní úpravě platné do roku 1990, kdy nebyl vůbec oprávněn k podání odporu, ale to je ovšem dáno tím, že tehdy bylo možno vydat trestní příkaz pouze za splnění podmínky, že prokurátor navrhl vydání trestního příkazu nebo s jeho vydáním souhlasil.

Pokud by výjimečně nastala situace, že by byl vydán trestní příkaz v rozporu s ustanovením § 314e odst. 4 písm. a) nebo b) TrŘ a odpor by podal obhájce nebo zákonný zástupce za obviněného, který byl způsobilostí k právním úkonům zbaven nebo omezen, tak v takovém případě by podání odporu jistě mělo účinky jako podání odporu obviněným.

V praxi se vyskytla otázka, zda je možné, aby byl podán odpor proti trestnímu příkazu obhájcem obviněného a to ještě dříve byl samotný trestní příkaz doručen obviněnému. Judikatura Nejvyššího soudu se vyjádřila v tom smyslu, že obhájce může podat za obviněného odpor proti trestnímu příkazu, který byl obhájci doručen, s účinky uvedenými ustanovení § 314g odst. 2 TrŘ dříve, než byl trestní příkaz doručen obviněnému. Podle ustanovení § 41 odst. 1 TrŘ je obhájce povinen poskytnout obviněnému potřebnou právní pomoc, účelně využívat k hájení jeho zájmů prostředků a způsobů obhajoby uvedených v zákoně a to mimo jiné již za přípravného řízení činit za obviněného návrhy, podávat za něho žádosti a také opravné prostředky.

---

¹⁰⁰ P. Šámal a kolektiv, *Trestní řád – komentář*; C-H-BECK 1995; díl II.; str. 2306

Především je třeba zdůraznit, že obhájce obviněného podle ustanovení § 41 odst. 2 TrŘ podává opravné prostředky, a tedy i odpor proti trestnímu příkazu *za obviněného a jeho jménem*. Nejedná se tedy o osobu, která by mohla v jeho prospěch podat odvolání a potažmo i odpor podle ustanovení § 314g odst. 1 TrŘ a § 247 odst. 2 TrŘ svým jménem a výjimkou případů uvedených v ustanovení § 41 odst. 4 TrŘ. Pokud tedy obhájce obviněného podal za obviněného proti trestnímu příkazu odpor a tento odpor není podán proti vůli obviněného, dá se považovat podaný odpor za podaný oprávněnou osobou – tudíž obviněným a proto není možno konstatovat, že odpor byl podán předčasně.¹⁰¹

4.2. Lhůta pro podání odporu, vzdání se práva podat odpor a způsob podání odporu

Lhůta pro podání odporu činí osm dní od jeho doručení. Osobám, které mohou podat odvolání ve prospěch obviněného, s výjimkou státního zástupce, končí lhůta stejným dnem jako obviněnému. Pokud se doručuje jak obviněnému, tak i jeho obhájci, běží lhůta od toho doručení, které bylo provedeno později. Jelikož v případě podání odporu proti trestnímu příkazu o něm není odvolací oprávněn rozhodnout, a tak pokud by u toho soudu byl podán odpor ústně do protokolu nebo mu byl zaslán písemně, je lhůta pro podání odporu zachována jen v tom případě, že došlo-li včas k postoupení odporu soudu, který trestní příkaz vydal.

Je-li odpor podán osobou, které toto právo nepřísluší nebo je-li podán odpor opožděně, tak tuto skutečnost samosoudce sdělí té osobě, která jej podala a to přepisem, přičemž ji zároveň upozorní, že trestní příkaz se stal pravomocným a vykonatelným.

Pokud dojde ke zmeškání lhůty pro podání odporu, může obviněný nebo jeho obhájce požádat o navrácení lhůty, jestliže se domnívají, že se tak stalo z důležitých důvodů. Na navrácení lhůty se užije obdobně ustanovení § 61 TrŘ podle něhož, je třeba o navrácení lhůty požádat do tří dnů od pominutí překážky a pokud ještě opravný prostředek (odpor) nebyl podán, tak je nutno to spojit s podáním žádosti. Tímto postupem se ovšem neřeší otázka, který orgán je oprávněn o takovéto žádosti rozhodnout. Tím orgánem nemůže být nadřízený soud, jemuž by jinak příslušelo rozhodovat o navrácení lhůty k podání odvolání nebo stížnosti, neboť z charakteru odporu jako řádného opravného prostředku *sui generis* vyplývá, že o něm žádný orgán nerozhoduje, jelikož jeho samotným podáním nastává zrušení trestního příkazu *ex lege* a tím pádem ani v podstatě není, co by bylo eventuálně možno přezkoumávat. A dále

---

¹⁰¹ *Usnesení Nejvyššího soudu České republiky, sp. zn. 4 Tz 209/99; ze dne 19. ledna 2000; Právní rozhledy; 4/2000; str. 181 n.*

samozřejmě ani nedochází k devolutivnímu účinku tj. přenesení rozhodování na nadřízený orgán. Z výše uvedených skutečností je možno dovodit závěr per analogiam legis, že o navrácení lhůty podle ustanovení § 61 TrŘ bude rozhodovat samosoudce, který vydal napadený trestní příkaz¹⁰² resp. případně bude rozhodovat ve věci v hlavním líčení, a to usnesením, proti níž není přípustná stížnost (srov. ustanovení § 141 odst. 2 TrŘ a contrario).

V podstatě až do novely trestní řádu provedené zákonem č. 265/2001Sb., která jasně stanovila, že po doručení trestního příkazu se může oprávněná osoba vzdát práva na odpor, nebylo výslovně v ustanoveních týkajících se trestního příkazu uvedeno, zda je možné se vzdát práva na odpor. Tato problematika byla do té doby upravena jasně pouze u odvolání (§ 250 odst. 1 a 4 TrŘ) resp. u stížnosti (§ 144 odst. 1 TrŘ), kde je možnost se práva na odvolání nebo stížnost vzdát. Tuto situaci samozřejmě řešila i judikatura s odkazem na výše uvedené opravné prostředky tím způsobem, že odpor podaný proti trestnímu příkazu není nic jiného než opravný prostředek a tudíž je nutno akceptovat vzdání se odporu proti trestnímu příkazu jako výraz svobodné vůle (dispoziční právo) toho, koho se trestní příkaz týká. Z tohoto pohledu je potom vzdání se práva na podání odporu považováno za právně relevantní úkon a oprávněná osoba se po doručení trestního příkazu může výslovně vzdát práva odporu podle ustanovení § 250 odst. 1 TrŘ per analogiam.¹⁰³

Pokud se obviněný, jenž je plně způsobilý k právním úkonům, výslovně vzdal práva odporu, nemůže poté podat odpor ani prostřednictvím svého obhájce. V takovém případě obviněným (obhájcem) podaný odpor nemá účinky uvedené v § 314g odst. 2 TrŘ. Na tom nemůže nic změnit ani skutečnost, že oprávněná osoba, která včas podala odpor proti trestnímu příkazu, případně projevila vůli vzít podaný odpor zpět.

Není-li proti trestnímu příkazu v zákonné lhůtě podán odpor jinou oprávněnou osobou, stane se trestní příkaz pravomocným a vykonatelným. Postup soudu, který v takové věci přesto nařídí hlavní líčení a dokonce vydá rozhodnutí, je v rozporu se zákonem, neboť o podané obžalobě již bylo rozhodnuto pravomocným trestním příkazem. Je-li proti takovému

---

¹⁰² *Usnesení Okresního soudu ve Frýdku-Místku*; sp. zn. 1 T 97/97; ze dne 23. října 1997; Sběrka soudních rozhodnutí a stanovisek; 56/1998 SbRt.

¹⁰³ *Usnesení Krajského soudu v Brně*; sp. zn. 4 To 486/98; ze dne 25. ledna 1999; Sběrka soudních rozhodnutí a stanovisek; 64/1999/II SbRt. a obdobně též *Nález Ústavního soudu (I. senátu)*; sp. zn. I. ÚS 291/96; ze dne 23. září 1997; Sběrka nálezů a usnesení Ústavního soudu; 105/1997 USn., kde bylo jasně řečeno, že nelze souhlasit s tvrzením, že proti trestnímu příkazu se nelze práva odporu vzdát, neboť i když trestní řád přímo právo vzdát se odporu neupravuje, je přípustné použít analogie s ustanovením § 250 TrŘ, o právu oprávněné osoby vzdát se odvolání, neboť i v případě práva podat odpor jde o dispoziční právo obžalovaného učinit právní úkon v trestní věci, která se dotýká jeho osoby.

rozhodnutí podán opravný prostředek, je třeba v opravném řízení postupovat podle § 258 odst. 1 písm. a) TrŘ, popř. podle § 149 odst. 1 TrŘ, tj. napadené rozhodnutí se bez dalšího zruší.¹⁰⁴

Naopak jednou podaný odpor již nelze vzít zpět vzhledem k tomu, že jeho podáním se trestní příkaz zrušuje ex lege bez dalšího opatření či rozhodnutí samosoudce a tudíž je vyloučeno použití ustanovení § 250 odst. 2 TrŘ per analogiam, samosoudce je povinen věc projednat v hlavním líčení. Stížnost pro porušení zákona nelze podat proti trestnímu příkazu, jenž byl ex lege zrušen včasným podáním odporu. Dojde-li k jejímu podání, musí být podle ustanovení § 268 odst. 1 TrŘ per analogiam zamítnuta.¹⁰⁵

Odpor se podává u soudu, který vydal napadený trestní příkaz. Podání oprávněné osoby, v němž je možno spatřovat odpor proti trestnímu příkazu, je nutno posuzovat ve smyslu ustanovení § 59 odst. 1 TrŘ tj. podle jeho obsahu¹⁰⁶ a nikoliv dle jeho označení, které může být nesprávné, jelikož velká část obviněných se opravdu může domnívat, že podávají odpor proti trestnímu příkazu, třebaže to formálně nazvali odvoláním, což je asi ten nejtypičtější a nejznámější opravný prostředek.

Ve vztahu k odporu jako procesnímu úkonu rozhodnutí se tudíž aplikuje obecná zásada, podle níž se podání posuzuje vždy podle jeho obsahu, i když je nesprávně označeno (§ 59 odst. 1 TrŘ). To je nutno si uvědomit zejména v případech, kdy oprávněná osoba adresuje podání přímo osobě samosoudce (předsedy senátu), přičemž obsah podání vyznívá jako osobní názor autora podání na celou věc bez výslovné žádosti o změnu napadeného rozhodnutí. Pro podání odporu totiž nejsou stanoveny žádné obsahové ani formální náležitosti (ty ostatně nejsou stanoveny ani pro odvolání podané přímo obviněným nebo osobami uvedenými v § 247 odst. 2 věta první TrŘ – viz ustanovení § 249 odst. 1 TrŘ a contrario). Obligatorním zákonným důsledkem odporu, jak již bylo několikrát výše konstatováno, který byl podán včas a oprávněnou osobou, je zrušení trestního příkazu. Proto jestliže oprávněná osoba učiní písemné podání, z jehož obsahu je nutno dovodit, že jde o odpor, není soud (samosoudce) oprávněn dále zkoumat, zda autor podání na něm skutečně trvá a dokonce ho za tímto účelem předvolávat k výslechu. Vždyť i v případě, kdyby oprávněná osoba svoje podání, jehož

---

¹⁰⁴ *Usnesení Krajského soudu v Brně*, sp. zn. 4 To 486/98; ze dne 25. ledna 1999; Sběrka soudních rozhodnutí a stanovisek; 64/1999/II SbRt.

¹⁰⁵ *Usnesení Nejvyššího soudu České republiky*; sp. zn. 2 Tzn 169/96; ze dne 10. října 1996; Sběrka soudních rozhodnutí a stanovisek; 32/1997 SbRt.

¹⁰⁶ *Usnesení Nejvyššího soudu České republiky*; sp. zn. 2 Tzn 169/96; ze dne 10. října 1996; Soudní rozhledy; 2/1997

trestnímu příkazu, v rámci takového výsledku „vzala zpět“, nemohlo by to mít žádný vliv na skutečnost, že podaným odporem došlo ze zákona ke zrušení napadeného trestního příkazu.

4.3. Postup samosoudce po podání odporu

Po podání odporu musí samosoudce nařídít hlavní líčení, tedy ten samý samosoudce, který již před tím vydal trestní příkaz později zrušený na základě podaného odporu. Toto prosté konstatování může přinejmenším u některých obviněných vyvolat jisté důvodné pochybnosti, zda je ten stejný samosoudce schopen rozhodnout jinak – tedy ve prospěch obviněného, než jak tomu bylo v trestním příkazu, když vlastně trestní příkaz byl vydán na základě spolehlivě zjištěného skutkového stavu opatřenými důkazy a to i přes skutečnost, že před vydáním rozsudku proběhne řádné dokazování v rámci hlavního líčení.

Tyto úvahy mohou mít zásadní význam především při rozhodování obviněného, zda vůbec podat odpor proti trestnímu příkazu, třebaže se může domnívat nebo dokonce být přesvědčen o tom, že žádný trestný čin nespáchal a vydání trestního příkazu považovat jako velkou osobní křivdu právního systému. Nejednou je pro obhájce obviněného velmi obtížné přesvědčit obviněného, aby vůbec podal odpor proti trestnímu příkazu, i když s rozhodnutím v něm obsaženým bytostně nesouhlasí. Obviněný často může vyjadřovat obavu, že samosoudce nebude v hlavním líčení zjišťovat skutkový stav, o němž nejsou důvodné pochybnosti, ale právě naopak se bude snažit o stejné rozhodnutí o vině a trestu, jaké bylo již obsaženo v trestním příkazu. A to ještě nezmiňuji fakt, že po podání odporu se neuplatní zákaz reformationis in peius a tudíž obviněnému může nakonec být uložen přísnější trest nebo může být uznán vinným těžším trestním činem.

Samosoudce samozřejmě není při projednávání věci v hlavním líčení vázán právní kvalifikací a ani druhem a výměrou trestu obsaženými v trestním příkazu, nicméně z psychologického hlediska ho to staví do poměrně obtížné situace. Již jednou rozhodl trestním příkazem o vině obviněného a uložil mu trest. Poté však byl obviněným podán odpor, trestní příkaz se tedy ex lege ruší a najednou má opět rozhodovat tu samou věc, o které již jednou rozhodl vydáním trestního příkazu na základě skutkového stavu spolehlivě prokázaného opatřenými důkazy.

Samosoudce, i když věc může rozhodnout bez toho, že by byl vázán rozhodnutím učiněným v trestním příkazu, si je však zároveň dobře vědom, jak v té trestní věci rozhodl. Nemusí být vůbec zaměřen vůči obviněnému, obvykle ho před hlavním líčením nikdy neviděl a tak ho vlastně zná pouze z trestního spisu a z podané obžaloby. Samosoudce je přeci jen také člověk a na své rozhodnutí může jen těžko zapomenout a hlavně mu nedovolí zapomenout obviněný,

který se bude zcela logicky snažit prokázat, že vydání trestního příkazu byla chyba a tudíž skutkový stav nebyl spolehlivě zjištěn opatřenými důkazy tj. de facto vyvrátit názor vyjádřený v trestním příkazu.

Pokud by nakonec došlo k vydání rozsudku, který by byl pro obviněného příznivější, tak to by ve svém důsledku mohlo nepochybně znamenat, že v podstatě skutkový stav popsany v trestním příkazu nebyl spolehlivě prokázán opatřenými důkazy, tudíž že k vydání trestního příkazu došlo v rozporu s platným právním řádem, neboť nebyla splněna základní podmínka opravňující jeho vydání. Jak by potom tedy samosoudce mohl obhájit své tvrzení, jímž odůvodnil trestní příkaz, když v hlavním líčení zjistí jiný skutkový stav. Proto je třeba přinejmenším připustit možnost, že samosoudce alespoň podvědomě uvažuje o tom, jak v hlavním líčení dospět ke stejnému rozhodnutí, čímž by vlastně došlo k potvrzení oprávněnosti jeho závěru vedoucího k vydání trestního příkazu učiněného na základě důkazů opatřených v přípravném řízení, protože jinak by bylo nutno dojít k závěru, že se samosoudce vydáním trestního příkazu dopustil pochybení resp. rozhodl se nesprávně. Jakékoliv jiné rozhodnutí bude minimálně zpochybňovat oprávněnost takto vydaného trestního příkazu, čímž ovšem nechci jakkoliv podezírat či zpochybňovat samosoudce z osobní zaujatosti nebo z toho, že by někomu stranil, když v podstatě obviněného ani nikdy neviděl, nicméně tuto možnost potřeba stále vést v patrnosti.

Podle mého názoru lze akceptovat někdy uváděnou argumentaci, že trestní příkaz je v podstatě takový první nástřel, po kterém samosoudci v mnoha případech sahají takřka automaticky, třebaže aspoň tuší, že pro vydání trestního příkazu nejsou splněny všechny nutné presumované zákonné předpoklady, nicméně předpokládají, že mnozí obvinění po seznámení s institutem trestního příkazu raději přijmou trest uložený jim trestním příkazem, zvláštěť teď když jim může být uložen jen podmíněný trest odnětí svobody, než aby se pouštěli na tenký led případného odporu se všemi jeho možnými riziky. A pokud tato úvaha nevyjde, tak je zde ještě po podání odporu hlavní líčení ve věci, kde stejný samosoudce má opět možnost v rámci dokazování provedeným před ním ukázat obviněnému oprávněnost vydaného trestního příkazu, jelikož si „dovolil“ jeho rozhodnutí napadnout odporem.

V důsledku výše uvedených skutečností, nepovažuji současnou platnou právní úpravu trestního příkazu za naprosto ideální v tom ohledu, že po podání odporu v hlavním líčení znovu ve věci rozhoduje ten samý samosoudce, který před tím vydal odporovaný trestní příkaz. Odpor je řazen mezi řádné opravné prostředky, tudíž nelze plně akceptovat, že podruhé ve věci rozhoduje stejná osoba. Nicméně je též nutno přiznat, že k odporu se dodává,

že je to specifický opravný prostředek nebo též opravný prostředek sui generis a z toho právě vyplývají určité odlišnosti od ostatních řádných opravných prostředků, o nichž již bylo pojednáno výše. Teď se samozřejmě nabízí otázka, jak tuto problematiku řešit. Případné navržené řešení by mělo být komplexní a mělo by se snažit odstranit jednotlivé nedostatky trestního příkazu v celém jeho souhrnu a ne nikoliv jen vypíchnout jistou jednotlivost, která by sice možná odstranila tento vytýkaný nedostatek, nicméně by se to posléze mohlo vrátit jako bumerang a to pouze v pozměněné podobě, jak to již tak bývá. Zcela upřímně přiznávám, že rozhodně nejsem velkým příznivcem toho, aby po podání odporu trestní věc v hlavním líčení řešil ten samý samosoudce, což vydal odporovaný trestní příkaz, nicméně jelikož neznám podrobně fungování jednotlivých okresních soudů a jejich personální možnosti, tak jsem zatím dalek toho, abych navrhoval to, že po podání odporu je ten konkrétní samosoudce z dalšího projednávání věci vyloučen a tudíž by měl věc dále projednávat jiný samosoudce specializující se na trestněprávní oblast.

5. *Zákaz reformationis in peius*

Princip zákazu reformationis in peius (zákaz změny k horšímu) vyjadřuje požadavek zákazu zhoršení postavení osoby, která podala opravný prostředek nebo v jejíž prospěch byl opravný prostředek byl jinou oprávněnou osobou podán. Předpokladem uplatnění tohoto principu je, že se ohledně takové osoby vede opravné řízení *výhradně v její prospěch*. Jestliže je tedy vedle opravného prostředku podaného ve prospěch určité osoby podán i opravný prostředek v její neprospěch, tak se princip zákazu reformationis in peius neuplatní. Základní myšlenkou pro uplatnění tohoto principu je skutečnost, aby nesprávná rozhodnutí byla obviněným a v jeho prospěch oprávněnými osobami napadána a přezkoumávána příslušným orgánem vyššího stupně, aniž by tyto osoby měly obavy z rizika zhoršení své situace.

V souladu s ustanovením § 314g odst. 2 TrŘ není soudce po nařízení hlavního líčení při projednávání věci v hlavním líčení vázán právní kvalifikací ani druhem a výměrou trestu obsaženými v trestním příkazu. To v podstatě znamená, že může obviněnému uložit přísnější trest nebo ho může uznat vinným i těžším trestním činem.

V právní úpravě platné v letech 1973 až 1990 bylo situace odlišná. Bylo zde důsledně pamatováno na zákaz reformationis in peius, kdy samosoudce v hlavním líčení nesměl obviněnému uložit přísnější trest, než jaký mu byl uložen zrušeným trestním příkazem, ledaže by se skutkový stav na základě dokazování provedeném v hlavním líčení podstatně změnil a tento princip platil i pro odvolací soud při rozhodování o odvolání prokurátora proti rozsudku

samosoudce v neprospěch obviněného. *Zákaz reformationis in peius* se nicméně netýkal výroku o vině: „Pokud se samosoudce po provedení hlavního líčení odchýlil od právního posouzení, aniž by se přitom opíral o změny ve skutkovém zjištění, k nimž došlo na pokladě dokazování v hlavním líčení, nemohl by uložit přísnější trest, než který byl uložen trestním příkazem“.¹⁰⁷

Princip zákazu *reformationis in peius* se sice v trestním řízení po zrušení trestního příkazu neuplatní, nicméně uložení přísnějšího trestu nemůže být založeno na libovůli soudu, ale musí odpovídat zjištěným skutečnostem, jak to konkretizuje ve svém rozhodnutí Ústavní soud.¹⁰⁸ V tomto konkrétním rozhodnutí se jednalo o to, že obviněnému byl trestním příkazem uložen trest odnětí svobody na šest měsíců, nicméně po podání odporu proběhlo hlavní líčení a po něm mu byl rozsudkem uložen trest odnětí svobody na dvacet měsíců, což bylo i posléze potvrzeno odvolacím soudem. Ústavní soud konstatuje, že opravdu při projednání věci v hlavním líčení není samosoudce vázán právní kvalifikací ani druhem a výměrou trestu obsaženými v trestním příkazem. Princip zákazu *reformationis in peius* zde tedy obecně neplatí a soud může uložit přísnější trest nebo může obžalovaného uznat vinným i těžším trestným činem. Z odůvodnění rozhodnutí (rozhodnutí samosoudce a potom i odvolacího soudu) napadených ústavní stížností přitom vyplývá, že soudy uložily značně přísnější trest s ohledem na trestní minulost obviněného, jež zvyšovala společenskou nebezpečnost spáchaného trestného činu s tím, že na obviněného jako pachatele není možné působit jinak než uložením (takto přísného) trestu odnětí svobody. Při stanovení výše trestu tedy samosoudce vycházel ze skutečností, jež mu musely být známy již v okamžiku rozhodnutí věci trestním příkazem, jímž rozhodl o trestu odnětí svobody v délce šesti měsíců. Obviněný přesto byl po provedeném hlavním líčení odsouzen k trestu odnětí svobody v délce dvaceti měsíců. Ústavní soud se proto domnívá, že téměř skutečnostem odůvodňujícím uložení přísnějšího trestu byla samosoudcem v různých fázích trestního řízení přikládána bez rozumného vysvětlení rozdílná váha, a to v neprospěch obžalovaného. Pochybnostem o způsobu uložení trestu nasvědčuje i okolnost, že tentýž trestný čin, resp. tutéž osobu pachatele musel soud nutně zprvu hodnotit jako méně společensky nebezpečné, neboť, maje spolehlivě zjištěn skutkový stav v souladu s ustanovením § 314e odst. 1 TrŘ, rozhodl se využít institutu trestního příkazu, který neumožňuje uložit trest odnětí svobody vyšší než jeden rok.

¹⁰⁷ Růžek, A. a kol.; *Trestní řád – komentář*; Orbis; Praha; 1975; str. 725

¹⁰⁸ *Ústavní soud*; II. ÚS 213/2000; ze dne 7. března 2002

Toto rozhodnutí si myslím, že právě jasně deklaruje výše zmíněnou skutečnost, že opravdu po podání odporu může ze strany samosoudce hrozit reálné nebezpečí, že bude obviněnému uložen přísnější trest, třebaže skutkový stav bude i po provedeném dokazování v podstatě totožný se situací, která vedla k vydání trestního příkazu, jen jaksi bude přikládána větší váha jistým okolnostem odůvodňující uložení takto zpřísněného trestu, což si opravdu nepovažuji za stav, který by chtěl zákonodárce dosáhnout vypuštěním zákazu reformationis in peius. Tím se opět dostáváme k momentu, kdy je nutno si opět připomenout, že soudce je jen taky člověk a za jistých okolností v něm může alespoň podvědomě převládnout snaha rozhodnout ve stejném duchu, jak to již učinil v trestním příkazu a případně ještě uložit obviněnému přísnější trest „za odměnu“, třebaže skutkový stav zůstává po celou dobu nezměněn.

Tímto se plně připojuji k názoru Doc. Vantucha, který považuje neexistenci zákazu reformationis in peius za zásadní nedostatek, který vede k negativnímu formování právního vědomí občanů. Pozitivní fakt, že obviněný může podat proti trestnímu příkazu opravný prostředek, je negován tím, že v hlavním líčení může být obviněnému z popudu jím podaného odporu uložen samosoudcem trest přísnější než v trestním příkazu. Dále autor uvádí, že neshledává žádný důvod, proč zákonodárce vytvořil konstrukci, kdy využití opravného prostředku obviněným může pro něj znamenat zhoršení jeho situace, což v praxi mnohdy vede k tomu, že obvinění nemají důvěru k podání odporu s odkazem na možnost uložení přísnějšího trestu a odpor nakonec nepodají nebo naopak odpor podají, ale z nedostatku odborných znalostí či absence odborné pomoci nevěděli o zákazu reformationis in peius, tak mohou být následně velmi nepříjemně překvapeni, když jim byl v hlavním líčení uložen přísnější trest.

Na tomto místě ale je též nutno přiznat, že v odborné právní literatuře se můžeme setkat i s názory autorů,¹⁰⁹ kteří k současné platné právní úpravě zákazu reformationis in peius nejsou tak kritičtí, jak již bylo zmíněno výše (kapitola 3.2. Trestní příkaz jako výjimka ze základních zásad trestního řízení). Úpravu trestního příkazu hodnotí pozitivně resp. neexistenci zákazu reformationis in peius hodnotí pozitivně, jelikož trestní příkaz je vydáván jen na pokladě spisu, tedy s přihlédnutím k důkazům opatřeným v přípravném řízení, které soud, aniž by je sám provedl, posuzuje jen z hlediska, zda je jimi skutkový stav spolehlivě prokázán. Proto

---

¹⁰⁹ Musil/Kratochvíl/Šámal a kolektiv; Trestní právo procesní; 3. přepracované a doplněné vydání; C.H.BECK; str. 838 a 839

nemůže být tímto závěrem, který nebyl učiněn na základě provedení dokazování, v dalším řízení vázán, a to ani z hlediska zákazu reformationis in peius.

S tímto závěrem je možno do určitého momentu souhlasit, jelikož samosoudce při svých úvahách nemá jinou možnost než vycházet ze spisu a je možné, že v průběhu hlavního líčení bude některé důkazy následně z hlediska širších souvislostí hodnotit jinak nebo se jeho hodnocení změní na základě dalších důkazů, které dříve neměl k dispozici, což je jistě pravda, ale podle mého názoru se tím dostáváme na úplný začátek celé této problematiky a to je legalita a legitimita trestního příkazu. Trestní příkaz je samozřejmě ve většině případů samosoudci používán v souladu s platným právním řádem. Moje výtky spíše směřuje k tomu, že jako občan, který nota bene nemá právní vzdělání, tak je opravdu velmi těžko pochopitelné, jak je možné, aby mi byl uložen trest trestním příkazem s odkazem na to, že skutkový stav byl spolehlivě zjištěn opatřenými důkazy, přičemž nakonec může nastat situace, kdy se ukáže, že to v podstatě nebyla vůbec pravda, jelikož v hlavním líčení se provedením dokazování prokázal jiný skutkový stav, protože řádné dokazování vlastně proběhlo až teď. Já rozumím argumentům, proč by neměl platit zákaz reformationis in peius, jsou logické a rozumné, ale to pořád neřeší základní věc, jak za těchto okolností odůvodnit používání trestního příkazu, pokud si uvědomíme, jaké závažné důsledky může mít jeho uložení (účinky odsuzujícího rozsudku) a hlavně na základě, jakých okolností je vydáván – tedy údajně spolehlivě zjištěný skutkový stav opatřenými důkazy, který si nakonec může ukázat, že až tak spolehlivě prokázán nebyl. Nemohu se zbavit dojmu, že neexistence zákazu reformationis in peius v platné právní úpravě není rozhodně na ochranu zaručených práv obviněného, ale spíše tam není z důvodu možného někdy až alibistického vysvětlení (rozhodnutí) samosoudce po podání odporu, kdy to může třeba i směřovat k zakrytí jistému nedodržení všech zákonných podmínek pro vydání trestního příkazu, že přece trestní příkaz byl vydán jen na základě spisu. Přičemž ještě autoři dodávají, že v praxi je zpravidla trestním příkazem ukládán nižší trest, než který by byl ukládán po provedení dokazování v hlavním líčení, jako určitá „odměna“ za to, že věc nebude projednávána v hlavním líčení, což opravdu považuji za neakceptovatelné. Obviněný přece nemůže být penalizován těžším trestem za to, že se pouze rozhodne využívat všech svých zákonem daných práv.

6. Postavení poškozeného v souvislosti s trestním příkazem

Postavení poškozeného resp. podmínky pro přiznání náhrady škody v rámci standardního adhezního řízení a v rámci procesu vydávání trestního příkazu jsou v podstatě obdobné, nicméně jsou zde jisté rozdíly, na které bude upozorněno níže.

Poškozeným se rozumí jak fyzická, tak právnická osoba, které bylo v souladu s ustanovením § 43 odst. 1 TrŘ trestným činem ublíženo na zdraví, způsobena majetková, morální nebo jiná škoda. Nejedná se tedy o pouhou majetkovou škodu, ale o jakýkoli škodlivý zásah do práv a zájmů dotčeného subjektu, které jsou chráněny zákonem. Takový poškozený má v trestním řízení postavení strany a je mu přiznána řada procesních práv, která spočívají zejména v možnosti činit návrhy na doplnění dokazování, nahlížet do spisů, zúčastnit se hlavního líčení a veřejného zasedání konaného o odvolání, vyjádřit se k věci před skončením řízení, za podmínek ustanovení § 163a TRŘ dát nebo odmítnout souhlas s trestním stíháním, popř. vzít daný souhlas zpět a nechat se také zastupovat zmocněncem.

Zákon z tohoto okruhu poškozených vymezuje zvláštní skupinu, kteří mají kromě těchto procesních práv ještě vůči obviněnému nárok na náhradu škody způsobené trestným činem. Pouze takový poškozený může uplatnit návrh na náhradu škody v rámci adhezního řízení. Adhezním řízením se rozumí projednání nároku poškozeného na náhradu škody způsobené trestným činem v rámci trestního řízení. Nárok na náhradu škody vzniká, byla-li trestným činem způsobena majetková škoda. Pojem majetkové škody v trestním právu je chápán poněkud širěji než v občanském právu. Jedná se o škodu, kterou lze vyjádřit v penězích. Není to jen škoda vzniklá tím, že trestným činem byl ztenčen majetek poškozeného, ale i jiná materiální škoda, pokud její náhradu příslušné předpisy o odškodňování přiznávají.

V případě vydání trestního příkazu jsou pro přiznání náhrady škody způsobené poškozenému trestným činem stejné podmínky jako ve standardním trestním řízení tj.:

- a) musí se jednat o majetkovou škodu v širším smyslu;
- b) poškozený, který má nárok na náhradu škody musí svůj nárok uplatnit řádně a včas,¹¹⁰ tj. nejpozději do vydání trestního příkazu samosoudcem, což může být někdy dost problematické, jelikož poškozený zpravidla není předem informován o zamýšleném

---

¹¹⁰ č. 49/2003-11. Sbírka trestních rozhodnutí - Je v rozporu se zákonem [§ 314f odst. 1 písm. e) TrŘ a § 228 odst. 1 TrŘ], obsahuje-li trestní příkaz výrok o náhradě škody, aniž byl poškozeným nárok na její náhradu řádně uplatněn. V takovém případě je možno v řízení o stížnosti pro porušení zákona zrušit toliko výrok o náhradě škody, aniž by bylo nutno rušit celý trestní příkaz.

postupu samosoudce rozhodnout trestním příkazem, ani o tom, kdy tak hodlá učinit, třebaže můžeme narazit i na odlišné názory či spíše postřehy z právní praxe, kdy v situaci, že samosoudce zamýšlí ve věci rozhodnout trestním příkazem, tak před jeho vydáním telefonicky informuje bez vědomí obviněného poškozeného, čímž fakticky právní úprava nutí samosoudce, aby buď jednal na újmu obviněného nebo poškozeného¹¹¹ (což je možno považovat za první významnější rozdíl oproti standardnímu adheznímu řízení, kdy poškozený s ohledem na způsob přípravného řízení a následného řízení u soudu má mnohem větší časový prostor pro uplatnění svého nároku na náhradu škody);

- c) z nároku musí být patrné, z jakých důvodů a v jaké (alespoň minimální výši) je uplatňován;
- d) musí být zároveň podán oprávněnou osobou proti obviněnému.

Pokud je ve věci rozhodnuto trestním příkazem a poškozený uplatnil nárok na náhradu škody, tak je třeba mu doručit trestní příkaz. Jestliže se tento trestní příkaz stane pravomocným, kterým byl poškozenému přiznán nárok na náhradu škody, tak má trestní příkaz povahu exekučního titulu.

Dalším výrazným rozdílem je, že pokud je ve věci rozhodnuto trestním příkazem, který obsahuje též výrok o náhradě škody, tak poškozenému nepřísluší právo podat odpor proti trestnímu příkazu, což jinak poškozený v případě rozhodnutí formou rozsudku učinit může, i když možnost poškozeného podat odvolání proti rozsudku soudu je výrazně limitovaná, tak v případě vydání trestního příkazu je poškozený fakticky bezmocný. Poškozený tak nemá ani možnost bránit svůj nárok na náhradu škody a nezbývá mu v podstatě nic jiného, než doufat, že odpor podá státní zástupce, jehož může na případné nesprávnosti v trestním příkazu samozřejmě upozornit.

Třebaže je jinak samotný výrok o náhradě škody oddělitelným výrokem, tak podání odporu proti němu by vytvořilo nežádoucí stav rozhodování jen o náhradě škody v trestním řízení, jež jinak skončilo rychle a neformálně bez projednání věci v hlavním líčení.¹¹² Vzhledem k specifickému charakteru odporu by bylo zjevně neúčelné, aby soud nařizoval hlavní líčení jen

¹¹¹ *JUDr. Zdeněk Grus; Rozhodování o náhradě škody v adhezním řízení; Trestněprávní revue; 7/2004*

¹¹² *Musil/Kratochvíl/Šámal a kolektiv; Trestní právo procesní; 3. přepracované a doplněné vydání; C·H·BECK; str. 791*

kvůli opravě výroku o náhradě škody, zvláště když účinky odporu jsou spojeny s jeho pouhým podáním, aniž by bylo nutné přezkoumávat jeho důvodnost. Pokud by tedy poškozený byl oprávněn podat proti trestnímu příkazu odpor, hrozilo by, že účel trestního příkazu by byl zmařen tím, že poškozený by tímto opravným prostředkem trestní příkaz napadal pouze s ohledem na svůj nesouhlas s výrokem o náhradě škody, zvláště pokud by tento jeho nesouhlas spočíval v nepodloženém (nijak neodůvodněném) názoru. Současnou právní úpravu tak lze podle autora (Mgr. Hrnčířík) podpořit s tím, že právo poškozeného na řádné přiznání nároku na náhradu škody v této situaci hájí státní zástupce.¹¹³

Řečeno jinak – autoři nepovažují zavedení možnosti podání odporu jen proti výroku ohledně náhrady škody za žádoucí. Nicméně někteří jiní autoři,¹¹⁴ k nimž se připojuji, zase naopak pokládají nemožnost poškozeného podat proti trestnímu příkazu odpor ohledně náhrady škody v rámci současné platné právní úpravy na neuspokojivé. Hlavním nedostatkem se jim jeví nerovnost v postavení procesních stran, neboť obviněný a navíc i osoby, které jsou oprávněny podat v jeho prospěch odvolání, mohou podat proti trestnímu příkazu odpor. A dále autoři dodávají, že by bylo správné, kdyby poškozený, který řádně uplatnil nárok na náhradu škody, měl právo podat odpor proti trestnímu příkazu. Podání odporu by směřovalo jen proti výroku o náhradě škody, tudíž by se trestní příkaz rušil toliko ve výroku o náhradě škody a jinak by trestní příkaz, pokud by nebyl podán odpor jinou oprávněnou osobou nabyl právní moci. Samosoudce by posléze mohl o náhradě škody sám rozhodnout nebo by poškozeného odkázal na občanskoprávní řízení, jak tomu obdobně je v ustanovení § 265 TrŘ.

Autorka Mgr. Byzovová¹¹⁵ jde ve svých úvahách ještě dále, když připomíná, že ostatní autoři se ve svých úvahách tímto problémem zabývali pouze z jednoho úhlu pohledu, přičemž ona se snaží nabídnout ještě i další možné svízelné aspekty podání odporu poškozeným, když naznačuje, že se zcela pomíjejí následky, které by mělo zavedení možnosti podání odporu poškozeným. Pokud si představíme případ, kdy by byla trestním příkazem stanovena obviněnému povinnost k náhradě škody, se kterou by poškozený z nějakého důvodu nebyl spokojen, podal by odpor a samosoudce by ho odkázal na občanskoprávní řízení. V takovém

---

¹¹³ Mgr. Tomáš Hrnčířík; Oprávnění poškozeného napadat meritorní rozhodnutí orgánů činných v trestním řízení; www.jpravnik.cz

¹¹⁴ Jiří Jelínek, Zdeněk Sovák; Rozhodnutí ve věcech trestních; Eurolex Bohemia; 1999; str. 52 n.

¹¹⁵ Mgr. Silvia Byzovová; Poškozený a odklony v trestním řízení 6. – Postavení poškozeného při podmíněném zastavení trestního stíhání, narovnání a při rozhodování trestním příkazem; www.juristic.cz

případě nevidí autorka na postavení poškozeného žádné zlepšení, jelikož jednou již měl přiznanou náhradu škody a po využití „výhodné“ možnosti dosáhnout pro něho vyšší náhrady škody, se musí svého nároku znovu zdlouhavě domáhat v občanskoprávním řízení. To je jen jeden z problémů, další vidí např. v tom, že ostatní autoři se vůbec nezabývají otázkou, v jakém řízení by se po podání odporu směřujícímu proti výroku o náhradě škody dále rozhodovalo, jak by se zjišťovalo stanovisko poškozeného a obviněného, jakou formou rozhodnutí by samosoudce rozhodoval, jestli by byl možný proti takovému rozhodnutí opravný prostředek a případně jaký.

Ještě slabší pozici zastává v případě vydání trestního příkazu poškozený, který nárok na náhradu škody neuplatnil, ať již proto, že mu žádná škoda, jejíž náhrady by se mohl účinně domáhat, nevznikla, nebo proto, že se svým nárokem v trestním řízení nepřipojil. Tento poškozený totiž v případě, že soud vydá ve věci trestní příkaz, nemůže realizovat své právo účastnit se hlavního líčení, jež mu vyplývá z § 43 odst. 1 TrŘ, a velmi často tak ani neví, jakým způsobem předmětné trestní řízení skončilo, jak jsem již zmiňoval výše, jelikož poškozený prakticky nemá v mnoha případech možnost se předem dozvědět o úmyslu samosoudce rozhodnout ve věci trestním příkazem. Vzniká tak otázka, zda by nebylo vhodné, aby ustanovení upravující tuto problematiku nebyla doplněna resp. změněna v tom smyslu, že by se trestní příkaz doručoval všem známým poškozeným a to samozřejmě za situace, pokud by jim náleželo právo napadnout trestní příkaz odporem alespoň ve výroku ohledně náhrady škody, jinak by to zřejmě nemělo velkého smyslu. A poškozenému by po doručení trestního příkazu zůstala, tak jako je to dnes, podle mého názoru pouze teoretická možnost upozornit státního zástupce na případnou nesprávnost přiznané náhrady škody.

V neposlední řadě je též nutno zmínit fakt, že trestní řád dává poškozenému možnost ovlivnit zahájení trestního stíhání resp. v již zahájeném trestním stíhání lze pokračovat jen se souhlasem poškozeného. Souhlas poškozeného se týká trestných činů uvedených v ustanovení § 163 TrŘ, třebaže v ustanovení § 314g odst. 3 TrŘ je odkazováno na ustanovení § 163a TrŘ, což je zřejmě nutno považovat za legislativní nedopatření, které vzniklo při přečíslování ustanovení § 163 TrŘ a § 163a TrŘ v souvislosti s novelou trestního řádu provedenou zákonem č. 265/2001 Sb.

Podle ustanovení § 314g odst. 3 TrŘ vzhledem ke konstrukci trestního příkazu může poškozený vzít zpět souhlas s trestním stíháním pro některý z trestných činů uvedených

v ustanovení § 163 odst. 1 TrŘ jen do doby, než je trestní příkaz doručen některé z osob uvedených v ustanovení § 314g odst. 1 TrŘ (první takové osobě).

Zpětvzetí souhlasu poškozeným má stejné účinky jako podání odporu v tom smyslu, že trestní příkaz se ze zákona ruší, ale samosoudce zde již nemůže nařídit hlavní líčení, ale musí zastavit trestní stíhání pro nepřípustnost [srov. ustanovení § 314c odst. 1 písm. a) TrŘ ve spojení s ustanovením § 172 odst. 1 písm. d) a § 11 odst. 1 písm. i) TrŘ].

Souhlas poškozeného s trestním stíháním pro trestný čin uvedený v ustanovení § 163 TrŘ není potřeba pokud:

- a) byla takovým trestným činem způsobena smrt;
- b) poškozený není schopen dát souhlas pro duševní chorobu nebo poruchu, pro kterou byl zbaven způsobilosti k právním úkonům, nebo pro kterou byla jeho způsobilost omezena;
- c) poškozený je osoba mladší patnácti let;
- d) z okolností je zřejmé, že souhlas nebyl dán nebo byl vzat zpět v tísní vyvolané výhrůžkami, nátlakem, závislostí nebo podřízeností.

Pokud nastane některá z těchto skutečností, tak trestní stíhání je zahájeno resp. pokračuje bez ohledu na názor poškozeného, jinak poškozený má možnost se vyjádřit k trestnímu stíhání ihned po výzvě orgánů činných v trestním řízení a pokud tak okamžitě neučiní, může se ještě vyjádřit v přiměřené maximálně třicetidenní lhůtě, po jejímž marném uplynutí, již nelze souhlas s trestním stíháním udělit, o čemž musí být poškozený písemně poučen.

7. Srovnání právní úpravy trestního příkazu v zahraničí

Pro srovnání právní úpravy trestního příkazu jsem se rozhodl vybrat slovenskou verzi tohoto institutu, jelikož po více než 70 let jsme se Slováky žili v jednom společném státě, máme alespoň v něčem společnou historii a v neposlední řadě byl na Slovensku zaveden s účinností od 1. ledna 2006 nový trestní řád (Trestný poriadok č. 301/2005 Z.z., dále též jako „TP“), tak si myslím, že by mohlo vcelku účelné se podívat, kam se posunula již samostatná slovenská úprava trestního příkazu.

Trestní příkaz je upraven ve čtvrtém díle a to konkrétně v ustanoveních § 353 až § 357 TP. Jako v české úpravě může samosoudce vydat trestní příkaz a to za současného splnění dvou

kumulativních podmínek tj., že trestní příkaz lze vydat bez projednání věci v hlavním líčení a dále skutkový stav je spolehlivě zjištěn. Trestný příkaz může vydat samosoudce v řízení o méně závažnějších trestných činech tj. u těch, kde horní hranice nepřevyšuje osm let (přísnější o tři roky než v naší úpravě) a o přečinech.

Trestním příkazem lze uložit trest odnětí svobody v maximální výměře do třech let tzn., že je možno uložit i nepodmíněný trest odnětí svobody, takže v porovnání s naší úpravou je zde podstatné zpřísnění ukládaných sankcí. To samé se týká i trestu zákazu činnosti, který je možno uložit až na osm let. Navíc má samosoudce možnost uložit trestním příkazem i ochranné opatření, což je u nás vyloučeno [srov. ustanovení § 314e odst. 4 písm. b) TrŘ], přičemž pokud by samosoudce došel k závěru, že pro uložení ochranného opatření je třeba provést ještě další dokazování, tak toto dokazování provede ve veřejném zasedání.

Oproti české úpravě musí slovenský trestní příkaz obsahovat jméno a příjmení samosoudce, který trestní příkaz vydal.

Další výrazné rozdíly najdeme v úpravě odporu. Prokurátor může podat odpor proti trestnímu příkazu ve prospěch a jako jediný i v neprospěch obviněného. Dále může podat odpor poškozený s tím, že trestný příkaz se ruší pouze ve výroku o náhradě škody. V takovém to případě potom samosoudce odkáže poškozeného s nárokem na náhradu škody na občanskoprávní řízení nebo na řízení konané před jiným příslušným orgánem. Dalším výrazným rozdílem oproti české úpravě je možnost, aby obviněný a osoby, které jsou oprávněny podat v jeho prospěch odvolání, vzali již jednou podaný odpor zpět. Nicméně osoby, které jsou oprávněny podat ve prospěch obviněného odpor, tak mohou učinit pouze se souhlasem obviněného. Zpětvzetí odporu je možné do doby, než samosoudce začne hlavní líčení tj. do okamžiku, než je oznámeno, která věc bude projednávána. Pokud tak oprávněná osoba neučiní, tak samosoudce věc projedná v hlavním líčení a rozhodne o obžalobě. Samosoudce jinak zpětvzetí odporu vezme na vědomí usnesením.

Právní moc (tedy právoplatnost a vykonatelnost) trestního příkazu tedy nastane, pokud nebyl v zákonné lhůtě podán odpor, marným uplynutím této lhůty, nebo když byl podaný odpor vzat zpět, tak dnem jeho zpětvzetí.

Posledním rozdílem je, že vydaný trestní příkaz je možno opravit použitím přiměřeného postupu pro opravu vyhotovení rozsudku. O tomto postupu rozhoduje samosoudce usnesením.

8. Trestní příkaz v aplikační praxi

Jak již bylo několikrát zmiňováno výše, tak trestní příkaz je velmi častou formou rozhodování samosoudců jako tzv. „první nástřel“. K problémům při rozhodování samosoudců o použití trestního příkazu jsem se podrobně věnoval v rámci jednotlivých kapitol, přičemž bych rád zdůraznil, že za naprosto klíčovou považuji kapitolu 3.3. Možnost a podmínky vydání trestního příkazu, kdy vlastně dochází k mimořádně zásadnímu procesu zkoumání, zda skutkový stav je opravdu natolik spolehlivě prokázán opatřenými důkazy, že je tím ospravedlněno vydání trestního příkazu. V této kapitole jsem se především snažil ukázat, s jakou složitou důkazní situací se samosoudce musí vypořádat (co je možno považovat za procesně použitelný důkaz a co nikoliv). Dále jsem se snažil nabídnout motivy, jaké mohou samosoudce vést k tomu, že rozhodne formou trestního příkazu a to hlavně při vědomí neexistence zákazu reformationis in peius po zrušení trestního příkazu díky podanému odporu.

Poslední zásadní novela trestního řádu provedená zákonem č. 265/2001 Sb. přinesla změny trestního řádu, které se také týkaly i trestního příkazu a jeho použití v praxi. První okruh změn souvisel s tím, že novela zcela vyloučila možnost uložit trestním příkazem nepodmíněný trest odnětí svobody. V případech, kdy soudy dříve ukládaly krátkodobý nepodmíněný trest odnětí svobody, nyní ukládají většinou trest obecně prospěšných prací. V případě recidivistů pak dochází k opakovanému ukládání trestu obecně prospěšných prací, přičemž soudy nezkontrolují (často ani objektivně nemohou), zda takový druh trestu byl obviněnému již uložen resp., zda byl již vykonán. Pravidlem se potom stává ukládání trestu obecně prospěšných prací nad maximální výměru stanovenou trestním zákonem v rozporu s ustanoveními § 36 a § 45a TrZ.. Takové nezákonné trestní příkazy, jak jsem již zmiňoval výše, pak musí rušit Nejvyšší soud na základě stížnosti pro porušení zákona. Uvedený postup pak nejenže především zatěžuje Nejvyšší soud, ale má s ohledem na zákaz reformationis in peius (srov. ustanovení § 273 TrŘ) za následek faktickou beztrestnost obviněných za později souzenou trestnou činnost. Za situace, kdy narůstá počet odsouzených k trestu obecně prospěšných prací, dochází také k potížím spojeným s výkonem tohoto druhu trestu, neboť obce nejsou často nejsou schopny a ochotny odsouzeným přidělit práci.

Další změna souvisela s přenesením těžiště procesního dokazování z přípravného řízení do řízení před soudem. Jak již vyplynulo z kapitoly 3.3, tak se posléze stalo pravidlem, že v přípravném řízení jsou o skutečnostech významných pro posouzení skutkového stavu

pořizovány obvykle pouze úřední záznamy, které nelze před soudem použít jako důkaz. V důsledku toho je pak ve většině případů pochybné, zda vůbec lze naplnit základní zákonný požadavek pro vydání trestního příkazu uvedený v ustanovení § 314e odst. 1 TrŘ, podle něhož lze vydat trestní příkaz pouze tehdy, pokud je skutkový stav spolehlivě prokázán opatřenými důkazy. Spis z přípravného řízení takové důkazy, pokud bychom posuzovaly věc z hlediska dříve platné právní úprava, totiž neobsahuje. Dosavadní praxe soudů však přesto byla taková, že při posuzování, zda je prokázán skutkový stav pro účely vydání trestního příkazu, z úředních záznamů vycházejí a berou je za podklad pro své rozhodnutí. Podle názoru Trestního kolegia Nejvyššího soudu lze s ohledem na skutečnost, že znění ustanovení § 314e odst. 1 TrŘ předpokládá vydání trestního příkazu i ve zjednodušeném řízení konaném po zkráceném přípravném řízení, tuto praxi akceptovat. Podkladem pro skutková zjištění samosoudce v případech zjednodušeného řízení může být totiž pouze postup podle § 179a až § 179f TrŘ, tj. výslech podezřelého a další důkazy opatřené způsobem uvedeným v ustanovení § 158 TrŘ, takže tedy pokud zákon umožňuje vycházet při posuzování podmínek pro vydání trestního příkazu z takovýchto podkladů v případě zjednodušeného řízení, je třeba dovodit přípustnost uvedeného postupu i v řízení navazujícím na standardní přípravné řízení.

Lze tedy shrnout, že novela trestního řádu provedená zákonem č. 265/2001 Sb. sice vyloučila možnost uložení nepodmíněného trestu odnětí svobody, naopak však umožnila navíc ukládat trest vyhoštění a zákaz pobytu, což po několika letech užívání v praxi vede k závěru, že tato novela neměla nikterak zásadní vliv na frekvenci vydávání trestního příkazu, jak dokazuje Příloha č. 1, jen došlo k tomu, že se pouze změnil hlavní druh ukládaného trestu a to především na trest obecně prospěšných prací.

9. Závěrečné hodnocení právní úpravy trestního příkazu ve vztahu k Doporučení Rady Evropy a návrhům de lege ferenda

Cílem této diplomové práce bylo přiblížit a nastínit problematiku používání trestního příkazu v aplikační praxi, přičemž jsem se snažil v rámci jednotlivých kapitol upozorňovat na možné sporné okolnosti z hlediska použití trestního příkazu, a pokud se takové okolnosti vyskytly, tak kromě toho, že jsem se pokoušel formulovat i svůj vlastní názor, tak jsem se především

v rámci objektivitu snažil předkládat argumenty obou názorových proudů, které často jdou přímo proti sobě, aby si případný čtenář této práce mohl vytvořit svůj vlastní nezájatý názor.

Pokud bych měl hodnotit platnou právní úpravu trestního příkazu, tak si myslím, že je především nutno konstatovat, že trestní příkaz našel v rámci trestního řízení širokého uplatnění a tudíž se nabízí otázka, zda zákonodárce při opětovném zavedení tohoto institutu zamýšlel opravdu tak široké použití. Jelikož je trestní příkaz řazen mezi odklony, kterým je společná jistá míra neformálnosti, kde se neuplatní v plném rozsahu všechny procesní zásady oproti standardnímu trestnímu řízení, tak zřejmě nepřekvapí, že nutné podmínky pro vydání trestního příkazu jsou stanoveny relativně mírně, což může vyvolávat jisté otázky ohledně slučitelnosti tohoto institutu se základními právy zaručenými ústavním pořádkem České republiky a konkrétně se jedná o to skutečnost, že obviněný, pokud si chce zachovat plná procesní práva, tak před tím musí učinit aktivní krok spočívající v podání odporu, přičemž bych jaksí předpokládal, že tato práva bude mít zaručena automaticky. Odpor je přeci řazen mezi řádné opravné prostředky jako třeba odvolání, a třebaže má určité specifické rysy, tak přesto podání odvolání je pouze možnost a nikoliv povinnost obžalovaného, který má již před tím plně zaručena všechna garantovaná práva, nicméně pokud chce obviněný dosáhnout stejné míry procesní ochrany jako obžalovaný, tak nejdříve musí podat odpor, což mi nepřijde úplně spravedlivé. Z mého pohledu jde vydáním trestního příkazu o tak zásadní věc (trestní příkaz má povahu odsuzujícího rozsudku), že toto nelze jen tak odbýt s konstatováním, že se jedná o jednu z forem odklonu, kde se předpokládá aktivní účast obviněného, čímž jsou posléze zaručena jeho garantovaná práva.

Tím nechci říct, že by úprava trestního příkazu byla naprosto mimo rámec ústavnosti, jen si myslím, že v některých ohledech je takřikajíc na hraně, nicméně otevřeně přiznávám, že to hlavně záleží na úhlu pohledu jednotlivce a především, jakým ústavně zaručeným právům dá přednost, jelikož nezřídka jdou proti sobě a některá prostě musejí být v konkrétním případě akcentována více.

Trestní příkaz a to i v souladu s Doporučením Rady Evropy č. 87/18 (dále jen jako „Doporučení Rady Evropy“) ze dne 17. září by měl být vydáván pouze v případech méně závažných trestných činů, kdy skutkový stav byl řádně zjištěn a není důvodné pochybovat o tom, že obviněný by nebyl pachatelem trestného činu, tak v těchto případech lze akceptovat použití institutu trestního příkazu bez ústního projednání v hlavním líčení z hlediska rychlosti a ekonomie trestního řízení, jelikož další projednávání by zřejmě již nepřineslo žádné nové

okolnosti k případu a jen by ho zbytečně prodlužovalo. S touto premisou nelze nic jiného než souhlasit, nicméně u mě vzbuzuje jisté pochybnosti možnost, že trestní příkaz lze teoreticky použít cca u 85 % základních skutkových podstat, což ve svém důsledku může vést k extenzivnímu používání trestního příkazu a tím pádem se dostáváme k rozporu s Doporučením Rady Evropy a zřejmě i s důvodovou zprávou, kterou byl tento institut zaveden zpět do našeho právního řádu. Nabízí se tudíž otázka, zda by nebylo vhodné, aby se trestní příkaz bylo možno vydat jen v případech, pokud horní hranice za trestné činy nečiní maximálně více než dva či tři roky.

Úplně největší pochybnosti u mě vzbuzuje formulace, jak jsem již několikrát výše v textu zmínil, že když je vydán trestní příkaz, tak skutkový stav byl spolehlivě zjištěn opatřenými důkazy. Na této samotné formulaci nevidím nic špatného, spíš mě zaráží, jakým způsobem se samosoudce dostane k závěru opravňujícím vydání trestního příkazu, když je potom po doručení trestního příkazu podán oprávněnou osobou odpor, kde je zase řečeno mimo jiné také v důsledku neexistence zákazu reformationis in peius, že samosoudce při následném projednávání věci v hlavním líčení nemůže být vázán právní kvalifikací ani druhem a výměrou trestu obsaženými v trestním příkazu, jelikož trestní příkaz byl vlastně vydán pouze na základě předloženého spisového materiálu a tudíž neproběhlo procesní dokazování v hlavním líčení před soudem, kde může se můžou prokázat úplně jiné skutečnosti, než byly zřejmé ze spisu. S tím nelze jinak než pouze souhlasit. Jen jaksi tedy nerozumím oprávněnosti vydání trestního příkazu, pokud si uvědomíme, jaké zásadní důsledky pravomocný trestní příkaz má, když skutkový stav ve skutečnosti může být úplně jiný, než jak je velmi stručně popsán v trestním příkazu a opět se dostáváme k tomu, že obviněný musí učinit ten aktivní krok – podat odpor, aby tedy konečně měl možnost plně hájit svá práva. Samosoudce přeci učiní zásadní rozhodnutí a měl by být schopen ho argumentačně udržet i v následném projednávání v hlavním líčení, třebaže odporem se trestní příkaz kompletně ruší a neměl by být chráněn tím, že se jako by začíná od znova. Buď je schopen dostát své argumentaci, nebo ať raději trestní příkaz vůbec nevydává a rovnou nařídí hlavní líčení ve věci. Nesouhlasím s tím, že toto chrání především obviněného. Částečně samozřejmě ano, jelikož mu dává šanci zvrátit rozhodnutí samosoudce, nicméně to vůbec neřeší otázku, že před tím bylo rozhodnuto skoro stylem „o nás, bez nás“. Podle mého názoru jde spíš o to, že hlavně po zavedení nemožnosti uložit trestním příkazem nepodmíněný trest odnětí svobody, se spoléhá na to, že obviněný raději přijme trest podmíněný trest uložený trestním příkazem, než by se pouštěl do dalšího trestního řízení. A tudíž zřejmě dostala přednost efektivnost a rychlost trestního řízení

před plným naplněním procesních práv obviněného, čímž ovšem nechci říct, že považuji za nevhodné zavedení nemožnosti uložení nepodmíněného trestu odnětí svobody.

Co si o tom má myslet obviněný, který není znalý práva, když tomu ještě připočteme fakt, že v hlavním líčení ve věci rozhoduje ten samý samosoudce, co před tím vydal teď již odporem zrušený trestní příkaz. De lege ferenda by zřejmě bylo lepší, aby následné projednávání řešil jiný samosoudce, než ten, který vydal trestní příkaz z důvodu podjatosti.

Neexistenci zákazu reformationis in peius jsem věnoval celou samostatnou kapitolu, takže jen shrnuji, že toto považuji za klíčový nedostatek platné právní úpravy a de lege ferenda doporučuji zavedení tohoto zákazu a to především i s ohledem na konstrukci prokazování skutkového stavu.

Co se týče peněžitého trestu, kdy je dnes možno uložit trest až ve výměře 5 000 000 Kč, navrhuji de lege ferenda, zda by nebylo účelnější, pokud by se maximální hranice výše trestu snížila alespoň na polovinu s ohledem na podobnou konstrukci u trestu zákazu činnosti a vyhoštění, kdy je možno uložit tyto tresty jen v polovině zákonné sazby tj. maximálně na pět let (srov. ustanovení § 49 odst. 1 TrZ a § 57 odst. 2 TrZ).

Další návrh de lege ferenda směřuje k tomu, že poškozený by měl mít možnost napadnout trestní příkaz odporem do výroku o náhradě škody, jenž by nicméně neměl zrušující účinky pro celý trestní příkaz, ale jen pro výrok o náhradě škody. Jelikož současné postavení poškozený je v tomto ohledu neuspokojivé. Nicméně přitom by ještě bylo potřeba se též vyrovnat s podněty a problémy, jak se je prezentovala Mgr. Byzovová.

A neposlední řadě bych ještě v souladu s Doporučením Rady Evropy považoval za nutné více doplnit poučení o právu na odpor. Třebaže zákon č. 265/2001 Sb. v tomto směru přinesl pozitivní změnu kupředu, tak si přesto myslím, že by de lege ferenda stálo za to, aby obviněný byl upozorněn kromě toho, že se nepodáním odporu vzdává práva projednat věc v hlavním líčení, tak aby především v poučení byla uvedena skutečnost, že po podání odporu a v následném projednání jeho věci v hlavním líčení může dojít k zpřísnění trestu, nebo že může být uznán vinným z těžšího trestného činu.

10. Seznam použité literatury

- Crha, L.*; K právní moci trestního příkazu; *Trestní právo*; 10/1997; str. 2
- Dagmar Čísařová, Jaroslav Fenyk a kolektiv*; *Trestní právo procesní*; 2004
- Doc. JUDr. Pavel Vantuch, CSc.*; K významu a opodstatněnosti trestního příkazu v trestním řádu; *Právní rozhledy*; č. 1/1996
- Důvodová zpráva k zákonu č. 292/1993 Sb.*; str. 39 – 40
- Jiří Jelínek a kolektiv*; *Trestní zákon a Trestní řád*; 23. aktualizované vydání podle stavu k 1. listopadu 2005; Linde Praha, a.s.
- Jiří Jelínek a kolektiv*; *Trestní právo hmotné – 1. vydání*; Linde Praha, a.s.; str. 350
- Jiří Jelínek, Zdeněk Sovák*; *Rozhodnutí ve věcech trestních*; Eurolex Bohemia; 1999
- Jiří Pácal*; Zkušenosti soudů ČR s aplikací novely trestního řádu provedené zákonem č. 265/2001 Sb.; *Právní zpravodaj*; 1/2005; str. 15 n.
- Jiří Pácal, Jiří Handlar*; Prvé zkušenosti s aplikací novely trestního řádu provedené zákonem č. 265/2001 Sb.; *Právní zpravodaj*; 12/2003; str. 14 - 17
- JUDr. Jan Langmann, Štěpán Kotrba*; *Analýza novely trestního řádu*; *Spravedlnost? Jak kdy a pro koho...*
- JUDr. Jindřich Fastner*; *Nejvyšší soud České republiky*; *Právní rozhledy*; 3/2001
- JUDr. Pavel Šámal, Ph.D.*; Ke vztahu přípravného řízení a hlavního líčení po novele trestního řádu
- JUDr. Pavel Šámal, Ph.D.*; Zkrácené přípravné řízení; *Trestněprávní revue*; 1/2002; str. 5 n.
- JUDr. Pavel Šámal, Ph.D., JUDr. Alexander Sotolář*; Zjednodušené řízení; *Trestněprávní revue*, 3/2002; str. 65 n.
- JUDr. Petr Vrtěl*; Ztížené řízení před samosoudcem; *Trestněprávní revue*; 4/2002; str. 108 n.
- JUDr. Vladimír Ježek*; Zkrácené přípravné řízení a zjednodušené řízení před soudem; *Bulletin advokacie*; č. 11-12/2001; str. 78 n.
- JUDr. Zdeněk Grus*; Rozhodování o náhradě škody v adhezním řízení; *Trestněprávní revue*; 7/2004
- Kolektiv autorů*; *Trestní právo procesní (Obecná část)*; Brno; MU; 2000; str. 271
- Mgr. Jan Matula*; *Rigorózní práce – Trestní příkaz*; Univerzita Karlova; Katedra trestního práva
- Mgr. Silvia Byzovová*; *Poškozený a odklony v trestním řízení 2*; www.juristic.cz

Mgr. Silvia Byzovová; Poškozený a odklony v trestním řízení 6. – Postavení poškozeného při podmíněném zastavení trestního stíhání, narovnání a při rozhodování trestním příkazem; www.juristic.cz

Mgr. Tomáš Hrnčířek; Oprávnění poškozeného napadat meritorní rozhodnutí orgánů činných v trestním řízení; www.ipravnik.cz

Ministerstvo spravedlnosti „Ročenka 2007“

Musil, J.; Schémata k novele trestního řádu; Trestní právo; 1/2002; str. 15 n.

Musil/Kratochvíl/Šámal a kolektiv; Trestní právo procesní; 3. přepracované a doplněné vydání; C·H·BECK

P. Šámal a kolektiv; Trestní řád – komentář; C·H·BECK 1995; díl II.; str. 2306

Šámal/Král/Baxa/Půry; Trestní řád – komentář – díl II; 3. vydání; C·H·BECK

Rizman, S.; O právní moci trestního příkazu jinak; Trestní právo; 12/97; str. 13

Růžek, A. kol.; Trestní řád – komentář; Orbis; Praha; 1975

Růžek, A.; K problémům diferenciacie trestní odpovědnosti a jejího odrazu v trestním řízení; In: sborník z kolokvia AIDP; UK; Praha 1983

Viktorie Vaňová; Samosoudce a trestní příkaz v Československém trestním řízení; AUC Iuridica; 2/1985; str. 125

Příloha č. 1

Rok	Nápad na vyřízení věci trestním příkazem	Vyřízeno trestním příkazem	Procento udává podíl osob vyřízených trestním příkazem k nápadu osob
1999	87 056	40 700	52,14 %
2000	88 819	48 431	54,52 %
2001	89 779	49 706	55,36 %
2002	88 674	50 730	57,21 %
2003	98 278	49 919	50,79 %
2004	99 996	49 745	49,45 %
2005	92 216	48 881	53,01 %
2006	96 258	55 213	57,35 %

ČESKÁ REPUBLIKA

TRESTNÍ PŘÍKAZ

Samosoudkyně Obvodního soudu pro Prahu 2 vydala dne 24. září 2007 v Praze podle § 314e odst. 1 tr.ř. následující trestní příkaz:

Obviněný

[REDACTED]

nar. 14.7.2007 v Praze,
trvale bytem Praha [REDACTED]

je vinen ,že

dne 29.8.2007 v 03:00 hod. v Praze 5, v ulici Na Radosti, směrem od Metropole Zličín, ke Chrástánům, řídil automobil tov.zn. Škoda Felicie, rz AEP 73-30, při kontrole hlídkou policie mu byl z dechu cítit alkohol a následnou lékařskou zkouškou bylo zjištěno, že měl v době činu, v krvi 1,38 promile alkoholu

t e d y: vykonával ve stavu vylučujícím způsobilost, který si přivodil vlivem návykové látky, činností, při které by mohl ohrozit život nebo zdraví lidí nebo způsobit značnou škodu na majetku

čímž spáchal

trestný čin ohrožení pod vlivem návykové látky podle § 201 odst. 1 tr. zákona

a odsuzuje se

podle § 201 odst. 1 tr. zák. za použití § 45 odst. 1 a § 45a odst. 1 tr. zák. k trestu obecně prospěšných prací v trvání 100 hodin.

Podle § 49 odst. 1 tr. zák. se obviněnému ukládá trest zákazu činnosti spočívající v zákazu řízení motorových vozidel všeho druhu v trvání 1 (jednoho) roku.

Poučení: Proti tomuto trestnímu příkazu lze do osmi dnů od jeho doručení podat u zdejšího soudu odpor. Právo podat odpor nenáleží poškozenému. Pokud je odpor podán včas a oprávněnou osobou, trestní příkaz se ruší a ve věci bude nařízeno hlavní líčení. Při projednání věci v hlavním líčení není samosoudce vázán právní kvalifikací ani druhem a výměrou trestu obsaženými v trestním příkaze. Nebude-li odpor řádně a včas podán, trestní příkaz se stane pravomocným a vykonatelným. V případě, že obviněný odpor nepodá, vzdává se tím práva na projednání věci v hlavním líčení.

V Praze dne 24. září 2007

JUDr. Zuzana Zápalková
samosoudkyně

Za správnost vyhotovení:
Blažková Oľga

